

Urheilijan verosuunnittelun mahdollisuudet niin kotimaisessa kuin ulkomaisessa kontekstissa

Yritysjuridiikka

Maisterin tutkinnon tutkielma

Jyrki Louhi

2015

Urheilijan verosuunnittelun mahdollisuudet niin kotimaisessa kuin ulkomaisessa kontekstissa

Pro gradu –tutkielma

Jyrki Louhi

Kevät 2015

Yritysjuridiikka

Heikki Niskakangas

Aaltoyliopisto Kauppakorkeakoulu

Tekijä Jyrki Louhi

Työn nimi Urheilijan verosuunnittelun mahdollisuudet niin kotimaisessa kuin ulkomaisessa kontekstissa

Tutkinto Kauppatieteiden maisteri

Koulutusohjelma Yritysjuridiikka

Työn ohjaaja(t) Heikki Niskakangas ja Matti Rudanko

Hyväksymisvuosi 2015

Sivumäärä 96

Kieli suomi

Avainsanat avainsana, avainsana, avainsana

Tutkielmassa pyritään selvittämään tämän päivän huippu-urheilijan verotuksellinen tila. Urheilun aatteellinen ympäristö on muuttunut ammattimaisemmaksi ja kaupallisemmaksi varsin lyhyellä ajanjaksolla. Urheiluun on alettu soveltaa yhä enemmän kaupallista toimintaa sääteleviä lakeja, mikä nostaa esille kysymyksen urheilijan verotuksen oikeudenmukaisuudesta muihin ammatinharjoittajiin nähden. Tutkielma pohtii Urheilijan asemaa ammatinharjoittajana suhteessa verotuksen periaatteisiin ja verojärjestelmien johdonmukaisuuteen.

Urheilu-uran tiedetään yleensä olevan melko lyhyt ja urheilijan eläkeikä alkaa aiemmin kuin yleisesti. Tutkielmassa pyritään selvittämään millaisia tulon jaksottamismahdollisuuksia suomalaiselle urheilijalle on tarjolla. Urheilijoiden tulojen luonne on muuttunut radikaalisti ja tutkielman tarkoitus on selvittää mitä on urheilijan tulo, palkka, työkorvaus ja työsuhde. Tulon luonteen määrittely muodostaa alustan miten tuloja käsitellään verotuksessa ja miten kyseisiä tuloja voidaan jaksottaa urheilu-uran aikana ja sen jälkeen.

Yhteiskunnan muuttuminen kansainvälisemmäksi koskee myös urheilijoita. Tutkielmassa selvitetään urheilijan verotuksen haasteita kansainvälisissä tilanteissa. Suurimmat urheilutähdet kilpailevat kansainvälisissä kilpailuissa, jotka vetävät puoleensa myös suuria kaupallisia rahavirtoja. Tutkielma tuo esille pääpiirteet, jotka urheilijan on otettava huomioon ulkomailla urheillessaan mikäli suoritus tuottaa tuloa. Kansainvälinen verotus aiheuttaa monia kysymyksiä niin tavalliselle ammatinharjoittajalle kuin urheilijallekin. Urheilijan erityinen asema ammatinharjoittajana kohtaa sen lisäksi normaalista poikkeavan kansainvälisen verotuksen. Urheilijoita ja esiintyviä taiteilijoita koskeva OECD:n mallisopimuksen urheilija-artikla 17 luotiin ehkäisemään urheilijoiden ja muiden esiintyvien taiteilijoiden pyrkimykset välttää verot isoista palkkioistaan. Vuosien varrella läpinäkyvyys on kuitenkin lisääntynyt ja urheilija-artiklan olemassaolo on alettu kyseenalaistaa.

Avainsanat: urheilija, urheilijaverotus, verosuunnittelu, kansainvälinen verotus

Sisällysluettelo

1 Johdanto	1
1.1 Tutkimuksen tausta	1
1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja rakenne	4
1.3 Tutkimusongelma- ja metodi	6
1.4 Tutkimuksen rajaus ja käsitteet.....	8
2 Urheilijan siviilioikeudellinen asema	9
2.1 Yleistä urheilun säännöksistä	9
2.2 Urheilijan oikeudellinen asema.....	13
2.2.1 Joukkueurheilijan oikeudellinen asema(työsuhde)	14
2.2.2 Yksilöurheilijan oikeudellinen asema(työsuhde).....	15
2.2.3 Harrasteurheilijat	16
3. Urheilijan veronalaiset tulot	17
3.1 Urheilutulot.....	17
3.2 Muut tulot	18
3.3 Urheilijan palkka ja palkkio	19
3.3.1 Urheilijan palkkio verotuksessa	21
3.3.2 Työnantajan sosiaaliturvamaksu ja urheilijan palkka.....	22
3.4 Urheilijan tulojen verotus.....	22
3.5 Urheilijan luontoisedut.....	23
4 Urheilutulojen verosuunnittelu	23
4.1 Operatiivinen, taktinen ja strateginen verosuunnittelu	23
4.2 Verosuunnittelun laillisuus.....	24
4.3 Urheilijan vähennyskelpoiset menot	25
4.4 Urheilutulojen rahastoiminen.....	27
4.4.1 Urheilijarahaston taustaa	27
4.4.2 Valmennusrahaston hyödyt.....	29
4.4.3 Urheilijarahaston hyödyt.....	29
4.4.4 Urheilijarahaston kehittyminen.....	31
4.5 Urheilijan yhtiöittäminen verosuunnittelun muotona.....	32
4.5.1 Liiketoiminta varsinaisen urheilutoiminnan ohella.....	33
4.5.2 Varsinaisen urheiluliiketoiminnan yhtiöittäminen	34
4.5.3 Urheiluelinkeinotoiminnan yhtiöoikeudellinen katsaus	35
4.5.4 Mikko Ilonen	37
4.5.5 Yhtiöittäminen vaihtoehtona vain harvoille urheilijoille	41
5. Urheilijan Kansainvälinen Verotus	42
5.1 Yleistä Urheilijan näkökulmasta	42
5.2 Urheilijan yleinen verovelvollisuus Suomessa	44
5.3 Rajoitetusti verovelvollisen urheilijan verotus Suomessa	46
5.4 Kolmen Vuoden sääntö	46
5.5. Mekaanikkosääntö eli 183 päivän sääntö.....	47
6. Urheilijan kansainvälinen verosuunnittelu	48
6.1 yleistä.....	48
6.2 Urheilija-artikla ja rajoitettu verovelvollisuus	51
6.2.1 Esiintyvän urheilijan verotus työntekijänä	55
6.2.2 Ei-esiintyvän työntekijän verotus.....	55
6.2.3 Itsenäisen esiintyvän urheilija-ammattinharjoittajan verotus	56
6.2.4 Itsenäisen ei-esiintyvän ammattinharjoittajan verotus.....	57
6.3 Urheilijan lähdeverotus Suomessa	57
6.3.1 2014 Lähdeverolain muutosten vaikutukset urheilijaan.....	59

6.3.2 Sopimus Yhdysvaltojen kanssa	61
6.3.3 Mikko Ilonen Oy:n lähdeverotus.....	62
6.4 Joukkueen verotus	62
6.4.1 UEFA:n Mestareiden liiga ja Eurooppa-liiga.....	63
6.4.2 KHL-Liiga ja Helsingin Jokerit	64
6.5 Urheilijan monenkertaisen verotus.....	66
6.6 Urheilijan verosuunnittelu Hollannissa.....	71
6.6.1 Yleisesti verovelvollinen urheilija Hollannissa	71
6.6.2 Rajoitetusti verovelvollinen ammatinharjoittajaurheilija.....	74
6.6.3 Urheilijoiden kahdenkertaisen verotuksen poistaminen Hollannissa.....	75
6.7 Urheiluverotuksen Kansainvälisiä ilmiöitä.....	76
6.7.1 Imago-oikeudet.....	76
6.7.2 Imago-oikeudet Iso-Britanniassa	78
6.7.2 Lähdeverotuksen ongelmat Case Agassi.....	81
7. Johtopäätökset.....	86
7.1 Lopuksi.....	93
Lähdeluettelo	1

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen tausta

Urheilu on mielenkiintoinen sekoitus leikkiä ja työtä. Aikojen saatossa on erilaisissa yhteiskunnissa tavattu leikin kehittyneempiä muotoja. Kehitykseen on vaikuttanut teollistuminen, joka on sanellut ihmisten vapaa-ajan määrää. Teollistuminen on niin ikään synnyttänyt sosiaalisia ongelmia, jotka taas ovat vaikuttaneet urheilun kehitykseen. Kuten finanssioikeuden professori Esko Linnakangas osuvasti toteaa: *”Urheilun kehitys riippuu paitsi taloudellisesta perustasta myös kulloinkin vallitsevista yleisistä poliittisista virtauksista ja voimasuhteista. Nämä eivät luonnollisestikaan ole taloudellisesta tilanteesta irrallisia.”*¹

Urheiluverotus on nuori ilmiö. Urheilun ammattimaistuminen ja kaupallistuminen ovat muuttaneet urheilun aatteellista arvomaailmaa. Rahavirtojen lisääntyminen ja kilpailun koveneminen ovat tuoneet urheilun yleisesti yhteiskunnan sääntelyjärjestelmän piiriin. Sovellettavan järjestelmän tulisi huomioida niin veronsaajan intressit kuin urheilun erityispiirteet. Ammattimaistuminen ja kaupallistuminen antavat myös aiheen pohtia urheiluun liittyvän verotuksen vaikutuksia kulttuuripoliittisten tavoitteiden saavuttamisessa.

Verotuksen ensisijaisena tehtävänä on julkisen sektorin toiminnan rahoittaminen. Tätä tavoitetta kutsutaan fiskaaliseksi tavoitteeksi. Julkisen sektorin kasvavat rahoitustarpeet tyydytetään lisätyillä veroilla ja tasapainoa etsitään karsimalla menoja joillakin muilla julkisen talouden alueilla. Näiden menojen kasvu vaikuttaa myös verotuksen muihin tavoitteisiin. Taloudellinen kasvu on välttämätön edellytys hyvinvointivaltion rahoituksen turvaamisessa. Verotuksen keskeisenä tavoitteena on siis kasvun tukeminen. Verotuksella pyritään myös tasaamaan kansalaisten keskinäisiä tuloeroja, mitä kutsutaan jakopoliittiseksi tavoitteeksi. Kysymyksessä on ennen kaikkea oikeudenmukaisuus kansalaisten kesken. Verotuksella voidaan

¹ Linnakangas, Urheilu ja Verotus, 1984, s.29

tavoitella ja edistää myös sosiaalipoliittisia, kulttuuripoliittisia, ympäristöpoliittisia, asuntopoliittisia, terveystoliittisia, suhdannepoliittisia ja elinkeinopoliittisia tavoitteita.²

Marjut Salo arvioi pro gradu -tutkielmassaan osuvasti verotuksen periaatteiden tuntemisen olevan edellytys urheiluun liittyvän verolainsäädännön ymmärtämiselle.³ Verotuksen oikeudenmukaisuusperiaate edellyttää ansionmukaisuuden ja yhdenvertaisuuden periaatteiden noudattamista. Horisontaalinen oikeudenmukaisuus on lähellä yhdenvertaisuusperiaatetta, joka puolestaan edellyttää samanlaisessa taloudellisessa tilanteessa olevien samanlaista verotuksellista kohtelua. Vertikaalinen oikeudenmukaisuus taas tarkoittaa sitä, että tulojen kasvaessa verojen tulee kasvaa samassa suhteessa.⁴ Hyvän verojärjestelmän tulee täyttää myös oikeusvarmuuden edellytykset, mikä tarkoittaa sitä, että verovelvollinen voi luottaa verotuksen lainmukaisuuteen ja voi ennustaa veroratkaisuiden sisällön. Verotukien tarkoituksena on ohjailla eri sektoreiden toimintaa helpotuksin, kuten kotitalouksia, yrityksiä ja urheiluelämää. Hyvän verojärjestelmän ominaisuuksiin kuuluu myös tehokkuus, selkeys, yksinkertaisuus ja johdonmukaisuus.⁵

Urheilun yhteiskunnalliset tehtävät liittyvät ihmisten keskinäiseen yhdessä oloon. Urheilu on toimintaa, jonka avulla voidaan saattaa yhteen kaikenlaisia ihmisiä ikään tai sosiaaliseen taustaan katsomatta. Marraskuussa 2004 julkaistussa Eurobarometri-tutkimuksessa todetaan, että noin 60% Euroopan kansalaisista osallistuu säännöllisesti urheilutoimintaan. Urheilua harrastetaan ylivoimaisesti eniten amatööripohjalta, mutta ammattilaisurheilun merkityksen kasvaminen nähdään nostavan urheilun yhteiskunnallista asemaa. Urheilu parantaa terveyttä ja sillä on kasvatuksellinen merkitys ja osansa sosiaalisessa sekä kulttuuri- ja virkistystoiminnassa. Urheilun yhteiskunnallisen merkityksen todetaan jopa olevan omiaan vahvistamaan Euroopan unionin ulkosuhteita.⁶

Tuloverotuksessa omaksutun laajan tulokäsittelyn vuoksi urheilusta saatavien tulojen verotus on periaatteessa selvä eikä erillistä asiaa koskevaa säännöstä ole ollut tarpeen lisätä lakiin. Ongelmia on vuosien varrella aiheuttanut urheilijapalkkioiden ja

² Niskakangas, Veropolitiikka, 2011, s.24-50

³ Salo, 2000

⁴ Niskakangas, Veropolitiikka, 2011, s.62

⁵ Niskakangas, Veropolitiikka, 2011, s.52-68

⁶ EU-Komissio, 2007

kulukorvausten välinen rajanveto, ennakkoperintä sekä urheilijan palkkioiden ja maksajan välinen työsuhteen tunnusmerkistö, sekä voidaanko urheilijaa pitää yksityisenä elinkeinonharjoittajana, jos hänen tulonsa kertyvät useasta eri lähteestä?⁷ Professori Linnakangas kokoaa urheiluverotuksen erityiskysymykset seuraavasti⁸:

- Onko kysymys leikistä, harrastuksesta vai työstä vaiko ilmiöstä siltä väliltä?
- Onko kysymys kasvatuksesta vai viihdeteollisuudesta?
- Mikä merkitys on urheilun omalla normistolla (erityisesti amatöörisäännöillä)?
- Miten urheilu-uran ajoittuminen nuoruuteen ja uran lyhytaikaisuus pitää ottaa huomioon?
- Miten turvata urheilun suuri vapaaehtoistyö?
- Onko toimintaa syytä tukea verohelpotuksin vai suoralla julkisella tuella?

Urheilija asema on verrattavissa ammatinharjoittajaan ja urheilijalle voidaan olettaa kuuluvan jo perustuslain (PL 731/1999) perusteella ammatinharjoittajan oikeudet. Fyysisen suorituksen vuoksi urheilijan ammatinharjoittamisen ajallinen kesto on monesti merkittävän lyhyt ja ajoittuu ihmisen eliniän alkuvaiheeseen. Huippu-urheilusta puhuttaessa kouluttautuminen urheilijaksi alkaa jo lapsuusiässä ja lajista riippuen päättyy pikkuhiljaa kolmenkymmenen vuoden ylitettyään. Urheilijan ammatinharjoittamisesta kertyneet tulot muodostuvat näin ollen melko lyhyeltä ajalta. Esimerkiksi huipulla pelaava jääkiekkoilija aloittaa pelaamisen suunnilleen seitsemän vuoden iässä, alkaa tienata noin kahdenkymmenen vuoden iässä ja lopettaa suurin piirtein kolmenkymmenenviiden vuoden iässä. Koko peliura tosin voidaan todeta kestäneen noin kolmekymmentä vuotta ja ansioita kertyy viideltätoista vuodelta. Suhteessa ammatinharjoittamisen kestoon ja urheilijan elinikään verotus on monesti hyvin raskas niin Suomessa kuin ulkomaillakin.

Ammatinharjoittajien monimuotoisuus ja ennen kaikkea yhtiöitymiskehitys on nostanut kysymyksen verosuunnittelun mahdollisuuksista. Globaalin talouden ilmiöt ovat nopeita ja isoja. Urheilua ei voi sivuuttaa tässä kehityksessä. Millä tavoin tuloverotus ja elinkeinoverotus ovat huomioineet urheilun erityispiirteet niin Suomessa kuin ulkomaillakin? Kiinnostukseni lähti liikkeelle Mikko Ilosen

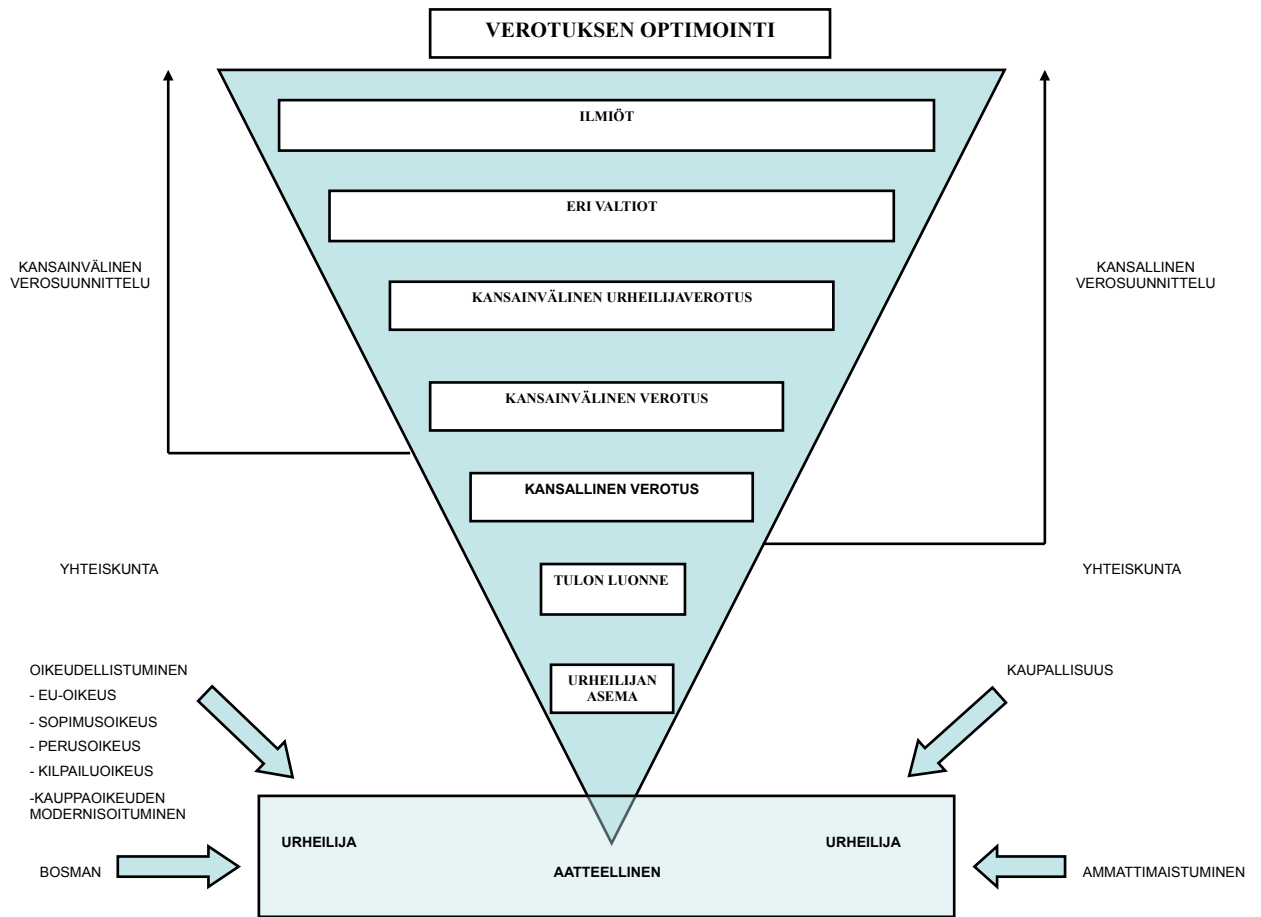
⁷ HE 278/1998

⁸ Linnakangas, Urheiluverotuksen kehityksestä ja nykyisestä sääntelystä, 2004

korkeimman hallinto-oikeuden myöntävästä päätöksestä, jonka mukaan Ilosen golfin pelaamisesta muodostuvat urheilupalkkiot ovat hänen osakeyhtiönsä tuloa. Yleisesti urheilijan palkkiot ovat verotuksellisesti mielletty urheilijan henkilökohtaiseksi tuloksi tai palkkioksi. Entinen mäkihyppääjä Arttu Lappi teki pro gradu -tutkielman urheilijan mahdollisuudesta yhtiöittää toimintansa. Tutkimuksen tulosten mukaan tiettyjen tosiseikkojen vallitessa oikeudellista estettä sille ei pitäisi olla. Toinen kiinnostava aihepiiri urheilijan verotuksessa on kansainvälinen verosuunnittelu. Perinteisesti paljon tienaat suomalaisurheilijat ovat muuttaneet pois Suomesta alhaisemman verotuksen maihin toteuttaakseen laillista verosuunnittelua. Näissä tapauksissa urheilija valitettavasti saa kannettavakseen veropakolaisen, veronkiertäjän ja ei-isänmaallisen varjon.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja rakenne

Tutkielmani tavoite on selvittää urheilijan verosuunnittelun keskeisimmät haasteet, niin kotimaassa kuin ulkomaillakin. Tutkielmani rakenne muodostuu oheisen kuvan mukaan. Kärjellään makaava kolmio kuvaa sitä matkaa, mikä alkaa urheilijan oikeudellisen aseman jäsentämisestä kohti urheilijan verotuksen optimointia.



Tutkielmani alussa luvussa kaksi otan esiin urheilun kaupallistumisen ja ammattimaistumisen, sekä oikeudellistumisen ja oikeustapausten vaikutuksen aatteellisen urheilun murrokselle. Tämän päivän urheilun ymmärtäminen luo tutkielmalleni alustan, joka muodostaa pohjan urheilijan oikeudellisen aseman ymmärtämiselle. Kolmannessa luvussa käsittelen urheilutulon luonnetta ja teoriaa. Tutkielmassani urheilijan verosuunnittelu aloitetaan luvusta neljä urheilijan tuloihin kohdistuvien vähennyskelpoisten menojen huomioimisella. Viidennessä luvussa käyn läpi kansainvälisen verotuksen teoriaa, jonka jälkeen tutkimus palaa jälleen verosuunnittelun alueelle.

Työssäni olen pyrkinyt pitämään teorian ja empirian lähekkäin, jotta se olisi lukijalle mukavampaa. Kolmiomuodostelma kuvaa sitä, kuinka urheiluverotuksen kysymykset laajenevat. Pyrin luomaan lukijalle käsityksen siitä, kuinka urheilijan menestyminen ja tulojen kasvu tuo esiin yhä useampia kysymyksiä. Kansainvälinen huippu-urheilu ja kansainvälinen urheilijan verotus ovat jo niin laajassa kontekstissa, että tutkielmani myötä moni urheiluverotuksen kysymys jää selvittämättä. Haluan kuitenkin tuoda

esille ne ajankohtaiset ongelmakohdat, joita kansainvälinen urheiluverotus kohtaa. Lukijan on melko helppo löytää uusia tutkimusaiheita varsinkin kolmion yläosista. Tutkielmani päättyy loppupäätelmiin antaen käsityksen urheilijan verosuunnittelun optimoinnin rakentumisesta. Lopussa palaan myös johdannossa esitettyihin verotuksen tavoitteisiin ja periaatteisiin ja siihen, kuinka kaupallistuneen urheilun erityispiirteet on otettu verotuksessa huomioon. Lukija pystynee muodostamaan kuvan urheilijan verotuksen oikeudenmukaisuudesta ja johdonmukaisuudesta.

Tutkimustavoitteet voidaan koota seuraavasti:

- Mistä tekijöistä muodostuu urheilijan verotus?
- Mitkä ovat urheilijan verotuksen ongelmakohdat?
- Toteutuuko verotuksen periaatteet urheilijan verotuksessa?
- Millaisia ovat urheilijan sallitut verosuunnittelumahdollisuudet?
- Voiko urheilija luottaa verojärjestelmien jatkuvuuteen?
- Voiko urheilija luottaa verojärjestelmien tehokkuuteen, selkeyteen ja johdonmukaisuuteen?

1.3 Tutkimusongelma- ja metodi

Tutkimukseni metodologia on ongelmalähtöinen lainoppi. Teoria perustuu voimassa olevaan oikeuteen, oikeuskäytäntöön ja oikeuskirjallisuuteen. Metodologisesti urheiluverotus aiheuttaa kokemattomalle tutkielman tekijälle merkittävän haasteen. Urheiluvero-oikeuden nuoruudesta johtuen ongelmalähtöisen tutkielman argumentointi tiedeyhteisön hyväksyttäväksi on vaikeaa. Oikeustieteilijän ihmettelyn kohde on oikeus. Tällaisen luovan ajattelun ja osittain säännöttömänkin toiminnan jälkeen seuraa asian tai ilmiön analyysi, tarkastelu, kuvaus, konstruktio tai dekonstruktio sekä omien tutkimustulosten esittäminen ja mahdollisen aiemman tieteellisen tiedon kritiikki.⁹ Tässä analyysi- ja esittämisvaiheessa minun tulisi käyttää yleistettäviä oikeustieteen metodeja. En voi siis pelkästään kirjata voimassaolevia normeja ja tuomioistuinratkaisuja, sekä toistaa auktoriteettien tulkintoja ja teorioita.

⁹ Hirvonen, 2011

Urheiluverotus on sangen vähän tutkittu alue. Varsinaisesti urheilijan verotusta koskevaa lainsäädäntöä, oikeustapauksia ja oikeuskirjallisuutta on Suomessa vähän. Urheilu-oikeudesta löytyy hieman enemmän aineistoa johtuen mahdollisesti yhteiskunnan ja urheilun kehityksestä. Helsingin Yliopistossa voi opiskella urheilu-oikeutta oppiaineena, jonka professuuria johtaa OTT Olli Norros. Tutkielmassani minun tulisi kuitenkin esittää oma panokseni esittämällä uutta materiaalia, sanottava ja kysyttävä jotain uutta urheiluverotuksesta tai tarkasteltava asioita uudesta näkökulmasta.

Miten minun tulee esittää totuus. Oikeustieteen totuus pitää hakea filosofisista totuusteorioista. Korrespondenssiteorian mukaan totuus on vastaavuutta todellisuuden ja siitä esitetyn väitteen välillä eli kielen ja maailman välinen suhde missä väitelause on tosi, kun se vastaa todellisuutta. Koherenssiteorian mukaan väite, lause tai uskomus on tosi, jos se on yhteensopiva eli koherenssi muun totena pidetyn tiedon kanssa. Totuus ilmaistaan väittämien järjestelmän kokonaisuuden ominaisuutena, joten väitettä verrataan muihin väitteisiin, havaintoihin ja teorioihin. Konsensusteoriassa totuus on yksimielisyyttä ja yhteisymmärrystä siitä, että jokin väite on tosi eli totuuden kriteerinä on yleinen hyväksyntä. Pragmatistinen teoria taas arvioi väitteen totuuden sen perusteella onko se tehokas ja toimiva. Vakavasti minun on myös huomioitava oikeusperiaatteet.¹⁰ Tosin riittääkö se, että pelkästään huomioin ja tulkitseen oikeusperiaatteita vai tuleeko minun punnita niiden keskinäistä yhteensovittamista ja tasapainottamista oikeusjärjestelmässä. Joka tapauksessa urheilijan verotusta on tulkittava verotuksen periaatteet huomioiden.

Lainoppi ei koskaan ole täysin objektiivista ja epäpoliittista. Lainopin kannanotot ja tuomareiden ratkaisut muodostuvat aina määräytyistä ideologiasitoumuksista, jotka usein heijastavat yhteiskunnassa vallalla olevia arvoja ja tarkoitusperiä. Varsinkin urheilu-oikeuden- ja vero-oikeuden alueella ammattimaistuminen ja kaupallistuminen aiheuttavat ideologioiden muuttumista nopeaan tahtiin. Kolmekymmentä vuotta vanhat lainopin tulkinnat ovat eittämättä vanhoja eivätkä sovellu mielestäni tähän päivään eikä tutkielmani perusteiksi. Hajottamismenetelmässä kriittinen lainoppi identifioi jonkin oikeudenalan vallitsevaa lainoppia, kaivaa esiin sen poliittiset ja taloudelliset olettamukset ja paljastaa sen ideologiset sitoumukset. Tämän jälkeen kyseinen

¹⁰ Hirvonen, 2011

lainopin koulukunta voidaan osoittaa epäjohdonmukaiseksi, ristiriitaiseksi ja manipuloitavissa olevaksi. Kriittisen oikeusopin mukaan hajanainen, aukollinen ja ristiriitainen voimassaoleva oikeus voi mahdollistaa lukemattomat kilpailevat samaa oikeusnormia koskevat kannanotot ja samaa tapausta koskevat ratkaisut. Se kiistää radikaalisti ainoastaan yhden oikean tulkinnan ja yhden ainoan oikean ratkaisun opit. Lainopin nähdään olevan politiikkaa samoin kuin tuomioistuintenratkaisut. Kriittisen lainopin harjoittajan olisi tutkimusta tehdessään tietoisesti valittava arvolähtökohtansa ja toimittava määrätietoisesti sosiaalisesti oikeudenmukaisemman ja tasa-arvoisemman oikeuden tuottajana.¹¹ Uskon, että omasta ammattuurheilutaustastani johtuen pystyn olemaan monipuolisen kriittinen urheiluverotuksen vallitsevaa oikeutta kohtaan.

Hermeneutiikka puolestaan pyrkii tulkitsemaan ja ymmärtämään inhimillisiä ilmiöitä kuten oikeuden olemassa oloa normeina ja oikeudellisina käytäntöinä.¹² Hermeneuttinen lähestyminen lainoppiin soveltuu hyvin myös minun tutkielmani tulkinnan pohjalle. Haluan ymmärtää urheiluverotuksen kokonaisuuden oikeusjärjestelmässämme. Tulkintani olkoon avointa aiemmille lakitekstin ilmaisuille ja lainopin tulkintatraditioille. Elämme ja tulkitsemme tässä hetkessä, joka on mielestäni erittäin tärkeää huomioida urheiluverotuksessa.

Uskon oppivani tämän tutkielman aikana enemmän omakohtaista metodologista ajattelua ja tulkintaa kirjoittamisen myötä. Lähtökohta tutkielmalleni on osoittaa ongelma ja ongelmanratkaisu rationaalisesti harkitsevan oikeusyhteisön tuella.

1.4 Tutkimuksen rajaus ja käsitteet

Tutkielman aihe vaatii muutaman peruskäsitteen selventämistä jo tässä vaiheessa. *Urheilutoiminnalla* tarkoitetaan urheilijan kaikkea tulonhankkimiseen liittyvää toimintaa sisältäen varsinaisen kilpailemisen ohella yhteistyötoiminnan kumppaneiden kanssa sekä haastattelut ja esiintymiset. Kaiken ei tarvitse olla välitöntä tulonmuodostumista vaan voi palvella välillisesti urheilijan toimintaolosuhteiden parantumista.

¹¹ Hirvonen, 2011

¹² Hirvonen, 2011

Yhtiöittämisellä tarkoitetaan prosessia, jossa urheilijan urheilutoiminta kokonaisuudessaan siirretään erilliselle oikeushenkilölle eli oikeussubjektille. Tutkielmassani se tarkoittaa täten osakeyhtiön nimissä toimimista.

Yksilöurheilijalla tarkoitetaan urheilijaa, joka harjoittaa lajiaan yksilönä. Yksilöurheilija voittaa ja häviää itsenäisenä toimijana toisin kuin *joukkueurheilija*, joka toimii yhtenä joukkueen jäsenistä. Yksilöurheilijaksi katsotaan myös ns. talliurheilijat kuten moottoriurheilijat tai pyöräilijät huolimatta siitä, että ovat tallin jäseniä. Joukkueurheilijan ja talliurheilijan ero voi olla hyvin häilyvä.

Olen rajannut tutkielmani huippu-urheilun alueelle. Huippu-urheilu merkitsee tässä yhteydessä ammattimaista tuloa tuottavaa toimintaa, joten en käsittele tutkielmassani harrasteurheilijoita, vaikka he olisivat kuinka eteviä urheilijoita. Urheiluoikeudessa olennainen tutkimusalue on urheilu kansanliikkeenä ja harrastustoimintana, mutta urheilijan verosuunnittelussa se ei enää ole olennainen osa. En myöskään käsittele kovinkaan paljon urheilun sisäistä säädäntöä, koska sen merkitys pienenee koko ajan tulevaisuudessa. Lukuun ottamatta sopimuksia sisäisen säännösten merkitys ei merkittävästi enää vaikuta verotukseen.

Tutkielmani ei siis perehdy eri yhtiömuotoihin. Tutkielmani ei myöskään käsittele eri yhtiömuotojen valintaa verosuunnittelun keinona. Huomioin ainoastaan tulon luonteen vaikutuksen henkilökohtaisen tulon ja elinkeinotulon määrittelyssä, joten tutkielmassani osakeyhtiö itsenäisenä oikeussubjektina edustaa yhtiön valintaa verosuunnittelun vaihtoehtona. Tutkielmassa ei myöskään syvennyttä verotusmenettelyyn. Tutkielmani ei siis anna vastausta siihen kuinka urheilijan tulee menetellä ulkomaille maksetun veron hyvittämisestä Suomessa. Verotusmenettely on sinänsä mielenkiintoinen ja käytännössä hyvin tärkeä osa urheilijan kansallista ja varsinkin kansainvälistä verotusta.

2 Urheilijan siviilioikeudellinen asema

2.1 Yleistä urheilun säännöksistä

Henkilön oikeudellinen asema vaihtelee sen mukaan, missä oikeudellisessa viitekehyksessä häntä tarkastellaan. Urheilu on erityinen elämänalue. Urheilussa on

sekoitus leikkiä ja kasvatusta sekä toisaalta työtä ja viihdettä.¹³ Urheilulla ja liikunnalla nähdään olevan kansanterveyttä kohottava vaikutus. Ennen viimeaikaista kehitystä urheilua onkin pidetty pitkään vain aatteellisena virkistys- ja harrastustoimintana.¹⁴ Urheilun sääntelyjärjestelmä on seurannut järjestettyä urheilutoimintaa jo yli sadan vuoden ajan. Säännöt ovat olleet kaiken urheilutoiminnan perustana ilman pohdintaa niiden oikeudellisen sitovuuden perusteista.¹⁵ Urheilu kohtasi yleisen oikeusjärjestelmän lähinnä aatteellisten yhdistysten kautta. Urheilijat olivat yhdistysten sääntöjä noudattavia jäseniä ja yhdistykset puolestaan noudattivat jäsenyhdistyksinä yhteisjärjestöjen (lajiliitot) sisäisiä sääntöjä. Jääkiekko-otteluissa tapahtuneista väkivaltaisuuksista annettujen rangaistusten yleinen hyväksyttävyys on hyvä esimerkki lajin sisäisestä sääntelyjärjestelmästä, johon on alettu puuttua yhä enemmän.¹⁶ Urheiluoikeus on sangen nuori ilmiö ja uskoisin, että muutosten tuuli käy vahvana jatkossakin. Vielä 1980-luvulla oikeuskirjallisuus esitti urheilun olevan oikeudelta vapaa vyöhyke. Urheilun oikeudellistuminen on kuitenkin saanut voimakkaita aaltoja 1990-luvulla. Urheiluoikeuden tilaa pohtinut Pekka Timonenkin on muuttanut käsityksiään vuosien varrella ja on sitä mieltä, että oikeudellistumiskehityksen perustava muutos on ollut siirtyminen amatööripohjaisesta harrastustoiminnasta ammattimaiseen kilpailuun.¹⁷ Taustalla on ollut yhteiskunnan yleinen oikeudellistuminen. Urheiluoikeus on saanut vaikutteita sopimusoikeudellistumisesta, kilpailuoikeudellistumisesta, oikeuden eurooppalaistumisesta, perusoikeudellistumisesta ja muusta kauppaoikeuden modernisoitumisesta.¹⁸ Urheilun oikeudellistumisessa taustalla pääsyynä voidaan mainita olevan yhä suurempien rahamäärien tuleminen mukaan urheiluun.¹⁹ Lähes kaikissa urheilun oikeudellista asemaa käsittelevissä teoksissa tuodaan esille tapaus C-415/93, Bosman. Belgialaisen jalkapalloilija Jean-Marc Bosmanin oikeudenkäynti ravisti

¹³ Linnakangas, Urheilu ja Verotus, 1984, s.9

¹⁴ Huttunen, 2008, s.249)

¹⁵ Rauste, 1997, s.4

¹⁶ Ks. KKO 74/1996 ja KKO 129/1997

¹⁷ Ks. Hagman, Harrasteurheilijan Näkökulma Urheilun Oikeudellistumiseen, 2005. S.10, Timonen 2004 sekä Timonen, Urheiluoikeus(kirja-arvostelu), 1998. Ks. Kohta 1.4

¹⁸ Halila, Oikeudellistuva Urheilu, 2006, s.21-35

¹⁹ Hagman, Harrasteurheilijan Näkökulma Urheilun Oikeudellistumiseen, 2005. S.9

urheilun omaa itsesääntelyjärjestelmää vuonna 1995. Euroopan tuomioistuin julisti yli sata vuotta vanhat joukkueurheilun noudattamat siirtokorvaukset lainvastaisiksi.

Suomessa korkein oikeus on käsitellyt kolmea tapausta vuosina 1993-1997 ja kyseisissä tuomioissa todetaan, että urheilija voi olla työsuhteessa seuraansa.²⁰ Urheilijan ja seuran välisiä sopimussuhteita alettiin pitää työsopimuslain alaisina ja palkkioita korvauksena tehdystä työstä eikä vain harrastustoiminnan aiheuttamien kulujen korvaamisena.²¹

Urheilun oman itse sääntelyjärjestelmän ja varsinkin yhteiskuntaa koskevan sääntelyjärjestelmän ymmärtäminen on hyvin tärkeää verotuksenkin kannalta Urheilijaa tai muun henkilön toimintaa ohjaavia oikeudellisesti sitovia sääntöjä voidaan antaa kolmella tavalla. Säännökset voivat olla lainsäätäjän kansallista tai ylikansallista lainsäädäntöä. Henkilöt voivat solmia sopimuksia, jotka velvoittavat ja oikeuttavat keskinäisissä suhteissa. Henkilöt voivat myös perustaa yhteisöjä, joiden sääntöjä henkilöt sitoutuvat noudattamaan. Kaikki edellä mainitut voivat tulla kyseeseen myös urheilussa.²² Selvää taitaa kuitenkin olla, että elämänalueena urheilu ei enää anna perustetta normaalista poikkeavalle oikeudelliselle menettelylle.²³

Euroopan Unionin perustamissopimuksessa ei ole mainittu urheilua ja sitä koskevia sitovia säännöksiä. Unionilla ei ole siis toimivaltaa antaa urheilua koskevia sitovia määräyksiä. Unioni vaikuttaa urheiluun oikeuskäytännön kautta.²⁴ Unionin lainsäädännön vaikutus urheiluun muodostuu yhteiskunnan eri aloja koskevan lainsäädäntönsä kautta.²⁵ EU:n Komissio huomautti Suomea urheilijoiden lähdeverotuksen olevan syrjivä. Komissio vaati Suomea lopettamaan ulkomailla asuvien taiteilijoiden ja urheilijoiden syrjivän verotuksen.²⁶ Lähdeverolakiin lisättiin 7a §, jonka mukaan ETA-valtiossa asuvan urheilijan henkilökohtaiseen toimintaan perustuva korvaus voitiin verottaa vain osittain progressiivisesti. Saatuun tuloon voitiin huomioida vähennyksenä kulut, jotka ovat välittömässä taloudellisessa

²⁰ Ks. KKO 42/1993, 145/1995 ja 38/1997

²¹ Halila, Oikeudellistuva Urheilu, 2006

²² Rauste, 1997. S.4

²³ Halila, Defensor Legis 1998, s.14 ja 2002, s.813-815

²⁴ Huttunen, 2008

²⁵ Rauste, 1997, s.13

²⁶ EU-Komissio 2009, 2008/2115. IP/09/292

yhteydessä korvaukseen. EU:n komission urheilun valkoisessa kirjassa urheilun merkitys yhteiskunnassa tunnustetaan ja uskoisin, että on vain ajan kysymys milloin urheilua koskevaa EU:n tasoista lainsäädäntöä alkaa muodostua. Suomessakaan urheilua ei ole nähty tarpeelliseksi säännellä erityislaeilla. Liikuntalaki on yleisesti liikuntatoiminnan edellytysten luomiseen ja liikuntatoiminnan rahoitukseen liittyvä laki, joka ei varsinaisesti liity huippu-urheiluun. Urheilijan eläketurvasta ja tapaturmaturvasta on säädetty asetus. Tutkimukseeni liittyen verolainsäädännössä kuitenkin on urheilijoita koskevia erityissäädöksiä.

Yksityisten henkilöiden toimintaa yhteisöinä lainsäätäjät ohjaa erityislakien kuten osakeyhtiölain (OYL, 624/2006) ja yhdistyslain (YhdL, 503/1989) avulla. Urheilussa on perinteisesti toimittu aatteellisina yhdistyksinä, joiden yhdistysautonomiaan lainsäätäjät ei usein ole puuttunut. Urheilun kaupallistuminen on sittemmin muuttanut tätä asetelmaa.²⁷

Ehkä tärkein sääntelykeino urheilussa on sopimuksiin perustuva sääntely. urheilutoiminnassa suurin osa sopimuksista syntyy vakiosopimuksin. Sopimusoikeuden lähtökohta on sopimusvapaus. Rajat solmittaville sopimuksille asettaa pakottava lainsäädäntö. Urheilussa yleisimmin käytettyjä sopimussuhteita ovat kilpailijalisenssi, pelaajasopimus, valmennustukisopimus ja osanottosopimus.²⁸

Urheilun oikeudellisten ongelmien taustalla on vahvimmin aatteellisten perusarvojen ja voimakkaasti kaupallistuneen huippu-urheilun jännite. Vuonna 2006 esitetystä tutkimuksesta todetaan, että urheilun tuottama lisäarvo oli 407 miljardia, mikä vastaa 3,7:ää prosenttia EU:n BKT:sta, ja työllisti 15 miljoonaa ihmistä, mikä on 5,4 prosenttia työvoimasta. Urheilun taloudellinen merkitys on huomattava, mutta suurin osa urheilutoiminnasta tapahtuu voittoa tavoittelemattomien organisaatioiden järjestämänä, joita tuetaan julkisin varoin.²⁹ Urheilulla on kuitenkin oma erityisluonteensa, joka on tunnustettu ja otettu huomioon Yhteisöjen tuomioistuinten oikeuskäytännössä ja Euroopan komission päätöksissä. Asiaa on tarkasteltava aina tapauskohtaisesti ja käsite ”pelkästään urheilua koskevat säännöt” on hylätty Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa, joka vahvistettiin tapauksessa Meca-

²⁷ Halila, 2002 ja Halila, 1999 sekä Linnakangas 2001

²⁸ Rauste, 1997, s.43- . ks myös Tiitinen, 1998 ja Spolander, 2009

²⁹ EU-Komissio, 2007

Medina.³⁰ Urheilun on huomioitava erityisesti EU:n kilpailulainsäädäntö, vapaa liikkuvuus, kansalaisuuteen perustuva syrjinnän kieltö, unionin kansalaisuutta koskevat säännökset sekä sukupuolten tasa-arvo työelämässä. Urheilun erityisluonnetta voidaan kuitenkin arvioida urheilussa käytössä olevien välttämättömien sääntöjen ja eritasoisten ja itsenäisten organisaatioiden kautta. Komissio on hyväksynyt esimerkiksi vapaaseen liikkuvuuteen liittyviä vähäisiä rajoituksia, kun kyseessä on³¹:

- oikeus valita kansallisia urheilijoita maajoukkuekilpailuihin
- tarve rajoittaa kilpailun osanottajamäärää
- pelaajasiirtojen määräaikojen asettaminen joukkueurheilussa

2.2 Urheilijan oikeudellinen asema

Urheilun ja urheiluoikeuden nykyaikaistumisen valossa urheilijan oikeudellisen aseman ymmärtäminen on erittäin tärkeää. Oikeudellinen asema määrittää sen kuinka seura tai urheiluliitto voi rajoittaa urheilijan toimintavapauksia.³² Sen lisäksi urheilujärjestöjen itse sääntelyn mahdollisuuksia rajoittaa perustuslain suoma elinkeinovapaus, jonka mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla.³³ Suomessa ei ole erityistä lainsäädäntöä, joka kaventaisi urheilijoiden oikeutta harjoittaa ammattiaan.³⁴ Urheilijan oikeudellinen asema määrittää myös sen kuinka urheilijaa verotetaan saamistaan palkkioista. Verohallinnon tuoreessa ohjeessa käsitellään palkkaan ja työkorvaukseen liittyviä tekijöitä. Ohjeessa harvoin mainitaan urheilija. Urheilija voinee olettaa kuuluvansa muiden tulonhankkimistoimintaa harjoittavien joukkoon, mutta suosittelisin silti varovaisuuteen ja lukemaan tutkimukseni loppuun.

Urheilun yleiskielessä urheilijoita luokitellaan yksilöurheilijoihin ja joukkueurheilijoihin. Oikeusaseman kannalta sillä ei kuitenkaan ole niin paljon merkitystä vaan

³⁰ EU-oikeus C-519/04P

³¹ EU-Komissio, 2007

³² Rauste, 1997, s.105

³³ Rauste, 1997, s.99

³⁴ Halila, 2006, s.387

tosiseikoilla.³⁵ Urheilija voi olla oikeudellisesti työsuhteessa seuraan tai hänen voidaan katsoa olevan itsenäinen ammatinharjoittaja, jolloin hänen riippuvuutensa toimeksiantajiin on erilainen. Urheilu on usein kuitenkin harrastus riippumatta fyysisen harjoittelun määrästä. Monesti urheilija ja seura muodostaakin ainoastaan jäsenyyssuhteen, jolloin oikeudelliset siteet ovat kaikkein löyhimpiä.³⁶

Verotuksellisesti kokonaisarvioinnissa on joka tapauksessa otettava huomioon monia asioita. Työ- ja toimeksiantosuhteen rajanvedossa tunnusmerkit voidaan jakaa muodollisiin ja tosiasiallisiin tunnusmerkkeihin. Muodolliset tunnusmerkit liittyvät yritystoiminnan aloittamiseen ja yrittäjänä toimimiseen liittyvien velvoitteiden noudattamiseen. Tosiasialliset tunnusmerkit liittyvät todellisiin työskentelyolosuhteisiin ja -ehtoihin, sekä maksajan ja saajan välisiin sopimusvelvoitteiden sisältöön.³⁷ Tosiasiallisten tunnusmerkistöjen ymmärtäminen, havaitseminen ja ennen kaikkea myöntäminen on urheilijalle tärkeää. Seuraavaksi tutkimuksessani käyn läpi urheilijan työoikeudellista suhdetta ja pyrin löytämään suuntaviivoja urheilijan verotukseen.

2.2.1 Joukkueurheilijan oikeudellinen asema(työsuhde)

Työsuhteessa urheiluseura kantaa yritystoiminnan riskit ja urheilija tulee työsopimuslain pakottavien määräysten piiriin. Urheilijan katsotaan olevan työsuhteessa urheiluseuraan mikäli kaikki työsuhteen tunnusmerkit täyttyvät. Työsuhteen ensimmäinen edellytys on, että työntekijän ja työnantajan välillä on työn tekemistä velvoittava sopimus. Se voi olla kirjallinen, suullinen tai syntyä hiljaisesti osapuolten tosiasiallisen käyttäytymisen perusteella. Toinen edellytys on työn tekeminen. Toiminnan katsominen työksi edellyttää, että käyttäytyminen muodostaa jonkinlaista taloudellista arvoa. Joukkueurheilijan katsotaan yleensä tuottavan suorituksellaan taloudellista arvoa seuralleen. Työsuhteen syntymisen edellytyksenä on myös, että taloudellinen arvo koituu toisen osapuolen eli työnantajan hyväksi. Joukkueurheilijoiden pelaamisen tulokset koituvat seuran hyväksi. Tärkein työsuhteen edellytys joukkueurheilijalle on työn vastikkeellisuus. Vastike voi olla mitä tahansa, jolla on taloudellista arvoa. Vastikkeen määräytymisperusteella ei ole niin

³⁵ Tiitinen, 1998

³⁶ Rauste, 1997. S.105

³⁷ Verohallinto, Syventävät vero-ohjeet. Palkka vai työkorvaus, 2014

suurta merkitystä, mutta jonkinlainen vähimmäisraja on kuitenkin ylitettävä, jotta se katsotaan vastikkeeksi.³⁸ Työsuhteen syntymisen tärkeä edellytys on myös työnantajan johdon ja valvonnan alaisuus. Periaatetta kutsutaan työnantajan direktio-oikeudeksi. Työntekijä eli urheilija on velvollinen noudattamaan työnantajan antamia työn sisältöä ja suorittamistapaa koskevia ohjeita.³⁹

2.2.2 Yksilöurheilijan oikeudellinen asema(työsuhde)

Yksilöurheilijoiden oikeusasema poikkeaa huomattavasti joukkueurheilijoista. Huipputasen yksilöurheilijoilla on yleensä valmennustuen edellytyksenä sopimussuhde lajiliittoon tai urheiluseuraan. Yksilöurheilijat tekevät työsopimuslaissa tarkoitettua työtä kilpaillessaan ja harjoitellessaan ja parhaimmat heistä saavat jopa Suomessa vastikettakin osanottopalkkiona valmennustukina ja yhteistyösopimusten myötä. Verotuksellisen aseman kannalta puuttuu kuitenkin työsuhteen tunnusmerkit kuten työnantajan johto ja valvonta. Yksilöurheilija on itsenäinen toimija, joka kantaa itse riskin omista tekemisistään. Sen lisäksi työn onnistumisen tulokset koituvat yksilöurheilijan itsensä hyväksi. Yksilöurheilija päättää omista tekemisistään siitä huolimatta, että hän toimii valmentajansa ohjeiden ja valvonnan alaisena. Yksilöurheilija toimii tällöin tyypillisen ammattiharjoittajan tavoin. Yksilöurheilijan voidaan katsoa olevan ammattiharjoittaja, kun hänen urheilemisesta ansaitsemansa tulot kattavat ainakin osan elantomenoistaan. Urheilijaa ei voida pitää siis ammattiharjoittajana, mikäli hänen saamansa apurahat, osanottopalkkiot, ja yritysten maksamat tukirahat kuluvat kokonaisuudessaan matkakustannuksiin ja välinekustannuksiin. Tällöin puhutaan enemmänkin harrastustoiminnasta. Oikeudellisen aseman kannalta ei ole merkitystä sillä kutsutaanko urheilijaa puolipäivätoimiseksi vai kokopäivätoimiseksi tai urheilun arkikielessä ”amatööriksi” vai ”ammattilaiseksi”. Tunnusomainen piirre ammattiharjoittajalle on yrittäjäriski. Itsenäinen ammattiharjoittajaurheilija kantaa tällöin taloudellisen riskin omasta menestyksestään. Urheilijan menestys sanelee hänen elintasonsa.⁴⁰

³⁸ ks. HE 259/2009

³⁹ Rauste, 1997. S.105-109), myös Tiitinen, 1998. s. 213, KKO 38/1997, myös Verohallinnon ohje 2014

⁴⁰ Rauste, 1997, s. 164-174

Lajiliitto ja urheilija voivat käytännössä olla suorassa sopimussuhteessa lähinnä silloin kun urheilija on valittu maajoukkueeseen.⁴¹ Sillä voi olla merkitystä esimerkiksi rangaistusmenettelyn kannalta, verotuksellisesti sillä ei ole kuitenkaan olennaista merkitystä. Olympiakomitean tukikaan ei ole vastiketta työstä. Urheilija-sponsorisuhde ei sekään ole työsuhde.

2.2.3 Harrasteurheilijat

Sellaiset urheilijat, jotka eivät toimi työsuhteessa ja joita ei voi pitää itsenäisinä ammatinharjoittajina voidaan katsoa olevan harrasteurheilijoita. Oikeudellisesti harrasteurheilijoiden luokkaan kuuluvat kaikki sellaiset urheilijat, joiden urheilemisesta saamat tulot ovat pienemmät kuin heidän kustannukset. Voidaan todeta, että harrastuksenomaisessa työnteossa työtä tehdään yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi tai toiminnan piirissä olevien muiden henkilöiden auttamiseksi.⁴² Harrastustoimintaa tehdään kiinnostuksen ja nautinnon takia, ei rahallisen palkkion takia. Tosin ammattiurheilussakin onnistuakseen kiinnostuksen ja nautinnon on oltava läsnä. Niin kauan kuin erilaiset palkkiot, apurahat ja stipendit jäävät urheilutoiminnan todellisten kustannusten alle, voidaan urheilijan todeta olevan harrasteurheilija.⁴³

Harrasteurheilijoiden oikeudellinen side urheiluseuraan tai lajiliittoon on yleensä löyhä. Harrasteurheilijan oikeusasema määräytyy hänen solmimiensa yksittäisten sopimussuhteiden myötä. Harrasteurheilijan ilmoittautuessa kilpailuihin, hänelle syntyy sopimussuhde kisajärjestäjään ja hänen velvoitteenaan on esimerkiksi maksaa kilpailun osanottomaksu. Seuraan liittyessään urheilija maksaa jäsenmaksun. Valmennustuen edellytyksenä voi olla seuran valmennukseen osallistuminen ja seuran edustaminen kilpailuissa tai muissa tapahtumissa seuran asu yllään.⁴⁴ Oikeudellisesti harrasteurheilijan sopimukset voivat olla tiukkojakin. Harrasteurheilijaa sitoo monet urheilun sisäiset säännökset mukaan lukien doping-säännöt ja muut kurinpidolliset säännöt. Harrasteurheilijan oikeudellinen asema on

⁴¹ Tiitinen, Urheilijan oikeussuhteista, s. 218-220

⁴² Tiitinen & Kröger, Työsopimusoikeus, 2008

⁴³ Rauste, 1997, s. 174

⁴⁴ Rauste, 1997, s. 174-175

mielenkiintoinen ja hyvä tunnistaa, mutta verotuksellisesti sillä ei ole suurta merkitystä, niin kauan kuin verotettavaa tuloa ei synny.⁴⁵

3. Urheilijan veronalaiset tulot

3.1 Urheilutulot

Urheilutulojen määrittelylle löytyy lainsäädännöstä oma kohtansa. Hallituksen esityksessä (278/1998) ehdotettiin tuloverolakia muutettavaksi siten, että lakiin otettaisiin säännökset urheilutulon jaksottamisesta valmennusrahostojen ja urheilijarahastojen avulla. Lakia sovellettiin ensimmäisen kerran vuodelta 1999 toimitettavassa verotuksessa. Tuloverolain (TVL, 1535/1992) 116 §:n mukaan urheilutulona pidetään urheilukilpailusta saatuja rahapalkintoja ja muita kilpailemisesta tai pelaamisesta saatuja ja niihin rinnastettavia tuloja sekä urheilemiseen liittyvistä mainossopimuksista saatuja tuloja, jos sopijaosapuolina ovat urheilija, lajiliitto ja yhteistyötaho yhdessä (ns. kolmikantasopimukset). Urheilijan ja yhteistyötahon välisen sopimuksen tuoma tulo ei ole siis sanan varsinaisessa merkityksessä verovuoden urheilutuloa ellei lajiliiton edustaja ole urheilijan ja yrityksen ohella sopimuksessa allekirjoittajana. Urheilijan verovuoden tulona ei pidetä sitä osaa hänen välittömästi urheilemisestaan saamista tuloista (urheilutulo), joka on 116 b ja 116 c §:ssä säädetyin edellytyksin maksettu valtionvarainministeriön nimeämän säätiön yhteydessä olevaan valtakunnalliseen valmennusrahostoon tai urheilijarahastoon. Urheilijan ja yhteistyötahon välisen sopimuksen tuoma tulo on siis verovuoden ansiotuloa, mutta ei rahastoitavissa olevaa urheilutuloa. Urheilutulona ei pidetä TVL 82.1 §:n neljännessä kohdassa tarkoitettua valmennus- ja harjoitteluapurahaa eikä lajiliitolta tai olympiakomitealta saatua tai näihin rinnastettavaa valmennustukea. Urheilutulon TVL:n mukainen määritelmä koskee vain urheilijarahastoon rahastoitavien tulojen käsittelyä. Tutkielmassa perehdytään tarkemmin urheilurahastoihin verosuunnittelun yhteydessä.

Urheilutuloa ei ole urheilijan henkilökohtaisia asioita käsittelevästä lehtihaastattelusta saatu palkkio, vaikka haastattelun syynä olisikin urheilijan tunnettuus urheilijana.

⁴⁵ Hagman, 2005

Palkkio verotetaan maksuvuonna eikä sitä voi rahastoida.⁴⁶ Urheilutulon rajausta on melko haasteellinen ja vaatii urheilijaltakin perehtymistä. Lajiliiton mukana olo urheilutulon rajauksessa tuo sponsorointijärjestelmään kurinalaisuutta, vaikka ei olekaan kriteerinä täysin ongelmaton.⁴⁷

3.2 Muut tulot

Urheilijan tulot muodostuvat siis monista muistakin lähteistä kuin edellä mainituista urheilutuloista. Suomessa urheileminen on mielletty ammatiksi vasta noin kahdenkymmenen vuoden ajan. Urheilijoilla on ollut jokin muu ammatti, josta maksettiin palkkaa ja josta järjestettiin myös urheilijalle sosiaaliturvaa.⁴⁸ Jyväskylän Yliopiston alainen Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen KIHU:n tutkimus aikuisurheilijoiden sosioekonomisesta asemasta ja taloudellisista tukijärjestelmistä luettelee huippu-urheilijoiden tuloja.⁴⁹ Tutkimus ei käsittele varsinaisia ammattuurheilijoita, mutta esittelee monien urheilijoiden tulon muodostumista. Siinä mainitaan mm. palkkatulot työstä, sponsorit, vanhempien ja muiden läheisten avustukset, opetus- ja kulttuuriministeriön urheilija-apuraha, kelan opintotuki, kilpailupalkkiot, stipendit, muiden säätiöiden tuet, urheilijoiden ammattinedistämissäätiön tuki, työttömyyskorvaus ja toimeentulotuki.

Rahastoinnin eli urheilutulojen ulkopuolelle jää huippu-urheilijan valmennustuki ja lajiliitolta tai olympiakomitealta saadut valmennustuet. Tukien ja stipendien tarkoituksena on valmentautumisen välitön tukeminen, joten niiden rahastoiminen erityisesti urheilijarahastoon olisi vastoin tarkoitusta.⁵⁰ Joskus urheilukilpailuissa saatetaan antaa voittajalle merkittäviä esinepalkintoja kuten autoja tai ulkomaanmatkoja. Nämä tavarapalkkiot ovat urheilijan veronalaista ansiotuloa kuten rahapalkkakin. Esinepalkinnot arvostetaan käypään arvoonsa. On tapauksia, joissa urheilijalle lankeavat veroseuraamukset ovat erittäin suuret. Tulo-, auto- ja arvonnisäveroseuraamukset välttääkseen on urheilija joutunut myymään auton.⁵¹

⁴⁶ Rosbäck, 2010

⁴⁷ HE 278/1998

⁴⁸ Ekman, 2001

⁴⁹ Kärmeniemi, Lämsä, Savolainen, 2013

⁵⁰ HE 278/1998

⁵¹ Rosbäck, 2010

Urheilijalle voi kertyä tuloja esimerkiksi seuraavista lähteistä: omien immateriaalioikeuksien kuten kuvien ja nimen käyttöoikeuksista, tuotemyynti fani- ja kannatustuotteiden muodossa, omien tuotemerkkien lanseeraaminen markkinoille, tuote-esittelyistä ja juontajatehtävistä, tapahtumien ja tilaisuuksien järjestämisestä, luennoista, urheiluopetuksesta.⁵² Tuloja voi syntyä myös esimerkiksi yhteistyökumppanin toiminnan mainostamisesta urheilijan omilla nettisivuilla, Facebookissa ja Instagramissa. Lista ei ole tyhjentävä, vaan enemmänkin havainnollistaa tulojen muodostumista. Kyseiset tulot eivät ole sanan varsinaisessa merkityksessä urheilutuloa, mutta voivat olla merkittävä osa urheilijan vuotuisia ansioita. Urheilijat ovat oppineet itsekkin hyödyntämään asemaansa yhteiskunnassa, sen sijaan, että heitä hyväksikäytettäisiin. Myönteinen esiintyminen julkisuudessa ja urheilullinen menestys lisäävät mahdollisuuksia tulon muodostumiseen.

3.3 Urheilijan palkka ja palkkio

Urheilusuorituksella on nähty olleen sellaista taloudellista arvoa, joka täyttää ne edellytykset, joita työsuhteelle asetetaan esim. Tapaturma- tai eläkelakien soveltamisen kannalta. Antti Eskelinen kirjoittaa kirjassaan *Urheilu ja Verot* vuodelta 1995, että urheilijan ei yleensä ole katsottu olleen työsuhteessa seuraan tai muuhun palkkion maksajaan mm. seuraavista syistä⁵³:

- 1) seuran (tai liiton) ja urheilijan suhteesta on katsottu puuttuvan työnantajan johto ja valvonta
- 2) sovittu korvaus on perustunut merkittävästi työn tulokseen ja huonosta lopputuloksesta (tappio) johtuen tulo on voinut jäädä kokonaan saamatta. Tämä on ristiriidassa työsuhteen edellytyksenä olevasta työntekijän oikeudesta vastikkeeseen tehdystä työstä.
- 3) Korvauksen määrä on perustunut myös muiden henkilöiden (joukkue) työpanokseen
- 4) Urheilun erikoisluonteen vuoksi

Urheilusta muodostuvan tulon luonteen määrittely on ollut haasteellinen kysymys ja arviointiin on vaikuttanut se onko kysymyksessä yleensäkin ollut urheilija ja

⁵² Lappi, *Urheilutoiminnan yhtiöittäminen-Vaihtoehto yksilöurheilijalle*, 2010

⁵³ Eskelinen, 1995. s. 132

urheilu? Onko kysymys urheilijan palkkiosta vai muusta kuin urheilemisesta saatu tulo?

Urheilijan urheilemisestaan saamia korvauksia on perinteisesti pidetty palkkioina, joista ei vielä 1970-luvulla peritty ennakonpidätystä, koska tätä koskevat määräykset puuttuivat ennakkoperintälaista (EPL, 1118/1996). Urheilijaa alettiin kuitenkin verrata esiintyviin taiteilijoihin ja ennakonpidätysongelma ratkaistiin eduskunnan päätöksen (670/1976) mukaisesti lisäämällä EPL 6 §:ään urheilijan palkkio. Urheilijan työsuhde työnantajaan on ollut oleellinen ennakonpidätystä toimitettaessa. Arviointi suoritettiin kokonaisvaltaisesti ja yleensä työsuhde muodostui työnantajaan jonkin muu toiminnan kuin varsinaisen urheilun myötä, esimerkiksi haastattelujen, tuote-esitteiden ja juontotehtävien myötä.⁵⁴

Palkka on työ- tai virkasuhteessa tehdystä työstä maksettu korvaus.⁵⁵ Palkan käsite on määritelty EPL 13 §:ssä. Sen mukaan palkalla tarkoitetaan:

1. kaikenlaatuista palkkaa, palkkiota, etuutta ja korvausta, joka saadaan työ tai virkasuhteessa
2. kokouspalkkiota, henkilökohtaista luento- ja esitelmäpalkkiota, hallintoelimen jäsenyydestä saatua palkkiota, toimitusjohtajan palkkiota, avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön yhtiömiehen nostamaa palkkaa sekä luottamustoimesta saatua korvausta.

Työkorvaus määritellään ennakkoperintälaki 25 §:n 1 momentin ja 1 kohdassa, jonka mukaan työkorvausta on työstä, tehtävästä tai palveluksesta muuna kuin palkkana saatu korvaus. Tämä merkitsee sitä, että ensin on selvitettävä, onko työstä maksettava korvaus palkkaa. Jos suoritus ei ole palkkaa, se on työkorvausta. Työkorvauksen saajan verotusta toimitettaessa työkorvaus on pääsääntöisesti saajansa elinkeinotoiminnan tuloa. Jos työkorvauksen saajan ansiotoiminta on hyvin pienimuotoista, työkorvaus on saajansa henkilökohtaista ansiotuloa. Tällöin on kyse yleensä yksittäisistä ja satunnaisista työsuorituksista, joiden tekijä ei harjoita

⁵⁴ Eskelinen, 1995. s.133

⁵⁵ Verohallinto, Syventävät vero-ohjeet. Palkka vai työkorvaus, 2014

yrittäjätoimintaa, mutta ei ole myöskään työsuhteessa työn teettäjään. Esimerkiksi, jos työsuhteessa oleva juristi laatii naapurilleen perukirjan tai laskentatoimen opettaja hoitaa shakkikerhon kirjanpidon, tällaisesta työstä tekijälle maksettu korvaus on kyseisen henkilön ansiotulona verotettavaa työkorvausta. Verohallinnon tuoreessa ohjeessa ”palkkaa vai työkorvausta” (dnro A32/200/2014) on yksityiskohtaisempaa tulkintaa. Ohjeen tarkoituksena ei ole ollut kiristää nykyistä verotuskäytäntöä, vaan päinvastoin helpottaa pienten ja aloittavien yritysten toimintaa siten, että yksittäisistä toimeksiannoista maksettavia suorituksia voitaisiin pitää yhä useammin työkorvauksena. Esimerkiksi aloittavalla yrityksellä ei enää tarvitse olla kuin yksi toimeksiantaja, jos hän muutoin järjestää toimintansa asianmukaisesti yritystoiminnan harjoittamiseksi.⁵⁶

3.3.1 Urheilijan palkkio verotuksessa

Urheilusuoritus on yleensä fyysinen suoritus (esim. yleisurheilu, tennis, keilailu ja kilpatanssi). Urheilusuorituksena pidetään myös kilpa-auton ajajan ja ravihevosen ohjastajan (KHO 3839/1996) suorituksia. Ero urheilijan palkan ja palkkion välillä voidaan tehdä samoja periaatteita noudattaen kuin palkan ja työkorvauksen välillä. **Jos kyse on urheilemisesta saatavasta tulosta, urheilijan palkkiota on muu kuin urheilijan palkka.** Sellaisesta työkorvauksesta, joka ei ole palkkaa, on toimitettava ennakonpidätys, ellei saajaa ole merkitty ennakkoperintärekisteriin. Verovirasto ei voi merkitä ennakkoperintärekisteriin sitä, joka harjoittaa sellaista tulonhankkimistoimintaa, josta saatu suoritus on palkkaa tai urheilijan palkkiota EPL 25.2 §:n mukaan ellei 26 §:n 2 ja 3 momentissa säädetystä muuta johdu. Veronalaisesta urheilijan palkkiosta on siten toimitettava ennakonpidätys, vaikka kysymyksessä ei olisikaan palkasta. Tästä johtuen urheilijat joutuvat alistumaan hieman tiukempaan verovalvontaan kuin muut verovelvolliset.⁵⁷

Urheilijan palkkiossa on kyse urheilemisestä saadusta tulosta, jota ei voida pitää palkkana, mutta toisaalta se ei ole työkorvaustakaan, koska työtä ei tehdä kenenkään muun kuin urheilijan itsensä hyväksi.⁵⁸ **Työsuhteen** perusteella saamastaan palkasta ja palkkiosta urheilija saa tehdä tulonhankkimisvähennyksen,

⁵⁶ Verohallinto, Syventävät vero-ohjeet. Palkka vai työkorvaus, 2014

⁵⁷ Linnakangas, Urheiluverotuksen kehityksestä ja nykyisestä sääntelystä, 2004 s.78

⁵⁸ Peltomäki, 2013s, s. 60

kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen ja valtioverotuksen työtulovähennyksen. **Muun kuin työsuhteen** perusteella saatu urheilijan palkkio eroaa tuloverotuksessa työkorvauksesta myös siten, että sille ei lasketa tulonhankkimisvähennystä, koska se myönnetään tuloverolain 95 §:n 1 ja 1 kohdan mukaan vain palkkatulosta. Palkasta ja työkorvauksesta poiketen urheilijan palkkiosta ei myönnetä kunnallisverotuksen TVL 105 a §:n ansiotulovähennystä eikä valtionverotuksen TVL 125 §:n työtulovähennystä.⁵⁹

3.3.2 Työnantajan sosiaaliturvamaksu ja urheilijan palkka

1990 luvun puolivälistä alkaen urheilijoita on alettu käsitellä entistä enemmän työntekijöinä työ- ja sosiaalilainsäädännössä. Edellä mainittu (KHO 50/2003) ratkaisu osoittaa, että varsinkin joukkueurheilijoita pidetään entistä enemmän palkansaajina.

1.1.2011 lähtien urheilijan palkan perusteella on maksettava työnantajan sosiaaliturvamaksu. Maksun perimisen urheilijan palkoista ja palkkioista on aiemmin estänyt työnantajan sosiaaliturvamaksun suorittamisesta urheilemisesta saaduista palkkioista annettu laki eli ns. maksuvapautuslaki. Laki kumottiin vuoden 2011 alusta alkaen. Työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 4 § 2 momenttia on myös muutettu niin, että urheilijan palkkio ei enää kuulu työnantajan sosiaaliturvamaksun perusteeseen. **Muun kuin työsuhteen perusteella urheilijalle maksetut palkkiot** ovat sosiaaliturvamaksun näkökulmasta verotuksessa työkorvauksen tapaan käyttäytyviä suorituksia. Maksetusta palkkiosta työnantajan ei siis tarvitse maksaa maksuvapautuslain kumoamisesta huolimatta työnantajan sosiaaliturvamaksua urheilijan palkkiosta. Sosiaaliturvamaksun suorittamisvelvollisuus määräytyy sen mukaan, onko kyseessä urheilijan palkka vai palkkio.⁶⁰

3.4 Urheilijan tulojen verotus

Lähtökohtaisesti urheilijan verotus noudattaa samoja sääntöjä kuin kenen tahansa muunkin luonnollisen henkilön: mitkä ovat verotettavat tulot ja mitkä ovat niistä tehtävät vähennyskelpoiset menot.⁶¹ Verotuksessa urheilijat jaetaan kahteen

⁵⁹ HE 259/2009

⁶⁰ Verohallinto, Muutoksia työnantajan sosiaaliturvamaksuun vuodelle 2011

⁶¹ Myrsky, 1997, Tilintarkastus

ryhmään: joukkueurheilijoihin ja yksilöurheilijoihin. Urheilijan verotus toimitetaan pääsääntöisesti TVL:n mukaan. Mikäli urheilijan katsotaan olevan ammatinharjoittajan asemassa, voidaan verotus määrittää laissa elinkeinonharjoittamisen oikeudesta (EVL, 1539/1992) mukaan. Tulon veronalaisuutta ja menon vähennyskelpoisuutta koskeva yleissäännös on TVL 29 §:ssä. Veronalaista tuloa ovat verovelvollisen rahana tai rahanarvoisena etuutena saamat tulot, jollei jotakin tuloa ole nimenomaan säädetty verovapaaksi.⁶² Lähtökohta siis on, että kaikki tulot ovat veronalaisia, jollei laissa nimenomaisesti säädetä toisin. Yleissäännöksen mukaan veronalaisia on myös palkkatulo ja urheilijan palkkiot verovelvollisella on oikeus vähentää tuloistaan sen hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneet menot. Urheilijan kuten muidenkin luonnollisten henkilöiden tulo jaetaan kahteen tulolajiin, pääomatuloihin ja ansiotuloihin.

3.5 Urheilijan luontoisedut

Luontoisedulla tarkoitetaan työnantajan palkansaajalle muuna kuin rahana suorittamaa korvausta. Luontoisetu on veronalaista palkkatuloa, josta edun antaneen työnantajan on toimitettava ennakonpidätys. Palkansaajalle luontoisetu on veronalaista ansiotuloa.⁶³ Verohallinto vahvistaa vuosittain etukäteen päätöksen luontoisetujen laskentaperusteista. Työntekijä voi myös arvostaa luontoisedut todellisten kulujen suuruiseksi. Urheilijan luontoisetuja ovat mm. auto-, asunto- ja puhelinetu. Esimerkiksi jääkiekon SM-liigassa valtaosalla vieraspaikkakunnalta tulevilta pelaajilla on auto- ja asuntoetu.

4 Urheilutulojen verosuunnittelu

4.1 Operatiivinen, taktinen ja strateginen verosuunnittelu

Verosuunnittelulla usein käytännössä tarkoitetaan verojen minimointia ainakin pitkällä aikavälillä.⁶⁴ Suunnittelun aikajänne huomioiden voidaan yritysverotuksen osalta puhua operatiivisesta, taktisesta ja strategisesta verosuunnittelusta.⁶⁵ Yksittäisissä

⁶² Verohallinto, Henkilöverotuksen käsikirja, 2012. S.263

⁶³ Verohallinto, Syventävät vero-ohjeet, 2014

⁶⁴ Tuominen Esko Linnakangas Esko Verosuunnittelu ja yritysverotus 1995, s. 21

⁶⁵ Myrsky Matti Linnakangas Esko Verotusmenettely ja muutoksenhaku 2007, s.153-154

tilinpäätöksissä toteutetaan operatiivista verosuunnittelua, jolloin pyritään vaikuttamaan veronalaisen voiton määrään. Tällöin turvaudutaan mm. sallittuihin tuloksenjärjestelykeinojen käyttöön. Taktinen verosuunnittelu sen sijaan kohdistuu useampaan tilikauteen. Tällöin pyritään muuttamaan mm. tilinpäätösajankohtaa ja tilikauden pituutta. Strategisessa verosuunnittelussa veronäkökohta huomioidaan kun luodaan yrityksen puitteita. Tällaisia on esim. yritysmuodon valinta ja käytettävissä olevien yritysjärjestelyjen valinta.⁶⁶ Voidaan olettaa aikaisemmin käsitellyjä asioita peilaten, että urheilijan on ensiarvoisen tärkeää miettiä laillisia verosuunnittelun mahdollisuuksia urheilu-uran lyhyden ja tulojen epätasaisen muodostumisen vuoksi.⁶⁷

4.2 Verosuunnittelun laillisuus

Verosuunnittelu on sen varsinaisessa merkityksessä eli suppeassa mielessä laillista ja hyväksyttävää toimintaa, jolloin verovelvollinen voi eri vaihtoehtoista valita hänelle edullisimman. Laillista verosuunnittelua ovat verovelvollisen toimet, jotka voidaan yleensä nähdä lainsäätäjän tarkoittamina tai vähintäänkin hyväksyttävinä. Veron torjunta on yleistermi kaikenlaisille laillisille ja laittomille verovelvollisen toimille, joilla pyritään vapautumaan verosta taloudellisena rasituksena.⁶⁸ Veron minimoinnilla voidaan ymmärtää toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on vapautua tietyistä veroerästä tai muutoin verotuksen siirtyminen myöhemmin tapahtuvaksi. Onnistunutta veron minimointia eli laillista veron torjuntaa on veron säästäminen, jolloin verovelvollisen vaatima tulkinta veroedun saavuttamisesta hyväksytään. Epäonnistunut veron minimointi on lainvastaista veron torjuntaa. Verovilppi on laitonta veron torjuntaa, kuten väärä veroilmoitus. Verovilpissä on kysymys niistä verovelvollisten toimenpiteistä, joilla hän pyrkii abstraktisen verovelan synnyttäneiden tosiseikkojen toteuduttua vapautumaan verosta lainvastaisin keinoin.

Veron kiertämistä on luonnehdittu yksityisoikeudellisten muotojen väärinkäytöksi. Veron kiertämisessä toimia toteutetaan siten, että niiden vaikutukset ovat verovelvolliselle edullisempia kuin lainsäätäjän on tai olisi tarkoittanut. Veron kiertämistä on vaikea määritellä tai rajata. OECD on määritellyt tai luonnehtinut veron kiertämistä (tax avoidance) seuraavasti: *”käsitettä on vaikea määritellä, mutta*

⁶⁶ Miettinen, 2004, s. 5

⁶⁷ Ks. Kohta 2.2.2.

⁶⁸ Knuutinen, 2012, s.4

yleensä sillä viitataan verovelvollisen toimiin tai järjestelyihin, joilla pyritään vähentämään verojen määrää, ja vaikka toimenpiteet olisivatkin muodollisesti lainmukaisia, niiden voidaan katsoa olevan lain tarkoituksen vastaisia.”⁶⁹ Veron kiertäminen asettuu laillisuutensa ja hyväksyttävyytensä suhteen verosuunnittelun ja verovilpin väliin.⁷⁰ Veronkiertämistoimissa on kyse ei-hyväksyttävän vaatimuksen esittämisestä, kun taas verovilpissä operoidaan väärällä tiedolla.⁷¹ Suomalaisessa oikeuskirjallisuudessa veron kiertäminen on kuitenkin usein luokiteltu laittomaksi veron torjunnan muodoksi, vaikka se ei verovilpin tavoin sijoitukaan rikosoikeudellisesti sanktioidulle alueelle.⁷² Joissain maissa veron kiertämisen määrittelyssä ja rajanvedossa on keskeisessä asemassa tuomarit oikeustapauksineen ja doktriineineen.⁷³ Suomessa on pyritty ratkaisemaan asia yleislausekkeella, joka määrittellään verotusmenettelystä annettu laki VML 28 §:ssä. Jos jollekin olosuhteelle tai toimenpiteelle on annettu sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta, on verotusta toimitettaessa meneteltävä niin kuin asiassa olisi käytetty oikeaa muotoa.

Veron minimointi voidaan toteuttaa myös veropaolla. Veropaossa on kysymys verolain alueellisesta ulottuvuudesta, jossa vero-objekti siirtyy lievemmän verotuksen alaisuuteen. Laillista veropakoa on esim. muuttaminen maahan, jossa on lievempi verotus. Laitonta taas on esim. yritysten peitellyt voitonsiirrot ulkomaille.⁷⁴

4.3 Urheilijan vähennyskelpoiset menot

Verosuunnittelun ensimmäinen vaihe on operatiivinen. Hyvää verosuunnittelua on vähentää tuloistaan vähennyskelpoiset menot. Tuloverolaissa on lueteltu yleisesti tulon hankkimisesta johtuneita menoja kuten verovelvollisen tulonhankinnassa työskennelleille henkilöille maksettu palkka, matkakulut, työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut ja työttömyyskassamaksut. Työsuhteen perusteella saamastaan palkasta urheilija saa tehdä tulonhankkimisvähennyksen, kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen ja valtionverotuksen työtulovähennyksen. Aiemmin muut kuin

⁶⁹ Knuutinen, 2012, s.5

⁷⁰ Knuutinen, 2012, s.7

⁷¹ Myrsky, Linnakangas, 2007, s.155

⁷² Knuutinen, 2012, s.7-8

⁷³ Knuutinen, 2012, s.5-6

⁷⁴ Miettinen, 2004, s.6

urheilutyönantajat eivät maksaneet ennakonpidätyksen alaisen palkan perusteella työnantajan sosiaaliturvamaksua. Nyt siis maksavat.⁷⁵

Urheilijan vapaaehtoisen vakuutuksen vähennyskelpoisuus on urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain (276/2009) 15§:ssä tarkoitetulla urheilijalla on oikeus vähentää puhtaasta ansiotulostaan mainitussa pykälässä tarkoitetun vakuutuksen maksut.

Urheiluammatin nuoresta iästä johtuen urheilun aiheuttamat kustannukset ovat usein epäselvää viidakkoa. Urheilija ei monesti edes tiedä miten urheilu aiheuttaa kustannuksia ja mitkä kulut voisivat olla vähennyskelpoisia. Maksukykyisyysperiaatetta noudatettaessa verotuksen on kohdistuttava nettotuloon. Verotuksen laajuusongelmassa on nimenomaan kysymys tulojen veronalaisuudesta ja menojen vähennyskelpoisuudesta. Myös tulon kohdistamis- ja arvostamiskysymykset ovat vaikeita erityiskysymyksiä urheilijoille verrattuna muihin verovelvollisryhmiin. Aiemmin suomalaiset yksilöurheilijat eivät varsinaisesti pyrkineet hyötymään urheilusta taloudellisesti, mikä aiheutti sen, että he eivät menetelleet kuten elinkeinonharjoittajat. Eivät hankkineet tarpeellisia vakuutuksia eivätkä pitäneet kirjanpitoa.⁷⁶

Urheilijalle vähennyskelpoisia kustannuksia voi syntyä mm matka- ja välinemenoista. Asunnon ja työpaikan välisistä matkakustannuksista vähennetään enintään 7000€ ja mikäli ylittävät 700€. KHO katsoi päätöksessään (50/2003), että säännölliset harjoittelupaikat ja kotipelipaikat olivat päätoimisten pesäpallon pelaajien varsinaisia työpaikkoja. Tästä syystä seura ei voinut korvata heille asunnon ja näiden paikkojen välisten matkojen kustannuksia verovapaasti. Tapauksessa on urheiluelämälle tyypillinen kysymys siitä, onko urheilijaa pidettävä päätoimisena vai sivutoimisena ja riippuuko matkakustannusten korvaus urheilijan oikeudellisesta asemasta. Hallituksen esityksessä (278/1998) luetellaan ainakin rahastoimiskelpoisia vähennyksiä. Hyväksytyjä menoja ovat valmennus- ja kilpailumatkojen matka- ja majoitusmenot, kilpailujen osanottomaksut, harjoittelutilojen käyttömaksut, harjoitus- ja kilpailuasut, urheiluvälineet, hierontamenot ja urheiluun liittyvät eräät

⁷⁵ ks. Kohta 3.3.1

⁷⁶ Linnakangas, Urheilu ja verotus, 1984. S231-232

vakuutusmaksut. Oikeuskäytännön mukaan korvaukset lisäravinnosta ja ravinteista ovat veronalaisia.⁷⁷

Golfpelaaja Mikko Ilonen haki vuonna 2009 ennakkoratkaisua Keskusverolautakunnalta urheilutoiminnan yhtiöittämisestä. Esittämässään hakemuksessa suurimpana menoeränä Ilonen luettelee yhtiön työntekijöiden matkakulut, lennot, hotellit jne. Yhtiön palveluksessa tulisi olemaan ainakin Caddie, jolle palkkaa maksettaisiin jokaisesta pelatusta kilpailusta, osuudet palkintorahoista. Tämän lisäksi yhtiön palveluksessa olisi golfvalmentaja ja fysiikkavalmentaja. Menoerikseen Ilonen luettelee myös manageriyhtiölle maksamat provisiot, jotka ovat 20 prosenttia yhteistyökumppaneiden kanssa solmituista sopimuksista. Juoksevia kuluja ovat myös kilpailumaksut, väyläoppaat. Lisäksi yhtiöllä tulee olemaan erilaisia kuluja koulutustilaisuuksien järjestämisestä, immateriaalioikeuksien käytön markkinoinnista, sijoitustoiminnan asiantuntijakuluista sekä juoksevan hallinnon kuten kirjanpidon, maksuliikenteen ja muiden hallinnollisten velvoitteiden hoitamisesta.⁷⁸

4.4 Urheilutulojen rahastoiminen

4.4.1 Urheilijarahaston taustaa

Urheilijan mahdollisuutta rahastoida verovuoden tulojaan voidaan pitää taktisena verosuunnitteluna. Aiemmin totesin kappaleessa 3.1, että TVL 116 a §:n mukaan verovuoden tulona ei pidetä sitä osaa hänen välittömästi urheilemisesta saamistaan tuloista(urheilutulo), jotka on maksettu valtiovarainministeriön nimeämän säätiön yhteydessä olevaan valtakunnalliseen valmennusrahastoon tai urheilijarahastoon. Valmennusrahasto on perustettu vuonna 1999. Urheilijarahasto perustettiin vuonna 2001.

Alun perin urheilijarahastoidea syntyi Kansainvälisen yleisurheiluliiton (IAAF) piirissä aikana, jolloin keskustelu urheilun kaupallistumisesta alkoi viritä. Rahastojen alkuperäinen tarkoitus oli ohjata urheilijoiden saamia tuloja heidän välittömän määräysvaltansa ulottumattomiin ja siten lieventää kuvaa urheilun ammattilaistumisesta ja kaupallistumisesta. Suomessa rahastoidea hyödynnettiin

⁷⁷ KHO 610/1980

⁷⁸ KHO 103/2010

aluksi lähinnä yksilölajeissa. Vuonna 1984 perustetun urheilurahaston tarkoituksena oli ottaa vastaan ja säilyttää urheilijan varoja, jotka maksettiin liitolle. Varat koostuivat urheilijan urheilemisesta saaduista palkkioista ja urheilijan suojattujen oikeuksien luovutuksista saaduista korvauksista. Urheilijarahaston sääntöjen mukaan urheilija oli oikeutettu käyttämään rahasto-osuuttaan hyväksytyjä tositteita vastaan urheilu-uransa aikana. Hyväksytyjä menoja olivat valmennus- ja kilpailumatkojen matka- ja majoitusmenot, kilpailujen osanottomaksut, harjoittelutilojen käyttömaksut, harjoitus- ja kilpailuasut, urheiluvälineet, hierontamenot ja urheiluun liittyvät erät vakuutusmaksut. Silloin kun urheilija nosti varojaan rahastosta ilman kulutositteita, oli se ennakonpidätyksen alaista tuloa. Samoin kuin urheilu-uran loputtua nostetut rahasto-osuudet olivat kokonaisuudessaan ennakonpidätyksen alaista tuloa.⁷⁹

Verotuksessa rahastokäytäntö hyväksyttiin vuonna 1984. Korkein hallinto-oikeus otti kantaa päätöksessään 26.4.1984 T 1742 Suomen Urheiluliiton urheilurahastossa olevien varojen verotukseen. Päätöksessä hyväksyttiin, että rahastoon sijoitetut varat olivat urheilijan veronalaisia tuloja vasta siinä vaiheessa kun ne nostetaan. Rahastoinnin verokohtelu merkitsi myös sitä, ettei kilpailuiden järjestäjillä ollut ennakonpidätysvelvollisuutta rahastolle maksetuista palkkioista. Ennakonpidätysvelvollisuus syntyi vasta siinä vaiheessa, kun se maksoi urheilijalle korvauksia muutoin kuin tulonhankkimiskuluiksi hyväksyttäviä tositteita vastaan.⁸⁰

Ruotsissa rahastointijärjestelmä perustettiin vuonna 1983 yhden jääkiekkoseuran aloitteesta. Tavoitteena oli pakottaa pelaajat säästämään rahaa tulevaisuutta varten, koska oli huomattu, että vei ainakin viisi vuotta urheilu-uran jälkeen kuin pelaajat saavuttivat urheilu-uran aikaisen tulotason. Urheilijalle urheilueläke on ollut lisätuloa hankalana siirtymäaikana "siviilielämään" ja se on mahdollistanut tasaisen tulonmuodostuksen. Urheiluseuroille järjestelmä on merkinnyt säästöjä, koska työnantajamaksut maksetaan vain varsinaisesta palkasta ja säätiöidyistä varoista maksetaan erityinen palkkavero. Suomessa urheiluseurat suorittavat työnantajamaksut välittömästi rahastoinnin yhteydessä. Norjassa urheilijalle tarkoitettua taloudellista tukea voidaan maksaa säätiöissä olevalle urheilijan tilille. Norjan valtionvarainministeriö on vahvistanut säätiöiden sääntömallin. Useat liitot ovat perustaneet oman näiden sääntöjen mukaisen urheilijasäätiön. Säätiöön

⁷⁹ HE 278/1998

⁸⁰ HE 278/1998

sijoitettavia varoja ei veroteta, mutta sponsorin tai muun palkkionmaksajan on maksettava säätiöön sijoitettavasta summasta työnantajamaksut. Työntekijän sosiaaliturvamaksut maksetaan vasta urheilijan ottaessa varat käyttöönsä. Samassa yhteydessä urheilija maksaa verot. Säätiön varojen korkotuottoja verotetaan kuitenkin vuosittain.⁸¹

4.4.2 Valmennusrahaston hyödyt

Valmennusrahaston tarkoituksena on varmistaa yksilöurheilijalle mahdollisuus varautua etukäteen valmentautumisesta aiheutuviin kuluihin. Palkkasuhteessa olevilla joukkueurheilijoilla työnantaja yleensä korvaa kustannukset, joten heitä valmennusrahastojärjestelmä ei koske. Valmennusrahastoon (TVL 116 b §) voidaan maksaa muita kuin palkka. Valmennusrahastoon maksettua urheilutuloa voidaan käyttää urheilemisesta aiheutuvien kulujen korvaamiseen verovuoden aikana kulutositteita vastaan. Verovuoden päättyessä rahastoon voidaan jättää 20 000 euroa seuraavan vuoden valmentautumista varten. Urheilija voi siirtää varoja valmennusrahastosta urheilijarahastoon. Enimmäismäärä on 50% verovuoden urheilutulon bruttomäärästä ja enintään 100 000 euroa. Loppuosa katsotaan verovuoden ansiotuloksi.⁸²

4.4.3 Urheilijarahaston hyödyt

Urheilijarahastoa voivat käyttää sekä yksilö että joukkueurheilijat. Sinne voi siirtää myös osan urheilijapalkasta. Meillä Suomessa urheilijarahaston pääasiallinen tarkoitus on nykyään urheilijan urheilu-uran päättymisen jälkeisen ajan turvaaminen. Sen vuoksi varoja ei voi nostaa urheilu-uran jatkuessa.⁸³

Alkujaan vuonna 1998 urheilijarahastoa perustettaessa käytiin läpi monia urheiluelämään olennaisesti kuuluvia haasteita. Hallituksen esityksessä (278/1998) tuodaan esille urheilu-uran loppumiseen liittyvät taloudelliset ja sosiaaliset ongelmat, joiden lääkkeeksi urheilijarahasto nykyisellään luotiin. Tarkoituksena oli, että järjestelmä olisi mahdollisimman selkeä ja yksinkertainen ja kohtelisi yksilö- ja joukkuelajeja tasapuolisesti niiden erot samalla huomioiden.

⁸¹ HE 278/1998

⁸² Henkilöverotuksen käsikirja 2012, s. 265

⁸³ Henkilöverotuksen käsikirja 2012, s. 265

Ensimmäinen ratkaistava asia oli, miten yksilölajien urheilijoille voitiin turvata joustava varautuminen sellaisiin valmennuskuluihin, jotka seura korvaa joukkueurheilijoille, ja samalla korjata järjestelmän epäterveet piirteet. Koettiin, että verojärjestelmän kannalta sen aikainen rahasto- ja valmennustilikäytäntö olivat liian sallivia. Urheilija pystyi päättämään varsin pitkälle kuinka paljon hän maksaa tuloveroa kunakin vuonna vai maksoiko ollenkaan. Tuloverotuksen periaatteiden mukaan tulo on katsottava saaduksi silloin kun verovelvollinen saa sen vallintaansa eli voi päättää sen käytöstä. Tämä asia tulee mielestäni pitää mielessä kun halutaan lisätä urheilijan verosuunnittelumahdollisuuksia. Sen lisäksi verotuksen käteisperiaate, jonka mukaan tulo on verotettava sinä vuonna, jona se saadaan on huomioitava. Tästä pääsäännöstä on poikkeuksena niin ikään yksilölliset eläkevakuutukset ja henkilöstörahasot.

Painavimmat syyt, joiden perusteella urheilijatulon rahastointimahdollisuutta voitiin ja voidaan edelleen puoltaa, ovat urheilu-uran lyhyys ja urheilijan pakollisen sosiaaliturvan rajallisuus muihin ammatteihin nähden. On itsestään selvää, että ammattuurheilussa aktiivinen, tuloa tuottava työvaihe kestää yleisesti korkeintaan kymmenisen vuotta. Urheilu-uran jälkeen eläkettä ei juurikaan makseta. Useimmilla uraansa lopettelevilla urheilijoilla ongelmana on ”siviiliammatin” puute, sillä opiskelu on uran aikana vaikeampaa ammattuurheilun vaatiman työmäärän kanssa. Olen paljon keskustellut vuosien varrella urheilijoiden ongelmista siirtyä ”siviilielämään” Suurin ongelma ammattuurheilijalle on se, että urheilu-uran aikana on vaikea löytää aikaa opiskelulle ja ns. toisen työuran ajattelulle.

Urheilijoiden sosiaaliturvassa epäkohtana on, että urheilijan sairastuessa tai joutuessa työttömäksi, hän jää yleisen sosiaaliturvan varaan, koska hänen urheilutulojaan ei ole etukäteen ohjattu riittävästi sosiaaliturvan luomiseen.⁸⁴ Rinnastettaessa urheilu työntekoon, olisi järkevää, että urheilujärjestelmä itse kustantaisi sosiaaliturvansa mahdollisimman pitkälle , myös ikävuosille 38-65. Haastattelin aiheesta painin Euroopan mestari Jarkko Ala-Huikkua. Hän sanoi, että *Suomesta puuttuu selkeä ”eläkeporkkana”. Epäusko alkaa vallata mielen kun pitäisi uskaltaa panostaa urheilemiseen useita vuosia ilman mitään turvaa uran jälkeen. Hän mainitsee myös Itä-Euroopan maista Liettuan, Unkarin ja Kroatian, joissa*

⁸⁴ HE 259/2009

urheilullinen menestys palkitaan erilaisin sosiaaliturvin. Liettuassa Olympia-mitalisti saa loppuelämäkseen noin 800€ eläkettä. Pohjoismaissa vastaavia kannustimia ei ole. Siirtyminen normaaliin työelämään aiheuttaa joka tapauksessa enemmän tai vähemmän kitkaa. Tapahtuu urheilu-uran lopetus millä tavalla tahansa, sosiaalivakuutuksen kannalta urheilutulojen rahastointi toimisi ja toimii mahdollisesti vajaaksi jäävän sosiaali- ja eläketurvan täydentäjänä. Rahastoinnin avulla voidaan yhteiskunnankin kannalta edistää entisten urheilijoiden sopeutumista normaaliin työelämään tai opiskeluun. Entisenä ammattiurheilijana olen erittäin kiitollinen rahaston tuomista eduista ja tälläkin hetkellä kirjoitan tätä tekstiä järjestelmän ansiosta. Itse lopetin ammattiurheilun noin 3,5 vuotta sitten ja nyt olen pystynyt pitämään kohtuullista elintasoja siitä huolimatta, että olen ollut lähes päätoiminen opiskelija. Olen kyennyt viemään opinnot loppuun olematta työelämässä aktiivisesti. Olen voinut jakaa ajankäyttöni merkittävästi opiskeluihin työn tekemisen sijaan taloudellisen turvan ansiosta.

Hallituksen esityksessä mainitaan, että onhan rahastoinnissa kysymys urheilijan omien varojen säästämisestä ja, että yhteiskunnan tuki verotulojen lykkääntymisen muodossa jää julkistalouden kannalta melko vähäiseksi. Puoltaviksi asioiksi mainitaan myös rahastointijärjestelmän olevan omiaan tuomaan päivänvaloon sellaisia urheilutuloja, joiden saaminen verottajan ulottuville on edeltävässä tilanteessa epävarmaa. Rahastointia puoltavat niin ikään myönteiset kansainväliset kokemukset.⁸⁵

4.4.4 Urheilijarahaston kehittyminen

Urheilutulojen jaksottamista koskeva lainsäädäntö laajentui edelleen urheilijoita suosivaksi siten, että vuonna 2007 tuli mahdolliseksi myös ulkomailta saatujen urheilutulojen rahastointi.⁸⁶ Käytännössä ulkomailta saatujen tulojen rahastointi ei ole urheilijalle veroseuraamusten takia kovin kannattavaa, koska ulkomaan tuloista on pidätetty jo lähdevero. Normaalisti vero hyvitetäisiin kyseisistä tuloista Suomessa maksettavista veroista ja urheilija maksaisi Suomeen vain verojen erotuksen. Kyseisten tulojen rahastointi ja niiden nostaminen tulevaisuudessa aiheuttaisi

⁸⁵ HE 278/1998

⁸⁶ HE 114/2006

urheilijalle kahdenkertaista verotusta, koska lähdeveroa ei voida hyvittää, jos tulo rahastoidaan.⁸⁷

Vuonna 2008 urheilutulon jaksottamisesta annettu tuloverolakia 116 c § alettiin muuttaa. Urheilijarahastoon esitettiin mahdollisuutta siirtää entistä suurempi osa sen vuoden urheilutuloista. Hallituksen esityksessä ehdotettiin sekä prosentuaalista, että euromääräistä korotusta.⁸⁸ Tämän haluttiin tuovan urheilijalle lisää mahdollisuuksia lailliseen verosuunnitteluun ja erityisesti hyvin menestyvien urheilijoiden pysymiseen Suomessa verovelvollisina. Valtionvarainministeriö puolsi ehdotettuja muutoksia ja katsoi sen lisäksi, että urheilijalla tulisi olla mahdollisuus nostaa varoja urheilijarahastosta entistä nopeammin. VaVM esitti muutosta Tuloverolain c 116 §:n 2 momenttiin, jossa säädetään varojen tuloutusajasta. Rahastoon siirrettyjen varojen nostaminen 5-10 vuodessa haluttiin muuttaa 2-10 vuodeksi, jotta se soveltuisi paremmin urheilija uuteen ammattiin kouluttautumisen turvaamiseen urheilu-uran jälkeen.⁸⁹ Laki tuli voimaan vuoden 2009 alusta.

Nykyisellään TVL 116 c §:ssä säädetään, että urheilijalla, jonka verovuoden urheilutulo on ennen tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä aiheutuneiden menojen vähentämistä vähintään 9 600 euroa, on oikeus siirtää urheilutulostaan verovapaasti urheilurahastoon enintään 50 prosenttia urheilutulon bruttomäärästä laskettuna ja samalla enintään 100 000 euroa vuodessa. Urheilijarahastoon siirretyt varat tuloutuvat urheilijauran päättymistä seuraavien vähintään kahden ja enintään kymmenen vuoden aikana. Tuloutuvat varat ovat kokonaisuudessaan veronalaista ansiotuloa, samoin kuin valmennusrahastoon jääneet varat. Urheilija saa itse näissä rajoissa ilmoittaa erien lukumäärän.

4.5 Urheilijan yhtiöittäminen verosuunnittelun muotona

Verosuunnittelun strategista ulottuvuutta edustaa urheilutoiminnan yhtiöittämiseen liittyvät toimet. Verovelvollisen harjoittama liike- ja ammattitoiminta muodostaa elinkeinotoiminnan tulolähteen. Tulonhankkimistoiminnan luonne ratkaisee, minkä tuloverotusta koskevan lain mukaan verotettava nettotulo lasketaan. Tulolähteisiin erottaminen on verotuksellisen tuloksenlaskennan ensimmäinen vaihe.

⁸⁷ Rosbäck, Georg: Miten urheilijaa verotetaan? Taloustaito 2/2010 s. 22 – 25

⁸⁸ HE 112/2008

⁸⁹ Valtionvarainvaliokunnan mietintö 22/2008

Elinkeinotulolähteen verotettavan tulon laskemisen säännökset ovat EVL:ssa. Sen lisäksi säännöksiä on konserniavustuslaissa. Eräissä tapauksissa Oy:n tulo voidaan verottaa TVL:n mukaan. Kuten aiemmasta käy ilmi luonnollisten henkilöiden tulot jaetaan kahteen ryhmään: ansiotuloihin ja pääomatuloihin. Kysymyksessä on verotuksellisen tuloksenlaskennan toinen vaihe. Jos tulonsaaja on osakeyhtiö, tätä toista vaihetta ei tule.⁹⁰ Elinkeinoverolaki 5 §:n mukaan veronalaista elinkeinotuloa on vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuudesta sekä muista elinkeinossa käytetyistä aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä saadut luovutushinnat ja muut vastikkeet 6.1 §:ssä säädetyin poikkeuksin; elinkeinotoimintana harjoitetusta vuokraamisesta, työn tai palveluksen suorittamisesta ynnä muusta sellaisesta saadut korvaukset.

4.5.1 Liiketoiminta varsinaisen urheilutoiminnan ohella

Oikeuskirjallisuudessa ja käytännössäkin urheilijan on hyväksytty harjoittaa liiketoimintaa varsinaisen urheilutoiminnan ohessa ja näin jaksottaa tulojaan yhtiöön.⁹¹ Antti Eskelinen ilmaisee asian vuonna 1995, että urheilijan ei ole katsottu voivan olla urheilemisen perusteella itsenäinen yrittäjä, eikä voi hakeutua niissä olosuhteissa ennakkoperintärekisteriin urheilijan palkkioista.⁹² Myöhemmin vuonna 1998 Urheilun verotustyöryhmä antoi muistionsa, jonka mukaan yksilöurheilijan harjoittama elinkeinotoiminta on mahdollista, kunhan toiminta täyttää elinkeinotoiminnalle verotuksessa asetettavat yleiset kriteerit.⁹³ Tämä tarkoittaa sitä, että elinkeinoharjoittajaurheilijaa tulee koskea samat velvoitteet kuin muita yksityisyrittäjiä. Arttu Lappi mainitsee haastateltuaan Mikko Ilostta, että osa suomalaisista golfammattilaisista harjoittaa pienimuotoista liiketoimintaa toiminimillään. Toiminimellä toimiminen saattaa olla järkevää sellaisissa olosuhteissa, joissa urheilijalle kertyy paljon tuloja, jotka eivät ole urheilutuloa, eikä siten rahastoitavissa. Toiminimellä toimiminen saattaa myös olla järkevää kansainvälisissä tilanteissa, missä urheilijan varsinaista urheilukilpailutoimintaa ei voida missään olosuhteissa pitää elinkeinotoimintana jonkin maan sisäisen lainsäädännön mukaan. Toiminimellä toimiva urheilija voi myös hakeutua ennakkoperintärekisteriin muista tuloistaan kuin urheilutuloistaan.

⁹⁰ Myrsky, Linnakangas, 2010, s.48

⁹¹ Asiakastieto.fi

⁹² Eskelinen, Urheilu ja verot, 1995, s. 137

⁹³ Urheilun verotustyöryhmä, 1998, s.84-85

4.5.2 Varsinaisen urheiluliiketoiminnan yhtiöittäminen

Urheilutoiminnan yhtiöittämisellä tarkoitetaan jatkossa urheilukilpailutoiminnan siirtämistä erillisen oikeussubjektin alle erilliseksi verotettavaksi yksiköksi. Käytännössä tämä tarkoittaa urheilukilpailutoimintaa osakeyhtiönä. Oikeudellisesti ja vero-oikeudellisesti melko tuore Korkeimman hallinto-oikeuden (KHO 22.1.2010 T 103) ratkaisu urheilutulojen ja urheiluliiketoiminnan yhtiöittämisestä on ammatikseen golfia pelaavan Mikko Ilosen tapaus. KHO otti Keskusverolautakunnan (21/2009) kanssa saman kannan urheilutoiminnan yhtiöittämiseen.

Kansainvälisellä tasolla yksilölajia harjoittava ammattiurheilija aikoi perustaa osakeyhtiön kilpailutoiminnan harjoittamista varten. Varsinaisen kilpailutoiminnan ohella yhtiö harjoittaisi markkinointitoimintaa. Perustettavan yhtiön palveluksessa tulisi olemaan kaikkiaan kolme palkattua urheilutoimintaa avustavaa henkilöä. Yhtiön tulojen voitiin arvioida nousevan toiminnan alkuvaiheessa runsaaseen miljoonaan euroon vuodessa; valtaosa tuloista kertyisi palkintorahoina. Yhtiön toimintaa oli tarkoitus myöhemmin laajentaa muun ohessa urheilulajin opetukseen, tuotemyyntiin ja sijoitustoimintaan. Kun otettiin huomioon perustettavan osakeyhtiön toiminnan laajuus ja luonne sekä toimintaan liittyvä taloudellinen riski, toiminnan harjoittamisen osakeyhtiömuodossa katsottiin vastaavan asian varsinaista luonnetta ja tarkoitusta. Edellä mainitut tulot katsottiin verotuksessa osakeyhtiön tuloiksi. Ennakkoratkaisu vuosille 2009 ja 2010.⁹⁴

Mikko Ilosen yhtiön toiminta seuraa vahvasti muiden omaan osaamiseen perustuvien osakeyhtiöiden esimerkkiä. Lääkärit asianajajat ja taiteilijatkin ovat jo jonkin aikaa yhtiöittäneet toimintaansa. Ei voida enää vain todeta, ettei urheilija voi toimia yrittäjän ominaisuudessa ja ohjata urheilulla ansaitsemiaan tuloja yhtiön tuloksi. Urheilun ammattimaistuminen ja kaupallistuminen on huomioitava yhteiskunnallisessa muutoksessa. Voidaan verrata nopeaa muutosta joukkueurheilun yhtiöitymiskehityksessä.⁹⁵

⁹⁴ Ks. KVL 21/2009

⁹⁵ Halila, Joukkueurheilun yhtiöityminen, 1999

4.5.3 Urheiluelinkeinotoiminnan yhtiöoikeudellinen katsaus

Elinkeinoverolaissa ei ole erityistä kohtaa, jossa olisi käsitelty urheilua. Siitä syystä on tuotava esille osakeyhtiölain ja elinkeinoverolain luonnehdintaa elinkeinonharjoittamisesta yleisesti.

Urheilijan muodostaessa ammatinharjoittajan oikeudellisen aseman suojaa hänen elinkeinonharjoittamistaan Suomen perustuslaki. Perustuslaki suo kaikille oikeuden elinkeinonharjoittamisen vapaudesta haluamassaan yhtiömuodossa. Perusoikeus turvaa ensisijaisesti oikeuden toimia ammatinharjoittajana. Toiminnassa on kuitenkin noudatettava muutakin lainsäädäntöä. Elinkeinonharjoittamisen vapaudesta säädetään laissa (122/1919), jonka mukaan jokainen voi harjoittaa elinkeinotoimintaa ansion hankkimiseksi joko yksityishenkilönä tai käyttämällä elinkeinotoimintaansa varten perustettua yhtiötä laissa asetetuin rajoituksin. Mikäli urheilija haluaa alkaa harjoittamaan urheilutoimintaansa yrittäjänä on hänellä käytännössä kaksi vaihtoehtoa. Yksilökeskeisyydestä johtuen kyseeseen tulevat lähinnä yksityisenä elinkeinonharjoittajana tai osakeyhtiön lukuun toimiminen. Henkilöyhtiötkin ovat mahdollisia yritysmuotoja, mutta soveltuvat harvemmin niin käyttökelpoisiksi kuin osakeyhtiö, koska toimintaan vaaditaan vähintään kaksi yhtiömiestä. Urheilun arvaamattomuudesta johtuen tuntuisi hiukan oudolta mikäli kaksi urheilijaa antaisi urheilullisen panoksen samaan yhtiöön. Tietenkin on mahdollista, että urheilija haluaa ottaa liiketoimintaansa mukaan yhtiömieheksi jonkun lähipiiriinsä kuuluvan. Onko se sitten järkevää, jos urheilija tuo yhtiöön kaiken sen taloudellisen lisäarvon ja joku muu tulee osaltaan hyötymään siitä?

Perinteisimmillään ammattilaisurheilijan toiminta on EVL:n mukaista vapaata elinkeinon harjoittamista, josta hän ei ole velvollinen tekemään ilmoitusta patentti- ja rekisterihallitukseen. Kaupparekisteriin saa tehdä perusilmoituksen sellainenkin elinkeinonharjoittaja, joka ei ole siihen velvollinen. Yksityinen elinkeinonharjoittaja harjoittaa elinkeinoa omissa nimissään. Kaikki elinkeinotoiminnassaan tekemät sitoumukset sitovat häntä itseään. Toiminnasta saadut tulot ovat siis luonnollisen henkilön tuloja ja verotetaan elinkeinonharjoittajan ansiotuloina. Paljon tienavaan urheilijan kannalta tämä ei välttämättä ole verotuksellisesti veroprogression kannalta järkevää.

Jo pitkään on ollut sallittua omistaa osakeyhtiö yksin ja hallita täysin yhtiön liiketoimintaa. Kyseisistä yhden osakkaan osakeyhtiöistä on käytetty yleensä nimikkeitä yhdenyhtiö tai yhden miehen osakeyhtiö. Yksilöurheilijan perustama osakeyhtiö on varmastikin järkevintä perustaa juuri siten, että urheilija itse omistaa yhtiön osakkeista 100%. Tällöin omistajalla on suurin mahdollinen kompetenssi tehdä yhtiötä koskevia päätöksiä ja käyttää yksin yhtiökokoukselle kuuluvaa toimivaltaa. Kysymykseen siitä, millaista liiketoimintaa osakeyhtiössä voidaan harjoittaa, ei voida löytää vastausta suoraan tarkastelemalla vain osakeyhtiölakia.⁹⁶ EVL:n mukaan toiminnan on tietenkin oltava sallittua ja hyvien tapojen mukaista. Toiminnan on lisäksi oltava sellaista, mitä yhtiön voidaan katsoa harjoittavan. OYL:ssa kuvatut voittotarkoitus sekä yhtiön ja osakkaan erillisyys ovat siten oleellisia sen suhteen, tulkitaanko osakeyhtiön lukuun harjoitettu liiketoiminta keinotekoiseksi järjestelyksi.

OYL 1 5 §:n mukaan yhtiön toiminnan tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkeenomistajille, jollei yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin. Siten pelkkä harrastaminen ei olisi lain sanamuodon mukaan mahdollista osakeyhtiömuodossa. OYL 1 2 §:ssä kerrotaan, että osakeyhtiö on osakkeenomistajistaan erillinen oikeushenkilö. Myös yhdenyhtiöt muodostavat erillisen itsenäisen osakeyhtiön.

Tuloverotuksen kannalta on hyvin tärkeää onko kyseessä elinkeinotoiminta vai ei. Harrastustoiminta ei ole elinkeinotoimintaa. Jos toiminta on useana vuonna peräkkäin tappiollista, tämä voi olla merkinä siitä, ettei kysymys ole aidosta elinkeinotoiminnasta. Toimintaa voidaan pitää harrastustoimintana, jos se ei tapahdu vakaassa tulonhankkimistarkoituksessa. Raja tulonhankkimistoiminnan ja harrastustoiminnan välillä tehdään tapauskohtaisesti. Harrastustoiminta on tyypillisesti pienimuotoista ja henkilön vapaa-aikaan kuuluvaa toimintaa, josta henkilö ei saa toimeentuloaan.⁹⁷ Tunnusomaista liiketoiminnalle on altistuminen riskille ja liikkeenharjoittaja toimii omaan lukuun ja omalla vastuulla. Liikkeenharjoittajan voidaan nähdä hankkivan raaka-aineita, koneita, kalustoa ja laitteita. Hänellä on yleensä palkattua henkilöstöä ja näiden tuotannontekijöiden avulla hän odottaa saavansa tuloa.⁹⁸ Liiketoiminnan tunnusmerkkeinä on lisäksi suunnitelmallisuus,

⁹⁶ Lappi, Urheilutoiminnan yhtiöittäminen vaihtoehto yksilöurheilijalle, Urheilu ja Oikeus, 2010

⁹⁷ Myrsky, Linnakangas, 2010, s.78

⁹⁸ Henkilöverotuksen käsikirja 2012, s.23

jatkuvuus sekä suuntautuminen ulospäin rajoittamattomaan tai laajaan henkilökoukoon.⁹⁹

Ammattitoimintana pidetään taas sellaista liiketoiminnan kaltaista toimintaa, jota harjoitetaan liiketoimintaa suppeammissa puitteissa. Ammatinharjoittamisessa ei sanottavammin aseteta jo olevia omaisuusarvoja riskeille alttiiksi ja jossa ammatinharjoittajan henkilökohtainen ammattitaito on ratkaisevan tärkeä. Liike- ja ammattitoiminnan rajanvedon merkitys on enää vähäinen.¹⁰⁰

Edellä todettiin kuitenkin urheilijan voivan täyttää ammatinharjoittajan kriteerit ja tunnusomainen piirre ammatinharjoittajan toiminnalle on yrittäjäriski.¹⁰¹ Opetus- ja kulttuuriministeriön huippu-urheilun muutostyöryhmän muistiossa todetaan huippu-urheilun ja siihen omistautumisen vaativan panostusta, johon liittyy riskejä. Nykyaikaisen huippu-urheilun logiikka perustuu siihen, että suuri joukko urheilijoita päättää panostaa huippu-urheilu-uraan, mutta vain pieni osa heistä yltää korkeimmalle tasolle. Urheilijan huippuvaiheen ajoittuminen ja kesto ovat hyvin lajikohtaisia ja yksilöllisiä. Sen vuoksi vastuu urheilu-uran huippuvaiheesta kuuluu urheilijalle itselleen. Urheilija käyttää valmentajia ja muita tarkoituksenmukaisia asiantuntijoita uransa ja suorituskykynsä maksimoimisessa.¹⁰²

4.5.4 Mikko Itonen

Mikko Itonen on Suomen menestyneimpiä golfammattilaisia, joka pelaa tällä hetkellä European Tourilla. Hän on pelannut vuodesta 2001 ja saanut aseman Suomen kaikkien aikojen menestyksekkäimpänä golfarina. Mikko Ilostta voidaan hyvällä syyllä tarkastella kansainvälisen tason huippu-urheilijana. Urheilullisen menestymisen taustalla on paljon muutakin kuin urheilullista lahjakkuutta. Itonen toimintaa voi luonnehtia liiketoiminnaksi, jonka taustalla häärii vahva tukiorganisaatio. Itonen urheilullisen menestyksen mahdollistavat osaltaan hänen tiimiinsä palkkaamat ammattilaiset, kuten caddie, golfvalmentaja ja fysiikkavalmentaja. Lisäksi Itonen käyttää erilaisia asiantuntijapalveluita esimerkiksi manageritoimistoa ja

⁹⁹ Andersson, Penttilä, 2014

¹⁰⁰ Andersson, Penttilä, 2014

¹⁰¹ Rauste, 1997, s. 172

¹⁰² Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:13, s.11-17

tilitoimistoa.¹⁰³ Vuonna 2013 tilinpäätöksen mukaan Mikko Ilosen Oy käytti ulkopuolisia palveluita 167 000€:n edestä.¹⁰⁴

Mikko Ilosen pelaamisesta saamat palkkiot ovat niin ikään sellaisella tasolla, jolla perinteiset järjestelmät kuten urheilutulon jaksottaminen tai rahastointi eivät tarjoa toimivaa järjestelmää kaikkien tulojen jaksottamiselle tai muun liiketoiminnan harjoittamiselle. Ennen Korkeimman hallinto-oikeuden päätöstä kaikki hänen tulot verotettiin henkilökohtaisena ansiotulona korkean marginaaliveroprosentin mukaisesti. Urheilutulon rahastointikaan ei soveltunut parhaalla mahdollisella tavalla, sillä suurin osa Ilosen urheilutuloista tuli ulkomailta, jolloin tulojen lähdeverosta saattoi syntyä kaksinkertaista verorasitusta.¹⁰⁵

Ilonen asui aikanaan ulkomailla, mutta halusi palata Suomeen asumaan joten perinteiset verosuunnittelukeinot kotipaikan suhteen ei tullut kyseeseen. Ilonen oli käynyt keskusteluja kotikuntansa veroviranomaisten kanssa ja heidän kantansa oli ollut, että urheilutoimintaa ei voida harjoittaa yhtiömuodossa ainakaan sillä lailla, että urheilusuorituksiin perustuvat tulot verotettaisiin yhtiön tuloina eikä urheilijan henkilökohtaisina tuloina. Ilostä kiehtoi myös tennispelaaja Jarkko Niemisen ja eräiden talviurheilijoiden liiketoimien hallinta perustamiensa osakeyhtiöiden kautta.¹⁰⁶

Ilonen päätti yhdessä asiantuntijoidensa kanssa hankkia ennakkopäätöksen keskusverolautakunnalta. Ennakkoratkaisukysymyksiksi nousi a) pidettäisiinkö mahdollisen perustettavan osakeyhtiön tuloja Mikko Ilosen henkilökohtaisina tuloina ja b) verotettaisiinko hakemuksessa kuvattuja golftoimintaan liittyviä tuloja perustettavan yhtiön tulona.¹⁰⁷

KHO:n päätöksessä (103/2010) todetaan, että lähtökohtana Ilosella oli perustaa niin sanotun yhden miehen yhtiön, eli täysin omistamansa osakeyhtiön, jonka liiketoiminta perustuu Ilosen markkina-arvon hyödyntämiseen. Ilonen on saavuttanut uransa varrella sen verran menestystä, että erilaisten hänen nimeensä liittyvien immateriaalioikeuksien hallinta yhdessä laajentuvien tukitoimintojen, toiminnan

¹⁰³ Haastattelu 12.12.2014

¹⁰⁴ Asiakastieto.fi

¹⁰⁵ Juusela, Alakare, 2010

¹⁰⁶ Juusela, Alakare, 2010

¹⁰⁷ Juusela, Alakare, 2010

laajentamisen uusille liiketoiminta-alueille ja sijoitustoiminnan aloittamisen kanssa toi tarpeen toiminnan yhtiöittämiselle kanssa vuonna 2009. Ilosen tarkoitus oli perustaa osakeyhtiö kilpagolftoimintaa varten ja huolehtimaan edellä mainittujen toimintojen hallinnoinnista ja hyödyntämisestä, esimerkiksi yhteistyökumppaneille myytävien palveluiden avulla. Lisäksi yhtiön tarkoituksena oli hyödyntää Ilosen mainetta ja laajentaa liiketoimintaa siten, että toiminta olisi aktiivista myös Ilosen lopetettua uransa. Mielestäni Ilosen lähtökohta toiminnalle kiteyttää monta urheiluun olennaisesti kuuluu piirrettä. Hänellä on konkreettinen käsitys urheilu-uran rajallisesta kestosta ja toimeentulon jatkumisesta uran jälkeen, sekä urheilu-uralla opittujen taitojen hyödyntämisestä. Ilonen edustaa niitä harvoja urheilijoita, joilla on selkeä suunnitelma tulevaisuudelle. Toiminnan laajentaminen esimerkiksi golf-opetukseen, erilaisten tilaisuuksien järjestämiseen ja sijoitustoimintaan sekä mahdolliseen tuotemyyntiin oli tarkoitus aloittaa jo Ilosen aktiiviuran aikana, jotta toiminta olisi mahdollisimman laajaa ja vakiintunutta peliuran päättyessä.

Keskeinen juridinen ongelmakysymys oli niin sanottu osakeyhtiön sivuuttaminen VML 28 §:n yleisen veronkiertosäännön perusteella ja yhtiön tuloja verotettaisiinkin sen osakkaan tuloina. Oikeuskäytännössä on eräissä poikkeustapauksissa sivuutettu osakeyhtiö ja kohdistettu yhtiön tuloja tuloverotuksessa yhtiön osakkaalle. Tapauksessa KHO (1764/1985) osakeyhtiölle maksettu palkkio katsottiin osakeyhtiön toimitusjohtajan tuloksi, kun toimeksiantosopimus oli solmittu kahdeksi vuodeksi ja palkkionmaksutapa oli kuukausipalkkaa vastaava korvaus. Yleisesti em Tapauksessa ja muissa vastaavissa ratkaisuissa (kuten esimerkiksi KHO 1987 B 601 ja KHO 2004/5) on käsitelty tilannetta, jossa yhtiön osakkaan palkkatuloja on ohjattu yhtiön tuloksi. Kyseessä on kuitenkin ollut pienimuotoinen ja sivutoimen kaltainen toiminta. Sivuttaminen on tullut kyseeseen lähinnä, jos kysymys on ollut sivutoimisesta ammattitoiminnasta tai selvän palkkatulon muuntamisesta yhtiön tuloksi. Myös Verohallituksen ohjeessa Dnro (1809/32/2007) todetaan, että elinkeinotoimintaa harjoittavia osakeyhtiöitä ei pääsääntöisesti sivuuteta.¹⁰⁸

Elinkeinotoiminnan harjoittamiselle on verotuksessa asetettu edellä mainittuja tunnusmerkkejä kuten voiton tavoittelu itsenäisyys, suunnitelmallisuus, jatkuvuus, taloudellisen riskin olemassaolo ja suuntautuminen ulospäin rajoittamattomaan

¹⁰⁸ Juusela, Alakare, 2010

joukkoon tai ainakin laajahkoon henkilöjoukkoon. Mielestäni Ilosen kriteerit täytyvät käytännössä kaikilta osin. Ammattilaisgolfissa on kyse kansainvälisestä huippu-urheilussa, jossa toiminnassa on mukana merkittävää liiketoimintaa ja tavoitellaan luonnollisesti voiton tekemistä. Toiminta on itsenäistä eli sitä ei tehdä kenenkään johdon ja valvonnan alaisena ja yhtiö voi vapaasti päättää mihin kilpailuihin osallistuu ja kenen yhteistyökumppanin kanssa tehdä yhteistyötä. Toiminta kohdistuu laajaan joukkoon, koska kilpailun järjestäjiä on useita. Urheilullisesti ja taloudellisesti menestyminen vaatii pitkäjänteisyyttä ja suunnitelmallisuutta eikä toimintaa voi sanoa isojen kustannusten takia vähäriskiseksi.

KVL:lle tehdyssä hakemuksessa todettiin, että perustettavan yhtiön toiminta olisi laadultaan ja laajuudeltaan sellaista, että yhtiömuodossa toimiminen on perusteltua. Peliuran edistymisen ja menestyksen myötä pelaamista tukevien resurssien määrä ja toiminnan laajentuminen entisestään vaati toiminnan uudenlaista organisointia. Kun lisäksi elinkeinotoiminnalle yleensä asetettavat tunnusmerkit täytyvät katsoi Ilonen, että yhtiötä tulisi verottaa EVL:n säännösten perusteella.

Tulkitsen samalla tavoin kuin Juusela ja Alakare, että Ilosen tapauksessa yhtiön saamia tuloja ei voida pitää palkkatuloina, sillä työsuorituksia ei pelaamisen tai yhteistyökumppaneiden osalta tehdä toimeksiantajan johdon ja valvonnan alaisena. Lisäksi Keskusverolautakunta lausuu perusteluinaan osakeyhtiön toiminnan laajuudesta ja luonteesta sekä toimintaan liittyvästä taloudellisesta riskistä. Toiminnan harjoittaminen osakeyhtiömuodossa on katsottava vastaavan asian varsinaista luonnetta ja tarkoitusta.

Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö haki muutosta KVL:n päätökseen ja vaati päätöksen kumoamista. Uutena päätöksenä Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö lausui, että vaikka Ilosen perustettavan yhtiön muutoin katsottaisiin harjoittavan elinkeinotoimintaa, verotetaan hakemuksessa tarkoitetut Ilosen henkilökohtaiseen suoritukseen perustuvat pelipalkkiot ja yhteistyökumppaneiden hänen henkilökohtaisesta toiminnastaan maksamat sponsoritulot ja muut korvaukset kuitenkin Ilosen henkilökohtaisena tulona verotusmenettelystä annetun lain 28 §:n nojalla. Urheilijan urheilemisesta saama palkkio tai hänen toimintaansa urheilijana liittyvä muu palkkio voi perustua vain urheilijan henkilökohtaiseen toimintaan. Urheilijan henkilökohtaista toimintaa ei voi hänen puolestaan suorittaa hänen

omistamansa osakeyhtiö. Ilosen perustettavan yhtiön tulot muodostuisivat hakemuksen mukaan Ilosen henkilökohtaisista palkkioista ja muista yhteistyökumppaneiden Ilosen henkilökohtaisista suorituksista maksamista palkkioista. Kyseisten palkkioiden perustana olevaa urheilijan henkilökohtaista toimintaa ei voida miltään osin pitää yhtiön harjoittamana liiketoimintana, vaikka perustettavan yhtiön muutoin katsottaisiin harjoittavan elinkeinotoimintaa.

Korkein hallinto-oikeus tutki asian ja hylkäsi veronsaajien oikeudenvallvontayksikön valituksen ja piti keskusverolautakunnan päätöksen voimassa.

4.5.5 Yhtiöittäminen vaihtoehtona vain harvoille urheilijoille.

Milloin urheilija voi sitten hyödyntää KHO:n ennakkopäätöstä toimia erillisenä verosubjektina eli osakeyhtiönä varsinaisesta urheilukilpailutoiminnastaan. Voidaan todeta, että urheilijan on oltava yksilöurheilija, joka kantaa riskin tulonmuodostumisesta ja hoitaa itse toiminnasta aiheutuvat kulut. Urheilijan kilpailutulojen on oltava riittävän suuret, jotta toimintaa ei pidettäisi pienimuotoisena vaan se on laajaa. Urheilijan toiminnassa on oltava jatkuvuutta. Mikko Ilonen perusti yhtiön ollessaan 30-vuotias. Golf on lajina sellainen, jossa menestyminen on mahdollista myös vanhemmalla iällä, mutta jatkuvuutta edustaa myös liiketoimien laajentaminen varsinaisen urheilun ulkopuolelle. Mielestäni elinkeinotoiminnan sivuuttamisen riski kasvaa mikäli urheilija yhtiöittää urheilukilpailutoiminnan uran loppupuolella ellei anna selvitystä uran jälkeisistä liiketoimista. Sivuuttamisen riski kasvaa itsenäisyyden laskiessa. Ns. talliurheilijat kuten pyöräilijät ja moottoriurheilijat ovat yksilöurheilijoita, mutta monesti nauttivat kuukausittaista palkkaa toisin kuin Ilonen. Mäkihyppääjät, hiihtäjät ja alppihiihtäjät ovat usein maajoukkueen johdon ja valvonnan alaisia, kantavat kilpailuasuihissaan lajiliiton solmimien yhteistyökumppaneiden logoja. Sen lisäksi pääosan ulkomaille suuntautuvien kilpailumatkojen kuluista kustantaa maajoukkue tai lajiliitto. Urheilija ei voi myöskään toimia välillä yhtiönsä lukuun ja välillä jonkun muun tahon puolesta. Valittu linja on oltava johdonmukainen. Huomioitavaa on myös se, että osakeyhtiön sivuuttaminen on yleisesti tullut kyseeseen silloin kuin toiminta on ollut sivutoimista tai selvän palkkatulon muuntamisesta yhtiön tuloksi. Näen asian niin, että mikäli varsinaisen urheilukilpailutoiminnan tulot ovat suhteessa muuhun kaupalliseen toimintaan nähden pienet, voi sivuuttaminen tulla kyseeseen laajasta toiminnasta huolimatta.

Kehottaisin urheilukilpailutoiminnan yhtiöittämistä harkitsevaa urheilijaa varovaisuuteen asian kanssa ja panostamaan harjoitteluun ja urheilulliseen menestymiseen. Vastaaviin yksilöurheilijan tuloihin ja yrittäjäriskiin kykeneviä urheilijoita kuin Mikko Ilonen on Suomessa hyvin vähän.

5. Urheilijan Kansainvälinen Verotus

5.1 Yleistä Urheilijan näkökulmasta

Ihmisten, yritysten ja pääomien kansainvälinen toiminta lisääntyy jatkuvasti. Tästä syystä kansainvälisen tuloverotuksen hallitsemisesta on tullut tärkeä kilpailutekijä.¹⁰⁹ Niin ikään urheilun globalisaatio ja rajat ylittävien tilanteiden lisääntyminen jatkavat kasvuaan, joten kansainvälisen verotuksen ymmärtäminen on verotuksen optimoinnin kannalta tärkeää myös urheilijoille. Tässä kohtaa tutkimusta yritän tuoda esille ne olennaisimmat urheilijaa koskevat kansainväliset veronormit.

Kansainvälinen vero-oikeus on vero-oikeuden osa, johon kuuluvat kaikki ne veronormit, jotka koskevat kansainvälisiä rajat ylittäviä tilanteita, joissa vero-objektilla on liittymä useampaan valtioon. Urheilijat liikkuvat nykyään hyvin paljon. Jopa joukkueurheilijat vaihtavat vuoden aikana työpaikkaa eri valtioiden välillä. Ratkaisevaa verokohtelun kannalta on se kuinka kauan urheilijoiden oleskelu sopimusvaltioissa kestää. Verotus muuttuu olennaisesti mikäli urheilijan oleskelu kestää yli 183 päivää. Hyvin usein urheilijoihin sovelletaan poikkeavaa kansainvälistä säännöstöä. Urheilijoiden ja esiintyvien taiteilijoiden palkkiot voidaan verottaa siinä valtiossa, jossa toimintaa harjoitetaan. Tämä koskee sellaisiakin tilanteita, joissa esiintymisestä maksettu tulo ei tule urheilijalle tai taiteilijalle itselleen, vaan ulkomaiselle yritykselle tai urheiluseuralle.¹¹⁰

Kaikki Suomessa verotettavat henkilöt ovat Suomessa yleisesti tai rajoitetusti verovelvollisia. Urheilijan verovelvollisuusasema ratkaistaan tuloverolain perusteella samalla tavalla kuin muidenkin luonnollisten henkilöiden. Suomen liittyminen Euroopan unioniin 1995 toi Suomen kansainväliseen vero-oikeuteen kolmannen osan alueen, EU-vero-oikeuden. Ennen vuotta 1996 Suomen sisäinen lainsäädäntö esti

¹⁰⁹ Helminen, 2013, s.21

¹¹⁰ Verohallinto, Kansainvälisen verotuksen käsikirja 2013. s. 195

rajoitetusti verovelvollisen urheilijan tai taiteilijan saaman palkkion verotuksen Suomessa, jos työskentely on tapahtunut jonkun muun kuin suomalaisen työnantajan lukuun. Uusia muutoksia tuli myös urheilijan tai taiteilijan esiintymisestä julkisyhteisön lukuun. Vanhoissa verosopimuksissa sovellettiin OECD:n mallisopimuksen julkisoikeudellista palkkatuloa koskevaa artiklaa 19 kun taas uudemmissa alettiin soveltaa OECD:n mallisopimuksen erityistä urheilijoita ja taiteilijoita koskevaa artiklaa 17.¹¹¹

Eri valtioiden kansallinen lainsäädäntö, verosopimukset ja EU-oikeus ovat erillisiä ja itsenäisiä kansainvälisen vero-oikeuden lohkoja, jotka vaikuttavat toisiinsa. Eri lohkojen normit voivat olla ristiriidassa keskenään. Keskeinen kysymys urheilijoiden verotusta koskevissa ratkaisuissa onkin verosopimusten, EU-vero-oikeuden ja kansallisen lainsäädännön keskinäinen suhde ja etusijajärjestys. Verosopimukset tai EU-vero-oikeus eivät vaikuta kansallisen lainsäädännön verovelvollisuusaseman määräytymiseen. Verosopimukset ovat kuitenkin valtioiden välisiä sitovia kansainvälisiä sopimuksia. Sopimusvaltiot eivät täten voi soveltaa kansallista lainsäädäntöä, joka on ristiriidassa verosopimuksen kanssa. Verosopimuksilla on tästä johtuen etusija suhteessa kansalliseen lainsäädäntöön. Verosopimusten etusija toteutetaan eri sopimusvaltioissa eri tavoin. Suomessa verosopimukset saatetaan voimaan lailla. Verosopimuksille annetaan Suomessa etusija, ettei Suomi syyllistyisi sopimusrikkomuksiin. Hyvin monissa Suomen solmimissa verosopimuksissa on myös huomioitu malliverosopimuksen urheilija-artikla 17. Tämä tarkoittaa sitä, että kyseisissä sopimusvaltioissa noudatetaan esiintymisvaltion oikeutta verottaa urheilijaa.¹¹²

EU-oikeuden ja kansallisen lainsäädännön keskinäisestä suhteesta ei ole nimenomaista säännöstä. On kuitenkin selvää, että ristiriitatilanteissa Euroopan tuomioistuimen ratkaisuilla on etusija.¹¹³ EU-oikeuden etusija koskee myös EU:n ulkopuolisten valtioiden kanssa solmittuja verosopimuksia. Jäsenvaltiot eivät voi solmia tai soveltaa verosopimuksia, jotka ovat EU-oikeuden vastaisia. Suomi ja Venäjä esimerkiksi eivät voi solmia EU-oikeuden vastaisia sopimuksia. Tämä koskee

¹¹¹ Verohallinto, Kansainvälisen verotuksen käsikirja 2013. S.195

¹¹² Helminen, 2013, s.41-42 ja 97

¹¹³ Helminen, 2013, s.43

myös urheilua. Suomen ja Venäjän välinen verosopimus on solmittu vuonna 1996.¹¹⁴ Sopimus on solmittu EU:n perustamissopimuksen solmimisen jälkeen.

Kansainvälisen verotuksen ongelmat muodostuvat eri maiden lainsäädännön erilaisuuksista. Huolimatta EU-oikeuden vahvasta etusijasta jäsenmaiden veroviranomaiset eivät aina noudata EU:n lainsäädäntöä. Kahdenväliset sopimukset pyrkivät ratkomaan rajat ylittävien tapahtumien ongelmia kuten kaksinkertaisen verotuksen muodostumista.

Voidaan jollain tasolla todeta, että urheilijoiden verotus ei merkittävästi poikkea luonnollisten henkilöiden verotuksesta ja verotusmenettelystä. Toisaalta urheilun omat erityispiirteet sekä urheilijoita koskeva OECD:n mallisopimuksen artikla 17 tekevät urheilijan kansainvälisestä verotuksesta täysin omalaatuisen. Urheilija-artikla 17 selkein merkitys muodostuu urheilijan ollessa rajoitetusti verovelvollinen. Tällöin verotusoikeus lankeaa yleisesti urheilijan esiintymisvaltiolle. Kaksi merkittävää kysymystä urheilijoiden kohdalla on

1. Kuinka suuria eroja voidaan asettaa valtioiden kansalaisten ja ei-kansalaisten välillä
2. Kuinka urheilijoita ja muita esiintyviä taiteilijoita voidaan kohdella eri tavalla kuin muita palveluiden tarjoajia niin työntekijöinä kuin itsenäisinä ammatinharjoittajia

1960-luvulla OECD esitteli mallisopimuksessaan erityisartiklan 17 urheilijoiden ja taiteilijoiden lähdeverotuksen osalta. Sääntöä sovelletaan laajasti esiintyviin taiteilijoihin ja urheilijoihin johtuen heidän liikkuvuudestaan, kyvystään ansaita suuria summia rahaa verrattaen lyhyellä aikavälillä ja heidän taipumuksensa harjoittaa laajaa verosuunnittelua mukaan lukien veropako veroparatiiseihin.

5.2 Urheilijan yleinen verovelvollisuus Suomessa

Tutkimuksen alkupuoli käsitteli suomalaisen urheilijan yleistä verovelvollisuusasemaa ja verotusmenettelyä Suomessa. Tässä yhteydessä tuon esille muutamia seikkoja, jotka liittyvät yleiseen verovelvollisuuteen kansainvälisesti tarkastellen. Kuten aiemmin todettua urheilijan yleinen verovelvollisuus noudattaa pitkälti muiden luonnollisten henkilöiden verotusta.

¹¹⁴ Verohallinto, voimassa olevat verosopimukset.

Suomen kansallisen lainsäädännön mukaan ratkaisevaa verovelvollisuusaseman kannalta on se, että katsotaanko henkilö Suomessa vai ulkomailla asuvaksi ja urheiluyhteisö, kotimaiseksi vai ulkomaiseksi. Jos henkilö katsotaan Suomessa asuvaksi tai kotimaiseksi yhteisöksi, yhteisetuudeksi tai kuolinpesäksi, henkilö on yleisesti verovelvollinen. Henkilö, joka ei ole verovuonna asunut Suomessa, ja ulkomainen yhteisö ovat puolestaan rajoitetusti verovelvollisia Suomesta saamastaan tulosta. Luonnollinen henkilö katsotaan TVL 9 §:n mukaan Suomessa **asuvaksi**, olipa hän sitten Suomen tai ulkomaan kansalainen, jos hänellä on Suomessa varsinainen **asunto ja koti, tai** jos hän oleskelee Suomessa yli kuuden kuukauden ajan, jolloin tilapäinen poissaolo ei estä pitämästä oleskelua jatkuvana (TVL 11§). Tilapäinen poissaolo ei estä pitämästä oleskelua jatkuvana. Asunnolla ja kodilla tarkoitetaan pitkäaikaista asuinsijaa. Suomessa asuminen on tietyllä tavalla harhaanjohtava ja vaikeasti ymmärrettävissä. Se ei tarkoita pelkästään fyysistä oleskelua, vaan yleiseen verovelvollisuuteen saattaa vaikuttaa muutkin kriteerit.¹¹⁵ Urheilijoiden tekemät sopimukset saattavat olla lyhytkestoisia ja suuntautua verovuoden aikana useisiin eri valtioihin. Urheilijoiden irtisanomisajat ovat lyhyitä ja yksittäinen pelaaja saattaa tulla palkatuksi moneen urheiluseuraan kalenterivuoden aikana. Pelkästään urheilijoiden ulkomailta ostamat autot aiheuttavat merkittäviä kysymyksiä. *Eräs kiekkoilija päätyi kauden aikana pelaamaan Venäjälle noin neljäksi kuukaudeksi. Ilmeisesti pyrkimyksenä oli saada Suomeen rajoitettu verovelvollisuusasema oleskelemalla Suomessa alle 6 kuukautta, sillä kyseinen jääkiekkoilija vietti aikaa ulkomailla neljän kuukauden lisäksi kaksi ylimääräistä kuukautta pelaamiseen liittyvän 4kk:n sopimuksen päättymisen jälkeen. Suomen verottaja ei kuitenkaan hyväksynyt hänen järjestelyään ja verotti ulkomailta saatuja tuloja yleisesti Suomessa verovelvollisena Suomen kansallisen lainsäädännön mukaan.* Verovelvollisuusaseman määräytyminen ei ole verovuosi-kohtaista, vaan henkilö voi olla osan verovuotta rajoitetusti verovelvollinen ja osan yleisesti verovelvollinen. Verovelvollinen saattaa käydä välillä töissä ulkomailla ja silti säilyttää asunnon ja kodin Suomessa.¹¹⁶ Verovelvollisen ei välttämättä tarvitse olla kirjoilla Suomessa ja hänet voidaan katsoa Suomessa asuvaksi. Verovelvollinen saattaa esimerkiksi lähteä työhön ulkomaille, mutta hänen perheensä ja kotinsa jää

¹¹⁵ HE 40/1974

¹¹⁶ Helminen, 2013, s.97

Suomeen, hän ei välttämättä ole kirjoilla Suomessa, mutta hänen asuntonsa ja kotinsa katsotaan olevan Suomessa ja yleisesti Suomessa verovelvollinen.¹¹⁷

5.3 Rajoitetusti verovelvollisen urheilijan verotus Suomessa

Rajoitetusti verovelvollisen urheilijan verotus Suomessa seuraa pitkälti yleisesti kansainvälisessä verotuksessa noudatettua linjaa. Tuon tässä yhteydessä esiin Suomen kansallisen lainsäädännön linjauksen. TVL 9 §:n kohdan mukaan rajoitetusti verovelvollisia urheilijoita ja esiintyjiä verotetaan Suomessa ainoastaan heidän täältä saamistaan tuloista. Tällaisia tuloja ovat muiden Suomesta saatujen tulojen ohella, urheilijan tai taiteilijan Suomessa tai suomalaisessa aluksessa harjoittamasta henkilökohtaisesta toiminnasta saadut korvaukset. Henkilökohtaisella toiminnalla tarkoitetaan muun muassa sitä, että urheilija henkilökohtaisesti esiintyy, kilpailee, tai pelaa Suomessa. Suomesta saatua tuloa on urheilijan Suomessa järjestetystä urheilukilpailusta saama rahapalkinto. Kun Suomessa rajoitetusti verovelvollinen Viron tasavallassa asuva urheilija osallistuu Suomessa vuonna 2005 järjestettävään urheilutapahtumaan, hän harjoittaa tuloverolain 10 §: 4 b:n kohdassa tarkoitettua toimintaa Suomessa ja hän on velvollinen maksamaan Suomeen lähdeveroa ulkomaiselta yhdistykseltä mahdollisesti saamastaan rahapalkinnosta.¹¹⁸ Sillä ei ole merkitystä onko rahapalkinnon maksaja Suomesta. Tulot ovat Suomesta saatuja, vaikka urheilija saisi palkkion ulkomaisen yhtiön tai managerin välityksellä tai urheiluseuralle.

5.4 Kolmen Vuoden sääntö

Suomen kansalaisia koskee erityinen kolmen vuoden sääntö. Suomesta pois muuttanutta Suomen kansalaista voidaan pitää kansallisen lainsäädännön TVL 11.1§:n kolmen vuoden säännön perusteella Suomessa asuvana, vaikka hänen varsinainen asuntonsa ja kotinsa eivät olisikaan enää Suomessa ja vaikka hän ei oleskelisi Suomessa yli kuutta kuukautta. Suomen kansalainen voi kolmen vuoden säännöstä huolimatta tulla rajoitetusti verovelvolliseksi jo heti muuttohetkellä, muuttovuoden päättyessä tai jonkun sitä seuraavan kolmen verovuoden lopussa, jos

¹¹⁷ KHO 680/1985. Ks. myös KHO 3997/1985

¹¹⁸ KHO 1295/2005

verovelvollinen sitä vaatii ja näyttää olennaisten siteiden Suomeen katkenneen.¹¹⁹ Urheilijoille näiden asioiden ymmärtäminen on hyvin tärkeää.

5.5. Mekaanikkosääntö eli 183 päivän sääntö

Urheilijan kansainvälisen verotuksen selvytyden lisäämiseksi tuon esille yksityisoikeudelliseen työsuhteeseen perustuvan poikkeuksen. Yleensä yksityisoikeudelliseen työsuhteeseen perustuvasta palkasta voidaan verottaa siinä valtiossa, jossa työ on tehty.

Tärkein poikkeus verotusoikeutta koskevasta pääsäännöstä on ns. mekaanikkosääntö. Mekaanikkosääntöä ei kuitenkaan sovelleta urheilijoihin ja taiteilijoihin. Mekaanikkosäännön mukaan toisessa sopimusvaltiossa tehdystä työstä saadusta palkasta verotetaan vain työntekijän asuinvaltiossa, jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät samanaikaisesti:

- 1) työntekijä oleskelee työskentelyvaltiossa yhdessä jaksossa, tai useassa jaksossa yhteensä, enintään 183 päivää kalenterivuoden tai (jossain sopimuksissa) 12 perättäisen kuukauden aikana,
- 2) työnantaja, joka suorittaa hyvityksen tai jonka puolesta se suoritetaan ei asu työskentelyvaltiossa ja
- 3) hyvityksellä ei menona rasiteta työnantajan työskentelyvaltiossa olevaa kiinteää toimipaikkaa tai kiinteää paikkaa.

Jos yksikin edellä mainituista edellytyksistä jää täyttymättä, voidaan palkasta pääsäännön mukaisesti verottaa työskentelyvaltiossa. Mekaanikkosääntö ja TVL 77 §:ssä oleva kuuden kuukauden ovat kaksi eri asiaa. Mekaanikkosäännöllä ratkaistaan se onko työskentelyvaltiolla verotusoikeus palkkaan. Tätä ratkaistaessa ei ole merkitystä, soveltuuko kyseiseen palkkaan Suomessa kuuden kuukauden sääntö vai ei. Kuuden kuukauden sääntö ratkaisee ulkomaantyöskentelystä saadun palkan verokohtelun Suomessa. Kuuden kuukauden sääntöä ei siis sovelleta ollenkaan, jos mekaanikkosääntö estää työskentelyvaltion verotusoikeuden.

¹¹⁹ Helminen, 2013, s.100-103

6. Urheilijan kansainvälinen verosuunnittelu

6.1 yleistä

Urheilukilpailut ovat osa kansainvälistä viihdeteollisuutta. Lähtökohtaisesti suurimmat rahat ovat siellä, missä urheilu saa laajimmat markkina-alueet ja suurimman näkyvyyden mainostajille. Mikäli suomalainen urheilija haluaa tienata isoja rahasummia, tulee hänen urheilla ulkomailla. Myös ansiotulojen korkean verotuksen takia jotkut lahjakkaat ja menestyvät urheilijat pyrkivät muuttamaan ulkomaille. Kuitenkin harvalla on mahdollisuus valita verotuksellisesti edullisinta asuinvaltiota. Joukkueurheilija ei voi käytännössä vaikuttaa siihen mihin valtioon hän veronsa maksaa. NHL-jääkiekkoilija pelaa sopimuksen saadessaan siinä kaupungissa, siinä osavaltiossa ja siinä valtiossa, missä hän pelaa ammatikseen. Vaihtoehtoja ei ole muuttaa muualle. Laillinen veropakolaisuus koskee siis vain muutamia hyvin ansaitsevia suomalaisurheilijoita lähinnä kilpa-autoilijoita, golfinpelaajia, tenniksen pelaajia ja alppihiittäjiä.¹²⁰ Näitä urheilijoita on Suomessa todella vähän ja heidän asumiseen ulkomailla vaikuttaa muutkin asiat kuin verotukselliset tekijät.

Valitettavan usein urheilijoiden kohdalla puhutaan kuitenkin veronkiertämisestä. OECD:n malliverosopimuksen urheilijoita ja taiteilijoita koskevan artiklan 17 taustalla oli vahvasti urheilijoihin kohdistettu epäily veronkiertämisestä. Urheilija-artikla 17 antaa tulon lähdevaltiolle oikeuden verottaa urheilijaa kuuden kuukauden säännöstä huolimatta. Otan tässä yhteydessä esille peruskäsitteistöä mikä liittyy kansainväliseen verosuunnitteluun.

Kansainvälisessä verosuunnittelussa keskeisessä asemassa on tarkoitukseen sopivimman valtion valitseminen ja kansainvälisen monenkertaisen verotuksen välttäminen. Verosuunnittelussa pyritään hyväksikäyttämään eri valtioiden kansallisia lainsäädännön eroja. Yhtiöitä voidaan perustaa ja tuloja siirtää matalan verorasituksen maihin. Niin ikään luonnolliset henkilöt voivat siirtää asuinpaikkansa matalan verorasituksen maihin. Myös valtiot joilla on edullinen verosopimusverkosto voivat tarjota etuja esimerkiksi urheilijoille. Tietyillä mailla on verosopimuksissaan

¹²⁰ Rosbäck, 2010, s. 24-25

urheilijoiden kaksinkertaisen verotuksen poistamismenetelmänä vapautus hyvityksen sijaan.

Jostain valtiosta peräisin olevia tuloja voidaan kierrättää jonkun toisen valtion kautta. Näin voidaan hyötyä tulon lähdevaltion ja toisen valtion sellaisista eduista, joita ei toisaalta tulonsaajan asuinvaltion ja lähdevaltion verosopimus tarjoa. Valitsemalla oikea verosopimusreitti voidaan päätyä jopa nollaverotukseen.¹²¹

Verosopimusten hyväksikäyttö ei välttämättä edellytä edullisen verosopimusten valintaa. Verosopimusten tarjoamia etuja saatetaan käyttää hyväksi myös huomioimalla valtiosta toiseen siirrettävä tulotyyppi. Tuloon voidaan soveltaa verosopimuksessa olevaa edullista tulotyyppiartiklaa. Tätä verosuunnittelun muotoa kutsutaan artiklakeinotteluksi. Verosuunnitteluun perehtyvä urheilija voi esimerkiksi harkita, mikä palkkion osa ohjataan esiintymisestä syntyväksi tuloksi artikla 17:n urheilijatuloksi ja mikä on muuta tuloa. Samalla tavoin voidaan ohjata kuluja jonkin muun tulotyyppiartiklan alle, vaikka nykyään urheilijoille sallitaankin melko laajat kulujen vähennykset.¹²² Verosopimus- ja artiklakeinottelua voidaan luonnollisesti käyttää samanaikaisesti, jolla tavoitellaan mahdollisimman edullista verotusta. Näiden ohella verosuunnittelussa voidaan käyttää hyväksi EU:n direktiivien tarjoamia veroetuja. Yritys voi perustaa johonkin EU-valtioon yhtiön tarkoituksenaan kotiuttaa voitot verovapaina emo-tytäryhtiö direktiivin mukaan.¹²³

Yleisesti ja rajoitetusti verovelvollisten verotukset poikkeavat niin aineellisen verotuksen kuin verotusmenettelyinkin osalta. Verosuunnittelussa on tärkeää huomioida mahdollisuudet vaikuttaa verovelvollisuusasemaan. Suomen kansalaisten tulee huomioida kolmen vuoden sääntö, joka rajoittaa verovelvollisuusasemaan vaikuttamista. Verovelvollinen voi pyrkiä osoittamaan verottajalle olennaisten siteiden katkeamisen välittömästi Suomesta muutettaessa ja pyrkiä saamaan rajoitettu verovelvollisuus. Muussa tapauksessa säilyy henkilö Suomessa yleisesti verovelvollisena vielä muuttovuoden ja kolme sitä seuraavaa verovuotta. Muissa tapauksissa urheilija voi vaikuttaa verovelvollisuusasemaan ainoastaan objektiivisin

¹²¹ Helminen, 2013, s.559

¹²² ks. 4.6.1 Lähdeverouudistus

¹²³ Helminen, 2013, s.559

menetelmin.¹²⁴ Ulkomaisen henkilön Suomessa oleskelua voidaan rajoittaa kuuteen kuukauteen, mikäli haluttaisiin välttää yleinen verovelvollisuus Suomessa. Tätä menettelyä on harjoitettu muun muassa ulkomaisten jääkiekkoilijoiden kohdalla niin Suomessa kuin Ruotsissakin. Korkeista pelaajapalkkioista johtuen seuroille on ollut edullista pidättää palkkioista ainoastaan rajoitetusti verovelvollisille urheilijoille lankeava 15% lähdevero. Järjestely on kuitenkin usein herättänyt hämmennystä varsinkin Ruotsissa, missä pelaajien asuinpaikka on pyritty säilyttämään maan rajojen ulkopuolella pelaajien kuitenkin pelatessa Ruotsin sarjoissa. Eräs suomalainen jääkiekkoilija asui Torniossa ja kulki päivittäin Luulajaan harjoituksiin ja peleihin. Tanskalaisia pelaajia on taas tavattu usein ylittämässä Juutinrauman siltaa matkalla Malmöön Ruotsin puolelle. Näillä järjestelyillä pyrittiin välttämään yleinen verovelvollisuus Ruotsin lainsäädännössä ja haluttiin ns. artistiveron piiriin, mikä tarkoitti siis urheilija-artiklan mukaista 15%:n lähdeverotusta. Suomalainen jääkiekkoilija oli kuitenkin Suomessa yleisesti verovelvollinen hänen maailmanlaajuisista tuloistaan, joten urheilijalle koituva verosäästö tuskin oli merkittävä. Suomi ainoastaan hyvittää ulkomaille maksetun veron.

Yleisesti ajatellaan, että Suomessa korkean verotason vuoksi on edullista pyrkiä saavuttamaan rajoitettu verovelvollisuus yleisen verovelvollisuuden sijaan. Edullisuus riippuu kuitenkin millaisia tuloja ja miten paljon verovelvollinen saa tuloja. Pientä palkkaa nauttivan urheilijan progressiivinen verokanta saattaa olla jopa pienempi kuin rajoitetusti verovelvollisen 15% bruttoverotus. Varsinkin, jos ei vaadi kuluja vähennetyksi, kuten monet urheilijat jättävät vaatimatta.¹²⁵

Yhtiön verotuksen kannalta on keskeinen merkitys sillä, missä valtiossa yhtiö sijaitsee. Suomen verotukselta voidaan pitkälti välttyä perustamalla yhteisömuotoinen yhtiö ulkomaille Suomen sijaan. Tällöin yhtiön sijaintivaltiolla on verotusoikeus yhtiön maailmanlaajuisiin tuloihin poikkeuksena kiinteiden toimipaikkojen tuottamaa tuloa lähdevaltioissa. Urheilijoiden kuten Mikko Ilosen kohdalla tällä asuinvaltiolla on merkitystä ainoastaan sellaisten tulojen osalta, joita ei lueta urheilija-artikla 17 mukaan luettaviin esiintymisestä syntyneisiin tuloihin, koska kyseiset tulot verotetaan esiintymisvaltiossa siitä huolimatta maksetaanko ne urheilijalle itselleen vai hänen omistamalleen yhtiölle. Vuodesta 2015 Suomen yhteisöverokanta on kuitenkin 20%,

¹²⁴ Helminen, 2013, s. 559-560

¹²⁵ Helminen, 2013, s. 560

jota voidaan pitää kansainvälisestikin melko kilpailukykyisenä. Yhteisönä urheilutoiminnan harjoittaminen toisessa sopimusvaltiossa mahdollistaisi kuitenkin urheilijan oleskelun kotimaassaan ilman verovelvollisuutta. Ilman yhteisöä rajoitetusti verovelvollisen urheilijan on mahdollista oleskella kotimaassaan ainoastaan keskimäärin 6 päivää kuukaudessa kuuden kuukauden aikana, välttääkseen yleisen verovelvollisuusaseman esimerkiksi Suomessa.

Kansainvälistä järkevää verosuunnittelua on myös kaksoisasumistilanteiden huomioiminen. Joissakin tapauksissa voidaan päätyä nollaverotukseen kun kumpaakaan yhtiötä ei pidetä missään valtiossa asuvana. Joissakin sopimusvaltiossa kuten Englannissa, yhtiön johtopaikka ratkaisee verovelvollisuuden ja jossakin rekisteröintivaltio kuten Suomessa. Näiden argumenttien ollessa ristiriidassa voidaan päätyä nollaverotukseen. Toisaalta vaarana on myös kaksinkertainen verotus, varsinkin verosopimuksettomissa tilanteissa. Vastaavia tilanteita voi syntyä myös henkilöverotuksessa.

6.2 Urheilija-artikla ja rajoitettu verovelvollisuus

Suomi soveltaa kahden välisissä verosopimuksissa OECD:n mallisopimuksen erityistä urheilijoita ja esiintyviä taiteilijoita koskevaa artiklaa 17. Urheilija-artikla 17 esiteltäessä OECD ilmaisi huolen urheilijoiden verokiertämisestä sekä huolimattomuudesta ilmoittaa tulot vähäisempinä kotimaassa. Oltiin sitä mieltä, että tulojen lähdevaltiolla on paremmat mahdollisuudet verottaa urheilijoita ja esiintyviä taiteilijoita. OECD myös lisäsi urheilija-artiklaan 17 kohdan 2, joka estää urheilijoita välttämästä lähdeveroa käyttämällä väliyhtiöitä toiminnassaan. Kohta 2 käsittelee tilanteita, joissa urheilijoiden esiintymisestä aiheutuvat tulot siirtyvät kolmannelle henkilölle ja sopimusvaltiolla ei ole lain mukaan mahdollisuutta ns. katsoa järjestelyä läpi ja langettaa veroa esiintyvälle urheilijalle. Kappale 2 siis antaa esiintymisvaltiolle oikeuden verottaa väliyhtiöiden käyttämisestä huolimatta. Mikko Ilonen maksaa siis lähdeveron maihin, jossa pelaa, vaikka kilpailemisesta syntyneet tulot katsotaan Suomessa kotipaikkaa pitävän yhtiön tuloiksi. Urheilija-artiklan tarkoituksena on siis ehkäistä niitä käytännön vaikeuksia verotuksessa, mitkä aiheutuvat urheilijoiden

ulkomaisesta toiminnasta. Urheilija-artikla 17 syntymiseen vaikutti myös veroviranomaisten mukavuudenhalu.¹²⁶

Urheilija-artikla 17 syntymisen taustalla on myös kansainvälisen verotuksen periaatteet. Urheilutoiminnan tuloja tulee siten verottaa samalla tavalla kuin tuloja mistä tahansa muusta toiminnasta. Ongelmia aiheuttaa ajatus urheilun asemasta kulttuurisen toiminnan välittäjänä. Rajanveto aatteellisen hyvän tekemisen ja voittoa tavoittelevan toiminnan välillä on vaikeaa. Kaiken lisäksi valtiot antavat toisinaan tukea urheilutoiminnalle. Urheilun suosiminen rikkoo taas vapaata kilpailua, sillä mikäli urheilutapahtumien tuottamaa tuloa ei veroteta, on se väärin muita kohtaan. On tehtävä selkeä rajanveto mikä on kulttuuria edistävää toimintaa. Moni urheilutapahtuma luodaan pelkästään tulon tuottamiseksi ei kansanterveyden tai kulttuurin edistämiseksi.¹²⁷

Urheilu koetaan epähienostuneena liiketoimintana, jossa arvon muodostuminen on vaikeasti havaittavissa. Palkkion muodostuminen ja sen lopullinen osoite on monesti vaikeasti havaittavissa. Lukuisten ympärillä olevien henkilöiden ja sopimussuhteiden viidakko vaikeuttaa veroviranomaisten tiedon saantia ja sen myötä veron perimistä. Sen lisäksi monet palkkion maksajat ovat yleishyödyllisiä yhteisöjä eivätkä ole verovelvollisia. Heidän kiinnostuksensa veroasioihin on vähäistä, joka luonnollisesti aiheuttaa ongelmia veroviranomaisille.¹²⁸ Valtiot haluavat ulottaa verotusvaltansa mahdollisimman pitkälle.¹²⁹ Kuitenkin liian tiukat säännöt estävät urheilukulttuurin leviämisen.¹³⁰

Urheilija-artikla 17(1) kappale määrää, että esiintyjiin (vanha; viihdetaitelijoihin) ja urheilijoihin, jotka asuvat sopimusvaltiossa, voidaan verottaa toisessa sopimusvaltiossa, jossa heidän henkilökohtainen esiintyminen tapahtuu, mikäli sillä on liiketoiminnan tai työn tekemisen luonne. Tämä säännös muodostaa poikkeuksen

¹²⁶ Tetlak, Tax treatment of team performance under Art. 17 of the OECD Model Convention, 2010

¹²⁷ OECD Model Tax Convention on Income and on Capital 2010, Commentary on article 17: Concerning the taxation of artistes and sportsmen, 2010) R(7)

¹²⁸ OECD Model Tax Convention on Income and on Capital 2010, Commentary on article 17: Concerning the taxation of artistes and sportsmen, 2010) R(7)

¹²⁹ Linnakangas, Myrsky, Kansainvälinen henkilö- ja Yritysverotus, 2005

¹³⁰ Grams, Molenaar, Major changes in artistes and sportsman taxation in European Union, 2007

yksityiseen työsuhde artiklaan 15, jonka mukaan yksityisoikeudelliseen työsuhteeseen perustuvasta palkasta voidaan yleensä verottaa siinä valtiossa, jossa työ on tehty tiettyjen edellytysten täytyessä, jotka määrittellään ns. mekaanikkosäännössä.¹³¹ Urheilija-artikla 17(2) kappale taas muodostaa poikkeuksen liiketulo artiklaan 7, jonka mukaan sopimusvaltiossa olevan yrityksen saamasta liiketulosta voidaan verottaa toisessa sopimusvaltiossa vain, jos yritys harjoittaa toimintaansa viimeksi mainitussa valtiossa olevasta kiinteästä toimipaikasta. Rajoitetusti verovelvollisia urheilijoita verotetaan heidän esiintymisvaltiossa esiintymisen perusteella saamistaan tuloista. Tällaisten tulojen osalta ei ole merkitystä, sillä onko työn- tai toimeksiantaja tai rahapalkinnon maksaja sopimusvaltiosta. Näiden tulojen katsotaan olevan saadun lähdevaltiosta, vaikka toiminta tapahtuisi ulkomaisen yhtiön tai managerin välityksellä siten, että taiteilija tai urheilija saa palkkion kyseiseltä ulkomaiselta yhtiöltä tai managerilta.¹³²

Urheilija-artiklan 2. kappale käsittelee tilanteita, joissa toiminnan tulot kerääntyvät jollekin toiselle henkilölle, eikä lähdevaltiolla ole sisäisen säännösten myötä oikeutta sivuuttaa tulon saajaa, joka liittyy esiintymiseen. Kappale (2) sallii veron perimisen urheilijan henkilökohtaiseen toimintaan perustuvasta korvauksesta riippumatta siitä onko kyse palkasta vai jostain muusta, ja riippumatta siitä, maksetaanko se urheilijalle tai jollekin toiselle, esimerkiksi ohjelmatoimistolle tai ulkomaiselle yhteisölle.

Urheilija-artikla 17:n poikkeusäännöstä johtuen on tärkeää määrittellä urheilija ja urheilusuoritus, mitä on esiintyjien ja urheilijoiden henkilökohtainen toiminta, sekä miten verotuksen lähde- ja jakosääntöjä sovelletaan eri sopimusvaltioissa.¹³³ Kansainvälinen lainsäädäntö ei varsinaisesti määrittele sitä, millainen toiminta on urheilua eli mitkä lajit lasketaan urheiluksi. Enemmänkin luonnehdintaa tehdään yksittäisen urheilijan toiminnan eri toimenkuvista.

Esiintyjällä tai urheilijalla tarkoitetaan ketä tahansa, joka toimii ainoastaan yhdessä tapahtumassa tai useassa. Artiklaa voidaan soveltaa amatööriin, joka voittaa rahallisen palkinnon tai näyttelijään, joka saa palkkion kerran elämässä

¹³¹ ks. Kohta 5.5

¹³² Helminen, 2013, s.453

¹³³ OECD Discussion draft on the application of article 17(artists and sportsmen) of the OECD Model Tax Convention 23 April to 31 July 2010

esiintymisestä televisiomainoksessa tai elokuvassa. Artikla ei sovellu pelkästään urheilijan tai esiintyjän paikalle ilmaantumisesta urheilu- tai viihdetapahtumassa, mutta esimerkiksi mainostaessa tai antaessaan haastatteluja, jotka ovat suoraan tai epäsuorasti yhdistetty paikalle saapumiseen. Pelkästään raportointi tai kommentointi viihde- tai urheilutapahtumassa, missä itse raportoi ei osallistu kilpailuun, ei ole esiintyjän tai urheilijan toimintaa itsessään. Joten esimerkiksi entinen tai loukkaantunut urheilija ansaitessaan palkkion antaessaan kommentteja urheilutapahtuman televisiolähetyksessä, mihin hän ei osallistu, ei sovelleta urheilija-artiklaa 17.

Urheilija-artikla 17(3) on sovellus kilpa-ajopalkinnoista. Kappaleta (2) ei sovelleta palkintorahoihin, jonka saa hevosen tai kilpa-auton omistaja, hevosen tai kilpa-auton tuloksesta johtuen. Urheilija voi saada siis tuloa, joka ei ole hänen henkilökohtaisesta urheilutoiminnasta johtuvaa, vaan perustuukin enemmän hevosen tai kilpa-auton menestymiseen ja palkkio maksetaan omistajalle.¹³⁴

Mikä sitten on urheilijan henkilökohtainen suoritus? Urheilutoiminnan monipuolistuessa ja kansainvälistyessä urheilijan henkilökohtaisen toiminnan käsite on saanut laajan tulkinnan verotuskäytännössä.¹³⁵ Kappale (1) määrittää kaksi olosuhdetta, jolloin urheilija-artiklaa 17 sovelletaan. Kyseessä tulee olla esiintyjä tai urheilija ja toiminnan on liityttävä henkilökohtaiseen toimintaan itsessään. Vaikka henkilön katsotaan olevan urheilija, mutta tulon ei katsota muodostuvan hänen henkilökohtaisesta urheilutoiminnasta, kyseessä ei ole urheilija-artikla 17 mukainen urheilutoiminta. Tämä ilmiö on erittäin vaikeaselkoinen ja sen täsmentäminen on tärkeää. Isoin käytännön ongelma syntyy palkkion osasta, joka liittyy valmistautumiseen ja harjoitteluun. Sen lisäksi vaikeuksia aiheuttaa kaikki muu urheilijan toiminta.¹³⁶

¹³⁴ OECD Discussion draft on the application of article 17(artists and sportsmen) of the OECD Model Tax Convention 23 April to 31 July 2010

¹³⁵ Bäckström & Keskitalo, 2008

¹³⁶ OECD Discussion draft on the application of article 17(artists and sportsmen) of the OECD Model Tax Convention 23 April to 31 July 2010

6.2.1 Esiintyvän urheilijan verotus työntekijänä

Urheilijoita, jotka ovat palkattuja työntekijöitä kutsutaan joko joukkueurheilijoiksi tai kuten moottoriurheilijoita tai pyöräilijöitä talliurheilijoiksi. Joukkueurheilija määritellään henkilökohtaisen toiminnan harjoittajaksi, joka toimii yhdessä yhden tai useamman muun toimijan kanssa ja suorittaa urheilusuorituksen yhdessä näiden kanssa. Sillä ei ole merkitystä mikä on joukkueen tai tiimin oikeudellinen muoto. Monesti kansainvälisessä urheilussa joukkue solmii sopimuksen kilpailemisesta paikallisen organisaation kanssa. Tällöin urheilijalle ei ole varsinaista suoraa sopimussuhdetta paikallisen ulkomaisen organisaation kanssa. Joukkueen palkkio muodostuu könttäsummasta, jonka kisajärjestäjä maksaa joukkueelle. Joukkue puolestaan maksaa urheilijoilleen palkkion heidän välisen työntekijä-työnantaja sopimuksen mukaan. Monesti palkkio maksetaan kuukausittaisena palkkana.

6.2.2 Ei-esiintyvän työntekijän verotus

Urheilusuoritus perustuu usein monen henkilön panokseen. Joukkueurheilussa esimerkiksi on valmentaja, joukkueenjohtaja, huoltajat, hieroja jne. Tällaisia avustavia henkilöitä, jotka eivät vastaa urheilija-artikla 17:ssä tarkoitettua urheilijaa, kutsutaan ei-esiintyviksi toimijoiksi. Heidän ulkomaan verotus poikkeaa varsinaisten esiintyvien ja suorittavien urheilijoiden verotuksesta. Heidän verotuksessaan sovelletaan yleistä yksityisen työsuhteen artiklaa 15 tai liiketuloartiklaa 7 riippuen siitä onko henkilö työntekijä vai itsenäinen ammatinharjoittaja. Sovellettaessa artiklaa 15 lähdevaltiolla on lähtökohtaisesti oikeus verottaa ulkomaisen työntekijän palkkaa, palkkiota tai muuta vastaavaa korvausta. Relevantti tekijä lähdevaltion työn verotukselle on fyysinen läsnäolo kyseisessä maassa. Luonnollisen henkilön ulkomainen tulo verotetaan hänen kotimaassaan kolmen ehdon täytyessä ns. mekaanikkosääntöä soveltaen. 1. Oleskelu lähdevaltiossa kestää alle 183 päivää. 2. Palkkion maksaa muu kuin ulkomainen lähdevaltiossa sijaitseva yhtiö. 3. Henkilön työnantajalla on lähdevaltiossa kiinteä paikka missä työ suoritetaan, mutta palkkiota ei makseta kyseisestä kiinteästä paikasta.¹³⁷ Mielenkiintoisen kysymyksen aiheuttaa urheiluorganisaation urheilusuoritukseen liittyvä toiminta, johon sisältyy kuitenkin urheiluun liittymätöntä toimintaa, jossa taas on mukana normaaleja työntekijöitä.

¹³⁷ Tetlak, Tax treatment of team performance under Art. 17 of the OECD Model Convention, 2010, s.9. ks. Myös kohta 5.5

Verotetaanko kyseisiä työntekijöitä lähdevaltiossa artikla 17(2) mukaan, vaikka kolme ehtoa ei täyttyisikään? Vastaus on ei. Työntekijän tulee olla lähdevaltiossa yleisesti verovelvollinen tullakseen verotetuksi. Siitä huolimatta, että Artikla 17(2) antaa lähdevaltiolle oikeuden verottaa joukkuetta kokonaisuudessaan, se ei poissulje poikkeussääntöjen soveltamista yksityisen työsuhteen artiklan 15 mukaan.¹³⁸

6.2.3 Itsenäisen esiintyvän urheilija-ammattinharjoittajan verotus

Kansainvälisessä viihde- ja urheilumaailmassa on melko tavanomaista, että esiintyjät ja urheilijat toimivat itsenäisinä ammattinharjoittajina. He saattavat toimia rekisteröityneinä yrittäjinä, mikä on hyvin tyypillistä isoille ja kuuluisille tähdille. Artikla 17:sta johtuen itsenäisten ammattinharjoittajaurheilijoiden verotusmenettelyyn ei sovelleta artikla 7:ää, jota sovelletaan yleisesti liiketoiminnan harjoittamiseen. Siitä johtuen on merkityksetöntä onko urheilijalla kiinteä toimipaikka vai ei, urheilutoiminnan liikevoiton verotus tapahtuu lähdevaltiossa. Ongelmaksi muodostuu usein urheilijoiden ja urheiluliiketoiminnan bruttoverotus lähdevaltiossa. Urheiluliiketoimintaa harjoittavalle on monesti hankalaa saada kulujaan vähennetyksi. Ammattinurheilijan suoritukseen liittyy usein isoja panostuksia ja toimintaa harjoitetaan useassa valtiossa. Hyvin usein urheilijan todelliset kulut ylittävät jopa palkkion määrän. Monissa valtioissa artikla 17:n urheilijatuloista ei voi vähentää tulonhankkimisesta johtuvia kuluja. Siitä syystä on hyvin tärkeää määritellä missä laajuudessa ja mitkä toiminnot kuuluvat varsinaiseen urheiluun ja mitkä määritellään normaaliksi toiminnaksi. Määräävä tekijä on harjoitettavan toiminnan luonne. Sellainen toiminta, joka ei liity urheilu-suoritukseen verotetaan liiketuloartikla 7:n mukaan. Todellisen urheilemisen lisäksi urheilijat joutuvat ottamaan hoitaakseen asioita, jotka eivät ole urheilutoimintaan liittyviä julkisia esiintymisiä, kuten valmistautumista, harjoittelua, osallistumista promootioon.¹³⁹ Mielestäni onkin sangen vaikea tehdä ero urheilu-suoritukseen liittyvän haastattelun ja urheilijan muun haastattelun välillä.

Lähdevaltioissa, joissa lähdeverotus tapahtuu bruttoperusteisesti, on merkityksellistä ohjata urheilutoimintaan liittymättömät kulut vähennyksiksi liiketuloartikla 7 mukaan.

¹³⁸ Tetlak, Tax treatment of team performance under Art. 17 of the OECD Model Convention, 2010, s.10

¹³⁹ Tetlak, Tax treatment of team performance under Art. 17 of the OECD Model Convention, 2010, s. 10

Kyseiset kulut olisi tärkeää saada vähennetyiksi jo ennakkoperintävaiheessa. Verovuoden jälkeen urheilijoillakin on mahdollisuus täyttää lopullinen veroilmoitus ja saada urheilutoiminnankin kulut vähennetyiksi. OECD:n ohjeistus artikla 17(päivitetty 2008) tukee näkemystä vaihtoehdoisen määräyksen mukaan ottamista kulujen vähennyskelpoisuudesta mikäli se koetaan kahdenvälisissä tilanteissa epätarkoituksenmukaiseksi ja syrjiväksi.¹⁴⁰

6.2.4 Itsenäisen ei-esiintyvän ammatinharjoittajan verotus

Urheilujoukkueen työtä tekevän jäsenen, joka ei vastaa urheilija määritelmää ja joka toimii itsenäisenä ammatinharjoittajana, sovelletaan liiketuloartiklaa 7. Tällaisia toimijoita voivat olla esimerkiksi valmentajat, hierojat, lääkärit ja fysioterapeutit. He tarjoavat yrittäjinä palveluita joukkueelle ja huolimatta joukkueen verotuksesta, heidät verotetaan kotimaassa ellei heillä ole kiinteää toimipaikkaa kyseisessä lähdevaltiossa, jossa joukkue urheilee sillä hetkellä. Mikäli ei-esiintyvällä ammatinharjoittajalla on lähdevaltiossa kiinteä toimipaikka, verotetaan häntä ainoastaan siitä osasta mikä syntyy kyseisessä maassa. Esiintyviin urheilijoihin nähden ei-esiintyvien henkilöiden verotus on selkeämpää. He ovat verovelvollisia asuinvaltiossaan ja saavat vähentää tulonhankkimiskulut toiminnastaan.¹⁴¹

6.3 Urheilijan lähdeverotus Suomessa

Suomessa esiintymisen perusteella tuloa saavia rajoitetusti verovelvollisia urheilijoita verotetaan muiden rajoitetusti verovelvollisten tapaan lähdeverolain mukaan. Lähdeverolaki 3 §:n mukaan lähdevero on suoritettava, jollei muualla toisin säädetä, osingosta, korosta ja rojaltilasta, palkasta, henkilöstörahaston maksamasta rahasto-osuudesta ja jäsenilleen jakamasta ylijäämästä sekä muusta suorituksesta, josta ennakkoperintälain mukaan on toimitettava ennakonpidätys. Lähdeveroa on suoritettava myös taiteilijan tai urheilijan henkilökohtaiseen toimintaan perustuvasta korvauksesta riippumatta siitä, on korvausta pidettävä palkkana, sekä siitä, maksetaanko se taiteilijalle tai urheilijalle itselleen vai jollekulle toiselle. Jos taiteilijan tai urheilijan henkilökohtaiseen toimintaan perustuva korvaus maksetaan

¹⁴⁰ Tetlak, Tax treatment of team performance under Art. 17 of the OECD Model Convention, 2010, s.11

¹⁴¹ Tetlak, Tax treatment of team performance under Art. 17 of the OECD Model Convention, 2010, s.11-12

ulkomaiselle yhteisölle tai henkilölle, joka ei asu Suomessa, verovelvollisena pidetään lähdeveroa perittäessä ainoastaan tätä yhteisöä. Yleisesti lain mukaan lähdeveroa ei ole suoritettava yhteisön tulosta ellei yhteisöllä ole tulon lähdevaltiossa kiinteää toimipaikkaa tai toimipaikkaa.

Urheilijoiden ja taiteilijoiden lähdevero on kuitenkin vain 15% (Lähdeverolaki 7 §). Lähdeverotus on ollut pääosin bruttoverotusta eikä palkkion määrästä ole voitu vähentää tulon hankkimisesta aiheutuneita kuluja ennen vuoden 2010 lähdeverolain muutosta. Edes agenttipalkkiota ei ole voitu vähentää, eikä normaalisti rajoitetusti verovelvollisen palkkatuloista tehtävää 510 euron kuukausittaista tai 17 euron päivittäistä vähennystä. Lähdeveron perii joko suomalainen kilpailun tai esiintymisen järjestäjä tai jokin välitystoimisto riippuen siitä kuka on tehnyt sopimuksen urheilijan tai agentin välillä.

Lähdevero peritään siis urheilijan henkilökohtaiseen toimintaan perustuvasta korvauksesta riippumatta siitä onko korvaus palkkaa vai jotain muuta tuloa. Lähdevero peritään myös siitä huolimatta vaikka palkkio tai muu tulo olisi maksettu ulkomaiselle seuralle, urheilurahastolle, yritykselle, orkesterille, agentille tai managerille. Tämä oikeusohje on saanut vahvistuksen Korkeimmassa hallinto-oikeudessa 2005:31. KHO totesi, että Suomessa rajoitetusti verovelvollisen urheilijan osallistuminen Suomessa järjestettävään urheilutapahtumaan on TVL 10§ b kohdassa tarkoitettua toimintaa ja hän on velvollinen maksamaan lähdeveroa.¹⁴² Rajoitetusti verovelvolliselle tai muulle välikädelle maksetusta korvauksesta peritään 15%:n (LähdeVL 7 § mom.5) lähdevero siltä osin kuin korvaus liittyy urheilijoiden Suomessa esiintymisen perusteella saatuun tuloon. Mikäli kyseessä on riippumaton yhtiö, eikä esimerkiksi urheilijoiden omistama yhtiö, tällaiseksi tuloksi voidaan katsoa se osa yhtiön saamasta korvauksesta, joka vastaa kyseisen yhtiön urheilijoille edelleen maksamia korvauksia. Välikätenä toimivan yhtiön taiteilijoille ja urheilijoille Suomessa esiintymisestä maksama palkkio ei ole enää erikseen veronalaista Suomessa. Kyseiset tapaukset ovat mielestäni erittäin harvinaisia urheilussa ja ilmiötä voi tavata mahdollisesti viihteen saralla. Joukkueita ei voi liittää riippumattomaksi yhtiöksi, koska joukkueet liittyvät kokonaisuudessaan urheiluesiintymiseen.

¹⁴² Bäckström, Keskitalo, 2008

Edelleen maksettujen palkkioiden määrää ei kuitenkaan voida pitää lähtökohtana määriteltäessä sitä korvauksen osaa, joka yhtiön katsotaan saaneen esiintymisen perusteella. Vaikka välikätenä toimiva, erityisesti urheilijoiden omistama yhtiö ei maksaisi urheilijoille palkkaa esiintyjille vaan korvaus rahastoitaisiin yhtiöön, voidaan maksettu korvaus verottaa Suomessa. Tällöin joudutaan turvautumaan tosiasioihin ja erottelemaan se osa korvauksesta, mikä liittyy esiintymisiin. Lähdevero peritään tällöin koko korvauksen määrästä, ellei esitetä erillistä selvitystä siitä, että vain osa korvauksesta on saatu esiintymisen perusteella.

Jos palkka on saatu jonain muuna kuin urheilijana, verotus tapahtuu kuten muiden tavallisten rajoitetusti verovelvollisten tapaan 35% mukaan (LähdeVL 3 § ja 7 §). Urheilija voi saada tuloja muun muassa televisiomainoksessa esiintymisestä, haastattelusta tai valmennuksesta, sekä mainos- tai sponsorisopimuksen perusteella. Näitä tuloja ei lueta urheilijan henkilökohtaisesta toiminnasta saaduiksi ja verotetaan normaalina palkkatuloina 35%, rojaltien 30%. Yhteisön tulona verotettavasta korvauksesta lähdevero on 20%. Urheilijoiksi ei myöskään lueta valmentajia, huoltajia, ja muita avustavia henkilöitä. Näihin koskee siis normaalit säännöt.

6.3.1 2014 Lähdeverolain muutosten vaikutukset urheilijaan

Rajoitetusti verovelvollisen saamista ansiotuloista, kuten palkkatuloista, sosiaalietuuksista ja työkorvauksista on vuoteen 2013 asti peritty pääsääntöisesti lähdeveroa 35%:n mukaan. Lähdeverolaki on vuodelta 1978. Rajoitetusti verovelvollisen tulojen verotus on pääasiassa ollut lähdeverotusta. Vuodesta 2006 lähtien lähdeverolakia on muutettu monesti ja rajoitetusti verovelvollisen saamia tuloja on verotettu yhä enenevässä määrin VML:n mukaan. Komissio käynnisti Suomea vastaan vuonna 2008 rikkomusmenettelyn.¹⁴³ Saatuun tuloon voitiin huomioida vähennyksenä kulut, jotka ovat välittömässä taloudellisessa yhteydessä korvaukseen. Kulujen vähentämistä tulee vaatia veroviranomaiselta. Välittömässä taloudellisessa yhteydessä olevilla kuluilla tarkoitetaan TVL:ssä ja EVL:ssä vähennyskelpoisiksi säädettyjä menoja, jotka ovat suorassa taloudellisessa yhteydessä urheilijan henkilökohtaiseen toimintaan, jota on Suomessa verotettu. Tällaisia ovat kulut, joita ei voida erottaa kyseisestä palvelusta kuten matka- ja

¹⁴³ 2008/2115. IP/09/2009

majoitusmenot. Kulujen vähennyskelpoisuuteen ei vaikuta se, missä ja milloin kulut ovat syntyneet (HE 173/2009).

Komissio huomautti Suomea jälleen vuonna 2012 lähdeverolain osalta.¹⁴⁴ *Ensimmäinen* seikka oli, että alle 75% tuloistaan Suomessa ansaitsevien ansiotuloihin sovellettava 35%:n verokanta oli huomattavasti korkeampi kuin Suomessa yleisesti verovelvollisiin sovellettava progressiivinen verokanta tulojen ollessa samoja. *Toinen* seikka oli, että rajoitetusti verovelvollisella ei ollut mahdollisuutta vähentää ansiotuloon välittömästi kohdistuvia tulonhankkimismenoja. *Kolmantena* seikkana komissio nosti esiin sen, että vähintään 75% kokonaistuloistaan Suomesta saaville aiheutui kassavirtahaitta, koska he voivat esittää vaatimuksen VML:n mukaan toimitettavasta verotuksesta vasta jälkikäteen. Siten heiltä perittiin ensin 35% suuruinen lähdevero ja verotus toimitettiin vasta aikaisintaan verotuksen toimittamisen yhteydessä VML:n mukaisessa järjestyksessä, minkä jälkeen he voivat saada mahdollisen veronpalautuksen. Hallituksen esityksessä 80/2013 todetaan Komission vaatimus huomioiden, että rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annettua laki muutettaisiin siten, että ansiotulojen verotusta koskevat säännökset vastaisivat Euroopan unionin oikeutta ja Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä. Vuodesta 2014 rajoitetusti verovelvollinen voi vaatia tuloverolaissa tarkoitettujen ansiotulojensa verotusta VML:n mukaisessa järjestyksessä jo ansaintavuoden aikana lähdeverotuksen sijaan. Aiemmin Suomen lähdeverotusta oli muutettu vuonna 2001 EU:n Komission käynnistämän rikkomusmenettelyn myötä, joka koski rajoitetusti verovelvollisen Suomesta saaman ansiotulon verotusta. Kyseisen rikkomusmenettelyn seurauksena rajoitetusti verovelvollisen eläketuloon voitiin soveltaa vuodesta 2006 VML:n mukaista menettelyä eli Suomessa yleisesti verovelvollista koskevaa verotusmenettelyä.¹⁴⁵

Vuonna 2012 Komissio lähetti myös kirjeen liittyen lähdeverolaki 4 §:ään. Sen mukaan rajoitetusti verovelvolliselle voitiin maksaa verovapaita matkakustannusten korvauksia vain osittain, kun taas yleisesti verovelvolliselle maksettavien matkakustannusten korvaaminen on TVL 71 §:n nojalla laajempaa. Vuodesta 2014

¹⁴⁴ HE 80/2013

¹⁴⁵ Suominen, Verotus 3/2014

lukien matkakustannusten korvaukset voidaan maksaa samalla laajuudella ja samoin edellytyksin kuin yleisesti verovelvolliselle. Tämä koskee myös urheilijoita.

Urheilijat ovat edelleen vuoden 2014 uudistuksenkin jälkeen oikeutettuja Lähdeverolaki 6 §:n mukaisiin vähennyksiin aivan kuten muutkin rajoitetusti verovelvolliset niiden tulojen osalta, joita verotetaan 35%:n lähdeverokannan mukaan eikä 15%:n lähdeverokannan mukaan.

Suomeen tuleville rajoitetusti verovelvollisille urheilijoille voidaan maksaa korvausta matka- ja majoituskustannuksiin sekä verovapaata kotimaan päivärahaa vastaavaa päivärahaa. Tämä pätee myös suomalaisen urheilijan urheillessa ulkomailla. Tällaiset korvaukset on maksettava erikseen, jotta ne ovat verovapaita. Tällöin EU- tai ETA-valtioissa asuvia urheilijoita voi kuitenkin vaatimuksesta koskea erityinen normaalista poikkeava lähdeverotus, johtuen EU-oikeuden vaatimuksesta.¹⁴⁶

Rajoitetusti verovelvollisten urheilijoiden saamat korvaukset ovat usein luonteeltaan sellaisia, että ne eivät kerrytä eläkettä Suomessa. Usein urheilijoiden palkkioista ei tarvitse maksaa edes eläke- ja sosiaaliturvamaksua. Palkkioista maksetaan pääsääntöisesti työnantajan sosiaaliturvamaksu (Laki työnantajan sosiaaliturvamaksusta stml 4§). Sosiaaliturvamaksua ei kuitenkaan makseta, jos urheilija on asuinvaltiossaan sosiaaliturvan piirissä.¹⁴⁷

Mielestäni tärkein huomio näissä lähdeverolain muutoksissa on niiden ajankohtaisuus. EU-oikeus valvoo jäsenmaidensa verotusmenettelyä ja se on urheilijoiden oikeusturvan kannalta erinomainen asia. Urheilija voi vaatia kansainvälisissä tilanteissa yhdenmukaista nettoverotusta jo ansaintavuoden aikana.

6.3.2 Sopimus Yhdysvaltojen kanssa

Poikkeuksen lähdeverotukseen muodostaa Yhdysvaltojen sopimus (31/91, sopS2.). Sopimuksen mukaan Suomi ei verota Yhdysvalloissa asuvan urheilijan henkilökohtaisesta toiminnasta Suomesta saamaa tuloa, jos korvauksen yhteismäärä mukaan lukien Suomessa verovapaat kulukorvaukset ei ylitä 20 000 dollaria kalenterivuodessa. Määrän ylittyessä koko summa voidaan verottaa Suomessa.

¹⁴⁶ Asia C-290/04 Scorpio

¹⁴⁷ Suominen, Verotus 2014

Jos korvaus esimerkiksi joukkueen esiintymisestä maksetaan seuralle, verovapaussäännöksen estää se, että korvauksen summa yhteensä ylittää sallitun rajan, vaikka tosiasiasa korvauksen määrä urheilijaa kohti ei ylittäisikään. Tällöin säännöstä voidaan soveltaa mikäli esitetään selvitys kunkin urheilijan osuudesta, joka ei ylitä sallittua rajaa. Poikkeuksen muodostavat niin ikään tilanteet, joissa urheilija työskentelee asuinvaltiossaan olevan julkisyhteisön lukuun. Tällöin verosopimukset estävät verotuksen Suomessa ja palkkio voidaan maksaa ulkomaiselle julkisyhteisölle lähdeveroa perimättä. Julkisyhteisöllä tarkoitetaan laitosta, jonka omistaa kokonaan valtio tai kunta.

6.3.3 Mikko Ilonen Oy:n lähdeverotus

Mikko Ilonen Oy:tä verotetaan ulkomaisista tuloistaan urheilija-artikla 17 mukaisesti. Maista riippuen lähdeveroprosentti liikkuu 0% ja 35% välillä. Huolimatta lähdeverouudistuksesta Mikko Ilonen Oy ei vähennä kuluja tulojen lähdevaltiossa. Mikko Ilonen Oy tekee Suomeen vuotuisen veroilmoituksen, jossa kulut vähennetään maakohtaisesti. Eli Espanjasta muodostunut palkkio verotetaan Espanjassa ja kulut Suomessa. Ainoan poikkeuksen tekee Iso-Britannia, jonne Mikko Ilonen Oy tekee vuosittain veroilmoituksen. Iso-Britannian lähdeveroprosentti on 35% ja Mikko Ilonen mukaan hänen yhtiönsä saa sieltä yleensä veronpalautuksia.¹⁴⁸ Mielestäni Iso-Britannian kohdalla verotus on loogista, mutta muuten ei. Minun on vaikea ymmärtää miksi Suomen tulee vähentää kulut, jos tulo syntyy muualla. Molenaar kirjoittaa monien valtioiden hyväksyvänsä kulujen vähennyskelpoisuuden tapahtumille ja normaalit veron palautukset verovuoden päättymisen jälkeen.¹⁴⁹

6.4 Joukkueen verotus

Tiimi tai joukkue, joka harjoittaa urheilutoimintaa, voidaan tunnistaa erilliseksi verotettavaksi yksiköksi erityisesti mikäli toimii rekisteröitynä yhtiönä. Itsenäinen joukkue pyrkii toimimaan yhtenä ryhmänä, solmii ulkopuolisten järjestäjien kanssa sopimuksia, luo lisäarvoa ja yrittää toimia taloudellisesti kannattavasti. Toiminta on täysin luonnollista eikä muodosta verotuksellisesti mitään keinotekoista järjestelyä. On tärkeää huomata ero tiimin ja joukkueen itsenäiselle voiton tavoittelulle, mutta myös huomioida se, että osa joukkueen esiintymisestä saadusta palkkiosta ohjataan

¹⁴⁸ Haastattelu Mikko Ilonen 12.12.2014 klo 17.

¹⁴⁹ Molenaar, Tax planning for incoming team players in Netherlands, 2013

joukkueen tai tiimin urheilijoille. Yleensä yhtiön/joukkueen saamaa palkkiota ei ohjata suoraan joukkueen urheilijoille, vaan he saavat yleensä kiinteää palkkaa kuukausittain. Joukkueessa saattaa olla kuten edellä mainitsin monia erikoisosaajia, joille yhtiö myös maksaa palkkaa.

Motocross-tiimi Ice1Racing on belgialainen osakeyhtiö, jolla on yhteistyökumppaneita mm. Saksassa. Näiden kumppaneiden maksamista korvauksista peritään Saksassa lähdevero tiimin Saksassa vietettyjen kilpailupäivien mukaan. Saksa perii tässä tapauksessa lähdeveron yhtiölle maksetusta määrästä, ei tiimin urheilijoiden saamasta palkkiosta. Tiimissä ajaa 3 kuljettajaa, joille Ice1Racing maksaa palkkaa. Tiimi maksaa myös palkkaa monelle muulle erikoisosaajalle, kuten managerille, mekaanikoille, tiedottajalle jne. Ice1Racingin kohdalla lähdeverotus perustuu urheilutoimintaan kokonaisuudessaan, mutta ei urheilijan tai motocross-pyörien tulokseen kilpailussa.¹⁵⁰

Joukkueiden, orkestereiden, kuorojen, baletti-ryhmien, teatteriyhtiöiden jne. ulkomailla esiintymisen perusteella muodostuvasta palkkiosta perittävään lähdeveroon voidaan kuitenkin soveltaa urheilija-artikla 17(1), joka siis kohdistuu jokaiseen esiintyvään luonnolliseen henkilöön. Eri maiden sisäinen lainsäädäntö voi ns. ”katsoa läpi” joukkueiden ja ryhmien. Hankaluuden ja ongelmallisuuden muodostaa tällaisissa tapauksissa asuinvaltioiden kaksinkertaisen verotuksen hyvittäminen. Jotkut maat voivat kieltäytyä hyvittämästä esiintyjien ulkomaille maksamaa lähdeveroa.¹⁵¹

6.4.1 UEFA:n Mestareiden liiga ja Eurooppa-liiga

Euroopan jalkapallon kattojärjestö UEFA on onnistunut järjestämään verotukselliset poikkeusolosuhteet rajat ylittävälle kansainvälisille sarjamuodoille Mestareiden liigalle ja Euroopan liigalle. UEFA:n järjestämissä kilpailuissa ei sovelleta artiklaa 17. Liigoihin osallistuvat maat pitävät otteluiden tuomat tuotot itsellään eivätkä maksa vierasjoukkueille mitään. Täten sarjaan osallistuville joukkueille ei muodostu

¹⁵⁰ Haastattelu Antti Pyrhönen 23.12.2014 klo 18. Ks. myös kohta 6.2

¹⁵¹ Tetlak, Tax treatment of team performance under Art. 17 of the OECD Model Convention, 2010, s. 14

ulkomaista artikla 17:n tuloa ulkomailla pelatessaan. UEFA:n saamat tulot TV-oikeuksista ja sponsoroinnista jaetaan joukkueille asuinvaltioiden suhteellisen koon ja menestyksen mukaan. Näihin tuloihin sovelletaan normaalisti OECD:n mallisopimuksen royalteja koskevaa artiklaa 12 ja verotusoikeus siirtyy joukkueiden asuinvaltioille.

Poikkeuksen UEFA:n liigojen sallimalle käytännölle muodostaa liigojen loppuottelut, jotka pelataan UEFA:n valitsemissa valtioissa. Loppuotteluiden tulot jaetaan kahden joukkueen kesken ja loppuottelun isännöimä valtio määrää joukkueille ennakkoveron mikäli joukkueet ovat rajoitetusti verovelvollisia kyseisessä valtioissa. Merkittävän ilmiön aiheuttaa UEFA:n painostus loppuotteluita isännöiville valtioille olla perimättä ennakkoveroa. Vuonna 2011(Wembley, Lontoo, Iso-Britannia), 2012 (Allianz Arena, Munich, Germany) ja 2013 (uudelleen Wembley Lontoo) Iso-Britannia ja Saksa luopuivat loppuotteluiden ennakkoverosta. Näin ollen Iso-Britannia luopui 20%:n verotuotoista ja Saksa 15,875%:n verotuotoista. Myös Euroopan Liigan finaalit 2011 Dublinissa ja 2012 Bukarestissa olivat verovapaita urheilutapahtumia. Irlanti Ei verota normaalitakaan rajoitetusti verovelvollisia urheilijoita ja Romania myönsi poikkeusluvan saadakseen loppuottelun Bukarestiin. Verovapaita loppuotteluista saattaakin muodostua valtioille neuvotteluvallti saada loppuotteluita järjestettäväkseen.¹⁵²

6.4.2 KHL-Liiga ja Helsingin Jokerit

Ajankohtaisen tuulahduksen kotimaiseen urheiluverokeskusteluun on tuonut Kansainvälisen Jääkiekkoliiga Kontinental Hockey Liga KHL:n pelien pelaaminen Suomessa. Täksi kaudeksi liigaan liittyi Helsingin Jokerit, mikä tarkoittaa noin kolmeakymmentä kansainvälistä ottelua Suomessa. Jokerit joukkueen pelaajat ovat Suomessa yleisesti verovelvollisia ja rajoitetusti verovelvollisia Venäjällä joukkueen pelatessa ja harjoitellessa siellä. Venäjän valtiolla on Suomen ja Venäjän välisen verosopimuksen myötä oikeus verottaa Venäjällä esiintyviä urheilijoita. Jokereiden pelaajat välttävät kaksinkertaisen verotuksen mikäli Suomi vapauttaa tai hyvittää kaksinkertaisen verotuksen.

¹⁵² Molenaar , Tax planning for incoming team players in Netherlands, 2013

Verottajaa kiinnostaa kuitenkin enemmän venäläisten joukkueiden ja pelaajien vieraspelit Suomessa.¹⁵³ Suomella on OECD:n mallisopimuksen mukainen verosopimus Venäjän kanssa, joka antaa Suomelle oikeuden verottaa Suomessa esiintyviä joukkueita urheilija-artikla 17(2) mukaan. Voidaan olettaa, että jokainen joukkue vierailee vähintään kaksi kertaa Suomessa, joten yksittäinen pelaaja on verovelvollinen 2-4 päivään. Verosopimuksen mukaisesti sillä ei ole merkitystä tulevatko urheilijat tänne yksilöurheilijoina vai joukkueena. Hankaluuden luo kuitenkin jokaisen pelaajan verottaminen erikseen. Ulkomailla asuvan KHL-pelaajan tulee maksaa Suomeen veroa Suomessa pelatuista peleistä saatujen tulojensa perusteella, mikäli Suomi haluaa ns. ”katsoa läpi” erillisen voittoa tavoittelevan joukkueen. Eli palkasta verotetaan se osa, minkä voidaan olettaa kohdistuvan Suomessa pelattuihin otteluihin. Mestareiden liigassa UEFA on onnistunut sivuuttamaan urheilija-artikla 17:n soveltamisen. Kunkin joukkueen tulot syntyvät joukkueiden asuinvaltioissa ja vierasjoukkueille ei synny verotettavaa tuloa. Eräät valtiot ovat muokanneet urheilija-artikla 17(2) soveltamista ainoastaan ns. star companies:hin, joita urheilijat käyttävät väliytteinä välttääkseen lähdeveron, mutta eivät enää sovelle urheilija-artikla 17(2) joukkueisiin. Esimerkkinä voidaan mainita myös Hollanti, joka on yksipuolisesti päättänyt vapauttaa Hollannissa esiintyvät sekä ulkomaiset urheilijajoukkueet että yksilöurheilijat lähdeverosta. Vapautus koskee kuitenkin urheilijoita ja joukkueita, jotka tulevat maista, joiden kanssa Hollannilla on verosopimus. Joukkueita pidetään muutenkin itsenäisinä yrittäjinä ja pelaajat eivät ole erikseen verovelvollisia.¹⁵⁴

KHL:llä olisi mielestäni mahdollisuus vastaavaan ja Suomikin noudattaisi kansainvälisiä säädöksiä mikäli jättäisi veron perimättä. OECD:n ohjeistus kertoo seuraavaa: The Provision of Article 17 shall not apply to income derived by a resident of a contracting state in respect of personal activities of an individual exercised in the other contracting state as a sportsperson member of a team of the first-mentioned State that takes part in match organised in the other State by a League to which that team belongs. Ohjeistus tarkoittaa sitä, että urheilija-artiklaa ei sovellettaisi sopimusvaltioissa asuvaan henkilöön, joka urheilee sopimusvaltion urheilijajoukkueen

¹⁵³ Lallukka, Verona, 2014

¹⁵⁴ Molenaar, Tax planning for incoming team players in Netherlands, 2013. Ks myös IFA 2010 Rome:article 17 OECD Model Convention: Discussion on proposed changes to commentary, 2010

jäsenenä toisessa sopimusvaltiossa peleissä, jotka kuuluvat kansainvälisen liigan otteluihin.¹⁵⁵

6.5 Urheilijan monenkertaisen verotus

Kansainvälinen vero-oikeus tarkastelee tilanteita, joissa tulolla ja tulonsaajalla tai varallisuudella ja varallisuuden omistajalla on liittymä useampaan kuin lyhteen valtioon. Suomen kansalainen urheilija saattaa asua ulkomailla ja saada tuloja kolmansista valtioista. Kansainvälisissä verotustilanteissa valtiot voivat yhtäaikaaisesti soveltaa omassa sisäisessä lainsäädännössään asuinvaltio-, lähdevaltio- tai kansalaisuusperiaatetta ja näiden yhdistelmiä. Näiden lisäksi monenkertaista verotusta voi syntyä siten, että useampi valtio katsoo olevansa oikeutettu verottamaan samaa tuloa tai varallisuutta tulon saajan tai varallisuuden omistajan asuinvaltiona. Tätä kutsutaan kaksoisasumiskonfliktiksi. Vastaavasti useampi valtio katsoo olevansa oikeutettu verottamaan samaa tuloa lähdevaltiona. Kvalifikaatio ongelma taas syntyy, kun kaksi valtiota katsoo kyseessä olevan eri tulotyyppi.

Kaksinkertainen verotus pyritään välttämään joko valtioiden yksipuolisin unilateraalisin keinoin tai maiden välisillä bilateraalisilla verosopimuksilla. Syntynyt kaksinkertainen verotus voidaan poistaa vapautus-, hyvitys- tai vähennysmenetelmällä.

Vapautusmenetelmässä verotus jaetaan valtioiden kesken. Kyseiset tulot tai varallisuus verotetaan vain toisessa valtiossa eikä toisella valtiolla ole verotusoikeutta siihen tuloon tai varallisuuteen. Vapautusmenetelmän idea on, että asuinvaltio ei verota tuloa, joka on syntynyt lähdevaltiossa. Asuinvaltion verotukseen ei siten vaikuta se, kuinka lähdevaltio käyttää verotusoikeuttaan todellisuudessa.¹⁵⁶

Hyvitysmenetelmässä yhdessä valtiossa suoritettu vero vähennetään toisessa valtiossa joko osittain tai kokonaan. Hyvitys on tavallisesti maakohtainen ja tulo- tai tulolajikohtainen. Hyvityksen määrä ei yleensä voi ylittää hyvitysmenetelmää soveltavassa valtiossa perittävien verojen määrää (normaali hyvitys).

¹⁵⁵ OECD Council 2014 update to the Oecd Model Tax Convention, 2014

¹⁵⁶ Linnakangas, Myrsky, 2005, s.20

Vähennyksenmenetelmässä verovelvollinen saa vähentää ulkomailla tietystä tulosta maksamansa verot verotettavasta tulosta kuluina. Tällöin kaksinkertainen verotus ei poistu kokonaan, mutta huojentuu osittain.

Verosopimuksista riippuu, miten ja missä määrin Suomen on vähintään poistettava kaksinkertainen verotus. Verosopimukset eivät sen sijaan estä Suomea poistamasta kaksinkertaista verotusta tätä laajemmin kansallisen lainsäädännön perusteella. Verosopimuksesta ja tulotyyppistä riippuu poistetaanko kaksinkertainen verotus vapautus- vai hyvitysmenetelmällä. Sopimuksissa on yleensä ratkaisevana tekijänä tulotyyppi-, metodi- tai menetelmäartiklan soveltamisen ohjeistus.¹⁵⁷

Kaksinkertaisen verotuksen poistaminen kansallisessa lainsäädännössä säädetään kansainvälisestä kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta annetussa laissa (Menetelmälaki, 1552/95). Lakia sovelletaan niin verosopimustilanteissa kuin verosopimuksettomissa tilanteissa. Verosopimuksettomassa tilanteessa kaksinkertainen verotus poistetaan pelkästään menetelmälain ja muun kansallisen lainsäädännön mukaan, ja verosopimustilanteissa menetelmälakia sovelletaan verosopimuksen sallimissa rajoissa. Verosopimukset määrittelevät vähimmäisedellytykset kaksinkertaisen verotuksen poistamisen laajuudelle.¹⁵⁸ Uudemmissa Suomen tekemissä verosopimuksissa on päämenetelmänä hyvitysmenetelmä. Vanhimmissa sopimuksissa saatetaan soveltaa vapautusmenetelmää. Yleensä tällöin on kyseessä progressioehtoinen vapautusmenetelmä, jota on kahta versiota: ns. vanha vapautusmenetelmä ja ns. vaihtoehtoinen menetelmä.

OECD:n mallisopimuksessa on mainitaan urheilijoiden monenkertaisen verotuksen poistamisesta. Kuten tutkimuksessa aiemmin todettiin urheilija-artikla 17:n kappaleet 1 ja 2 antavat verotusoikeuden urheilijan esiintymisvaltiolle. OECD:n mallisopimuksen artikla 23 antaa sopimusvaltioille mahdollisuuden poistaa kaksinkertainen verotus joko hyvitys- tai vapautusmenetelmää käyttäen. Urheilijoiden kohdalla Artikla 17 §12 ohjeistaa kuitenkin hyvitysmenetelmän käyttämistä. Tämä suositus lisättiin vuonna 1977, jonka jälkeen se on pysynyt lähes samana. *Where, in the cases dealt with in paragraphs 1 and 2, the exemption method for relieving*

¹⁵⁷ Helminen, 2013, 74-77

¹⁵⁸ Helminen, 2013, s.77

*double taxation is used by the State of residence of the person receiving the income, that State would be precluded from taxing such income even if the State where the activities were performed could not make use of its right to tax. It is therefore understood that the credit method should be used in such cases. The same result could be achieved by stipulating a subsidiary right to tax for the State of residence of the person receiving the income, if the State where the activities are performed cannot make use of the right conferred on it by paragraphs 1 and 2. Contracting States are free to choose any of these methods in order to ensure that the income does not escape taxation.*¹⁵⁹ Mikäli valtiot soveltavat vapautusmenetelmää urheilijoiden kansainvälisissä tilanteissa, saattaa se siis johtaa nollaverotukseen siinä tapauksessa, että esiintymisvaltiolla ei ole verotusoikeutta. Kuten säännöksessä mainitaan monet valtiot ovat lisänneet ehdon, että vapautusmenetelmää sovelletaan ainoastaan, mikäli esiintymisvaltio verottaa urheilijan tuloa. Kun ensimmäisiä verosopimuksia solmittiin noin 100 vuotta sitten oli luonnollista, että sopimusvaltiot jakoivat verotusoikeuden toiselle valtiolle ja näin ollen vapauttivat tulon verotuksen kotimaassa. Hyvitysmenetelmää alettiin soveltaa enimmäkseen vasta toisen maailmansodan jälkeen ja urheilijoiden kohdalla siis vuoden 1977 jälkeen. Sitä ennen solmituissa ja edelleen voimassa olevissa sopimuksissa on usein käytetty vapautusmenetelmää.

Metodien käyttämisestä on keskusteltu paljon. Sekä hyvitysmenetelmässä, että vapautusmenetelmässä on hyvät ja huonot puolet. Edellä tutkimuksessa käytiin läpi menetelmien toteuttamista ja niiden rajoituksia. Urheilija-artiklassa 17 kohdassa 12 on niin ikään rajoitus pääsäännöstä, joka vastoin tarkoitustaan aiheuttaa monenlaisia ongelmia urheilijoille, urheiluorganisaatioille ja veroviranomaisille. Käytännön tilanteissa hyvitysmenetelmän soveltaminen aiheuttaa monia ongelmia:

- verodokumentointi puuttuu
- verodokumenteissa esiintyvät nimet poikkeavat monesti niistä, joiden hyväksi hyvitys olisi suoritettava. Tämä aiheutuu siitä, että verovelvollisilla on taustalla yhtiöitä ja joukkueita.

¹⁵⁹ OECD Model Tax Convention on Income and on Capital 2010, Commentary on article 17: Concerning the taxation of artistes and sportsmen, 2010

- Ennakkoperintä vs. lopullinen vero: Monet valtiot edellyttävät urheilijoiden tekevän veroilmoituksen esiintymisvaltioon ennen kuin hyvittävät ulkomaan tulon kotimaassa.
- Kolmen maan tilanne: esiintymisvaltio, asuinvaltio ja tapahtuman järjestäjä voivat kaikki sijaita eri valtioissa.¹⁶⁰
- Nettosopimukset: veron maksu velvollisuus on siirretty palkkion maksavalle järjestäjälle.

On selvää, että vapautusmenetelmää sovellettaessa vastaavia ongelmia ei esiintyisi. Vapautusmenetelmä johtaa kuitenkin varsin usein hyvin matalaan verotukseen, joka ei vastaa tarkoitusta. Yleisesti urheilija-artikla 17 aiheuttaa urheilijoille erään mielenkiintoisen ongelman niin vapautus- kuin hyvitysmenetelmääkin käytettäessä. Monesti urheilijat kärsivät varsin laajasta veropohjasta. Esiintymisvaltiossa lankeava ennakkoperintä saattaa ollakin korkeampi kuin asuinvaltion tuloverotus. Tämä ilmiö konkretisoituu siitä syystä, että urheilijan kulut saattavat olla niin suuret, eikä niitä pystytä kokonaan vähentämään palkkiosta esiintymisvaltiossa. Esimerkiksi esiintymisen kulut saattavat olla 70% palkkiosta. Esiintymisvaltion brutosta menevä lähdevero on kuitenkin 15%, joka aiheuttaa todellisuudessa 50% efektiivisen verorasituksen, jota harvoin pystytään kompensoimaan kotimaassa. Ongelmaa ei voida eliminoida kummallakaan menetelmällä.¹⁶¹ Sopimusvaltiot voivat kuitenkin vapaasti päättää mitä metodia soveltavat kunhan tulot eivät jää verottamatta kokonaan.

Urheilijoille ongelmia aiheuttaa lisäksi esiintymispalkkion jakaantuminen mahdollisesti useammalle taholle. Urheilijan ja palkkion maksajan välillä saattaa olla useampia toimijoita, joille palkkio jakaantuu. Urheilija voi kuten aiemmin todettiin, käyttää väliyhtiötä palkkion saannissa. Kaksinkertaisen verotuksen välttäminen on siten melko tärkeää. Kuinka asuinvaltio hyvittää jo toisessa sopimusvaltiossa perityn lähdeveron, joka on mahdollisesti jakaantunut urheilijalle ja hänen yhtiölleen tai hänen edustamalleen joukkueelle? OECD:n Discussion draft ehdottaakin, että

¹⁶⁰ Ks. kohta 5.3 KHO 1295/2005

¹⁶¹ Molenaar, Foreign tax credit or tax exemption for Dutch Kick boxer, 2014

ulkomailla usean valtion alueella pelattavan sarjan joukkueen urheilijoita ei lähde verotettaisi esiintymisvaltiossa.¹⁶²

Kansainvälinen monenkertainen verotus aiheuttaa neutraalisuushäiriöitä ja vääristää kilpailua. Verosopimuksista riippuu, miten ja missä määrin Suomen on vähintään poistettava kaksinkertainen verotus. Verosopimukset eivät sen sijaan estä Suomea poistamasta kaksinkertaista verotusta tätä laajemmin kansallisen lainsäädännön perusteella. Yleisesti Suomi käyttää hyvitysmenetelmää kaksinkertaisen verotuksen poistamisessa, ellei muualla määrätä toisin.¹⁶³ Menetelmälain mukaan Suomessa hyvitetään eli vähennetään vieraille valtiolle suoritettu vero täällä samasta tulosta samalta ajalta maksettavasta verosta näiden suhteessa.

Verovelvolliset voivat saada tuloja ulkomailta oman ammattinsa harjoittamiseen perustuvasta yritystoiminnasta. Huomioitava asia on, että verosopimusten liiketuloartikla ei yleensä sovellu itsenäiseen ammatinharjoittamiseen. OECD:n mallisopimus on myös luopunut vuonna 2000 erillisestä ammatinharjoittaja-artikla 14:sta tulkintaongelmien takia.¹⁶⁴ OECD:n uuden mallisopimuksen mukaan solmituissa verosopimuksissa sovelletaan ammatinharjoittamisesta saatuun tuloon liiketuloartiklaa 7. Suomella on kuitenkin lukuisa joukko verosopimuksia, joissa ammattituloon sovelletaan artiklaa 14.

Verosopimusten mukaan yritystä voidaan verottaa liiketulosta toisessa sopimusvaltiossa vain siinä tapauksessa, että liiketoimintaa harjoitetaan kiinteästä toimipaikasta. Sijaintivaltio voi verottaa yritystä vain kiinteän toimipaikan tuottamasta tulosta. Kiinteän toimipaikan tulo verotetaan osana kokonaistuloa yrityksen kotivaltiossa ja kaksinkertainen verotus poistetaan kotivaltiossa verosopimusten mukaan hyvitys- tai vapautusmenetelmää käyttäen. Verosopimuksettomissa tilanteissa kohdevaltio voi verottaa siellä harjoitetusta liiketoiminnasta valtion sisäisen lainsäädännön mukaan. Tällöin kaksinkertainen verotus poistetaan niin ikään kotivaltion sisäisen lainsäädännön mukaan. Suomen sisäisessä lainsäädännössä ei ole säännöksiä rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta verosopimuksettomissa tilanteissa. TVL 9 §:n mukaan rajoitetusti verovelvollinen on

¹⁶² OECD Discussion draft on the application of article 17 (artists and sportsmen) of the OECD Model Tax Convention 23 April to 31 July 2010

¹⁶³ Helminen, 2013, s. 73-77

¹⁶⁴ Helminen, 2013, s.147

velvollinen suorittamaan veroa Suomeen ainoastaan täältä saadusta tulosta. TVL 10 §:n mukaan Suomesta saatua tuloa on muun ohessa täällä harjoitetusta liikkeestä, ammatista, maataloudesta taikka metsätaloudesta saatu tulo. Verosopimuksettomassa tilanteessa on siten mahdollista, että ulkomaisen yrityksen liiketoimintaa verotetaan Suomessa, vaikka sille ei syntyisikään kiinteää toimipaikkaa. Edellä mainitulla ei ole merkitystä urheilijan esiintyessä ja harjoittaessa toimintaa yhtiönä, sillä ilman kiinteää toimipaikkaakin urheilijan yhtiötä verotetaan verosopimustilanteissakin kyseisessä valtiossa syntyneestä tulosta urheilija-artikla 17 kappaleen 2 mukaan. Tulo ei ole palkkatuloa, joten siihen ei sovelleta kuuden kuukauden sääntöä.¹⁶⁵

6.6 Urheilijan verosuunnittelu Hollannissa

Urheilijan kansainvälisen verosuunnittelun pohjaksi olen ottanut Alankomaiden urheilijaverotuksen. Mielestäni Hollanti on kansainvälisen urheilijaverotuksen edelläkävijä. Hollannissa on tehty radikaaleja muutoksia kansainväliseen urheilijaverotukseen. Sen lisäksi hollantilainen Tohtori Dick Molenaar on tunnetuimpia taiteilija- ja urheilijaverotuksen tutkijoita maailmassa, jolla on paljon ajankohtaisia artikkeleita aiheesta.

6.6.1 Yleisesti verovelvollinen urheilija Hollannissa

Hollannissa yleisesti verovelvollisen urheilijan verotus ei merkittävästi poikkea Suomessa yleisesti verovelvollisen urheilijan verotuksesta. Yleisesti verovelvolliset joutuvat verovelvollisiksi heidän maailmanlaajuisista tuloistaan. Niin luonnollisen henkilön kuin urheilijankin progressiivinen verotus on Hollannissa melko ankaraa. Hollannissa yleisesti verovelvollisen 0 - 19 645 euroa tienaaavan veroprosentti sosiaalikuluneen on 36,25% ja yli 55 991 euroa tienaaavan kokonaisverorasitus on 52%. Ohessa vuoden 2014 verotaulukko.¹⁶⁶

¹⁶⁵ Helminen, 2013, s.280-

¹⁶⁶ Expatax

Income €	income Tax %	general social security %	Total tax %	Total per bracket €	Cumulative €
€ 0 – 19 645	5.10 %	31.15 %	36.25 %	€ 7 121	€ 7 121
€ 19 645 – 33 363	10.85 %	31.15 %	42 %	€ 5 761	€ 12 882
€ 33 363 – 56 531	42 %	31.15 %	42 %	€ 9 730	€ 22 612
€ 56 531 -	52 %				
Personal allowances					
-Personal tax credit (max)	€ 2 103				
-labour tax credit (max)	€ 2 097	(low income)			

Hollanti on noudattanut rajat ylittävissä tapauksissa ja verosopimuksissa pitkälti OECD:n malliverosopimuksen ohjeistusta. Merkityksellistä urheilijalle on, asuuko hän Hollannissa ja onko hänellä olennaiset siteet Hollantiin. Yleensä kansainvälisessä verotuksessa tehdään kokonaisvaltainen harkinta henkilön asuinpaikan suhteen. Huomioon otetaan kotipaikka, perhe, sosiaaliturvaan kuuluminen, liiketoimet jne. Hollantilaisissa joukkueissa pelaavat urheilijat ovat yleensä normaaleja työntekijöitä ja heidän verotuksensa määräytyy yllä olevan taulukon mukaisesti. Ulkomailta tulevat

joukkueurheilijat muuttavat useimmiten Hollantiin ja heistä tulee yleisesti verovelvollisia mikäli työsuhde kestää yli kuusi kuukautta. Poikkeuksia voi esiintyä joukkueissa, jotka sijaitsevat kaupungeissa lähellä Hollannin maantieteellisiä rajoja. Esimerkiksi Belgian puolella asuvat belgialaiset jalkapallon pelaajat voivat olla hollannissa rajoitetusti verovelvollisia kulkiessaan päivittäin rajan yli joukkueen peleihin ja harjoituksiin. Niin ikään lyhyet muutaman viikon sopimukset eivät muodosta yleistä verovelvollisuutta. Eri urheilulajien luonteenpiirteistä johtuen muitakin poikkeuksia on. Pyöräily on Hollannissa erittäin suosittua ja kansainvälistä. Ulkomailta Hollantilaisiin pyöräilytiimeihin tulevat pyöräilijät saattavat viettää hyvin vähän aikaa Hollannissa. Tiimit kilpailevat ulkomaisissa kilpailuissa ja harvoin Hollannissa. Urheilijat matkustavat kisoihin itsenäisesti ja harjoittelevat heille suotuisissa olosuhteissa. Tällöin urheilijoille ei synny olennaisia siteitä Hollantiin ja he voivat jopa valita asuinpaikakseen veroedullisen valtion.¹⁶⁷

Hollannissa on mahdollista pelata ja työskennellä joukkueessa itsenäisenä yrittäjänä huolimatta työnjohdon valvonnasta. Ilmiö on melko harvinainen, mutta se antaa urheilijalle selkeän veroedun laajemman kulujen vähennyskelpoisuuden myötä. Urheilija-ammattinharjoittaja voi vähentää siis liiketoiminnan kulut ennen verotettavan tulon laskentaa. Sen lisäksi joukkueurheilijayrittäjälle myönnetään riippuen uhrattujen työtuntien määrästä henkilökohtaisia vähennyksiä. Urheilijoille ei myöskään voida täten langettaa ennakkoperintää. Hollannin verottaja voi antaa ennakkolausunnon urheilijan oikeudellisesta asemasta.¹⁶⁸

Kuten normaalit yrittäjät, urheilijayrittäjät ovat oikeutettuja 14% vähennykseen veroprosentista. Mikäli urheilijan veroaste on esimerkiksi 52%, saadaan tuosta vähentää 14%, mikä tarkoittaa kokonaisvähennyksenä 7%:a. Näin ollen korkein mahdollinen urheilijayrittäjän tulovero on 44%. Hollannissa on myös mahdollista urheilla erillisenä oikeussubjektina. Kovin yleistä se ei Hollannissakaan ole. Yli 200 000€ tuotot antavat yhtiölle veroedun. Hollannissa yhtiövero on 25%. Yhtiön jakamista osingoista pidätetään 25%. Täten efektiivinen veroaste muodostuu 40%-44%. Hollannissa ainoastaan pyöräilijöillä ja jalkapallon pelaajilla on mahdollista rahastoida urheilutulojaan. Suomessahan kaikilla urheilijoilla on mahdollisuus jaksottaa tulojaan joko valmennusrahaan tai urheilijarahastoon. Molenaar pitää

¹⁶⁷ Molenaar , Tax planning for incoming team players in Netherlands, 2013

¹⁶⁸ Molenaar , Tax planning for incoming team players in Netherlands, 2013

sitä hyvänä järjestelmänä urheilijoille. Yleisesti Molenaarin mielestä on hyvä, että EU-tasolla urheilijoiden korkeimmat veroasteet useimmin jäävät alle 50%. Hän kuitenkin on sitä mieltä, että Hollannissa korkeilla veroilla saa myös yhteiskunnasta vastinetta.¹⁶⁹

6.6.2 Rajoitetusti verovelvollinen ammatinharjoittajaurheilija

Hollanti on tehnyt vuonna 2007 merkittävän muutoksen verotusoikeuteensa. Hollanti on päättänyt vapauttaa rajoitetusti verovelvolliset ammatinharjoittajaurheilijat lähdeverosta sellaisten urheilijoiden osalta, jotka tulevat valtioista, joiden kanssa Hollannilla on verosopimus. Ammatinharjoittaja- ja yrittäjaurheilijoiksi luetaan myös ulkomaiset joukkueet ja heidän urheilijansa. Vapautus ei koske urheilijoita, jotka työskentelevät Hollantilaisissa joukkueissa työntekijöinä, vaikka asuisivat muualla. Hollannin verohallinnon mielestä lähdeverotuksen tuomat tulot (5 miljoonaa) suhteessa hallintokuluihin (1,6 miljoonaa) ovat melko pienet ja urheilijoiden verotus asuinvaltiossa on kuitenkin turvattu. Urheilijat, jotka saapuvat Hollantiin valtioista, joiden kanssa Hollannilla ei ole verosopimusta tulevat lähdeverotuksen alaisuuteen.¹⁷⁰

Hollannissa verovuoden jälkeen tehtävä veroilmoitus voi olla huolelliselle työntekijäurheilijalle hyvin kannattavaa. Sekä yleisesti verovelvollisen että rajoitetusti verovelvollisen urheilijan työskennellessään ja solmiessaan alle kolmen kuukauden sopimuksia, on hän vapautettu yleisestä sosiaaliturvasta ja veroprosentti on kahdessa ensimmäisessä korissa vain 5.10% ja 10.85%. Täten veronpalautus voi olla jopa 31,15% 33 363€ asti.

Yli kolmen kuukauden sopimukset eivät aiheuta rajoitetusti verovelvolliselle yksityisyrittäjäurheilijalle verovelvoitteita ollenkaan, vaikka hän tulee verosopimuksettomasta maasta. Dick Molenaar ihmettelee säännön taustoja, mutta siitä huolimatta yksityisyrittäjäurheilijat tulevat verotetuksi ainoastaan heidän

¹⁶⁹ Molenaar Dick, sähköposti 6.11.2014

¹⁷⁰ Molenaar , Tax planning for incoming team players in Netherlands, 2013. Ks. myös Grams & Molenaar, Major changes in artistes and sportsman taxation in European Union, 2007, sekä IFA 2010 Rome:article 17 OECD Model Convention: Discussion on proposed changes to commentary, 2010

kotimaassaan. Alle kolmen kuukauden sopimukset merkitsevät sen sijaan yksityisyrittäjärheilijalle, joka tulee verosopimuksettomista maista verovelvollisuutta Hollannissa. Veroprosentti on tällöin kiinteä 20%:a, mutta vähennysten jälkeen lopullinen verorasitus on melko pieni.

Erityisiä taitoja tai osaamista omaava työntekijä, joka asuu maahan tullessa ja arviointia tehtäessä 150km Hollannin rajasta on mahdollisesti oikeutettu 30%:n sääntöön, joka tarkoittaa että verovelvollisuus koskee vain 70% tuloista. Erityistä taitoja omaavien on täytettävä seuraavat ehdot¹⁷¹ :

1. Bruttotulojen on oltava yli 50 000€ vuodessa (ml. 30% vähennys)
2. Ulkomaisen työntekijän on sopimusta solmittaessa asuttava yli 150km päässä Hollannin rajasta
3. Kyseessä olevat erityiset taidot ovat Hollannissa harvinaisia.

Hollanti on yksi maailman parhaista jalkapallomaista, joten kolmannen kohdan edellytysten täyttyminen vaatii merkittäviä ominaisuuksia pelaajalta.

1. Pelaajan on täytynyt pelata kahden vuoden aikana vähintään puolet kotimaansa kansainvälisistä maaotteluista ja maan on kuuluttava tuolloin FIFA:n 30 parhaan maan joukkoon.
2. Pelaajan on täytynyt olla valittuna 2/3:aan näistä otteluista.
3. Pelaajan on täytynyt pelata vähintään 2/3:ssa kotimaansa ykkösliigan otteluissa.
4. Pelaajan on täytynyt pelata vähintään 8:ssa mestareiden liigan ottelussa.

6.6.3 Urheilijoiden kahdenkertaisen verotuksen poistaminen Hollannissa

Kahdeksan sopimusmaan kanssa Hollanti poistaa kaksinkertaisen verotuksen vapautusmenetelmällä.

Mielenkiintoinen tapaus on potkunyrkkeilyä ammatikseen urheilevan Hollannin korkeimman oikeuden päätös kaksinkertaisen verotuksen eliminoinnista. Vuonna 2009 Urheilija oli ansainnut tuloja Japanissa 438 311 € ja Etelä-Koreassa 112 468€,

¹⁷¹ Molenaar , Tax planning for incoming team players in Netherlands, 2013

yhteensä 550 779€. The Dutch Appeal Court of Arnhem-Leeu-Warden päätti, että otteluihin Japanissa sovellettaisiin vapautusmenetelmää, kun taas otteluihin Etelä-Koreassa sovellettaisiin hyvitysmenetelmää, joka johtui siitä, että maiden välillä oli erilaiset verosopimukset.¹⁷²

Potkunyrkkeilijältä oltiin peritty veroa Japanissa 60 756€(14%) ja Etelä-Koreassa 16 677€(15%). Kulujen ja henkilökohtaisten vähennysten jälkeen Hollannissa tuloveroksi muodostui 269 399€. Mikäli Hollanti olisi käyttänyt vapautusmenetelmää, olisi Hollanti perinyt urheilijalta 0€. Hyvitysmenetelmää käyttäen urheilija olisi jäänyt maksettavaa 269 399€ - 77 433€= 191 966€.

Hollanti on tehnyt vuonna 2010 uuden verosopimuksen Japanin kanssa, jossa urheilijoiden kaksinkertainen verotus poistetaan hyvitysmenetelmällä. Vuonna 2009 sovellettiin kuitenkin verosopimusta, joka oli laadittu Japanin kanssa vuonna 1970 ja siinä urheilijoiden kaksinkertainen verotus poistettiin vapautusmenetelmällä. Etelä-Korean kanssa solmittu sopimus on sen sijaan vuodelta 1978, minkä mukaan menetelmänä käytetään hyvitystä. Päätöksen myötä potkunyrkkeilijän lopullinen vero muodostuu seuraavasti¹⁷³:

- Verovapautus: $438\,311\text{€} / 550\,779\text{€} = 79,8\% \times 269\,399\text{€} = 214\,289\text{€}$

- Verohyvitys: $16\,677\text{€}$ (mikäli ei ole enempää kuin $112\,468\text{€} / 550\,779\text{€} = 20,5\% \times 269\,399\text{€} = 55\,010\text{€}$)

- Jäljelle jäävä Hollannin vero: $269\,399\text{€} - 214\,289\text{€} - 16\,677\text{€} = 38\,433\text{€}$

Verrattuna alkuperäiseen verotukseen, jossa molempien maiden osalta olisi käytetty hyvitysmenetelmää, potkunyrkkeilijän etu on tuomion jälkeen $191\,966\text{€} - 38\,433\text{€} = 153\,533\text{€}$.

6.7 Urheiluverotuksen Kansainvälisiä ilmiöitä

6.7.1 Imago-oikeudet

Urheiluverotuksessa ajankohtaista ongelmaa edustaa urheilijoiden imago-oikeudet ja niiden käyttäminen verosuunnittelukeinona. Imago-oikeuksiin liittyvien kysymysten

¹⁷² Molenaar , Foreign tax credit or tax exemption for Dutch Kick boxer, 2014

¹⁷³ Molenaar , Foreign tax credit or tax exemption for Dutch Kick boxer, 2014

lisääntymiseen on vaikuttanut imago-oikeuksien hyödyntämisen ja tuottamisen kehittyminen yhä laajemmalle alueelle.¹⁷⁴ Urheilun kasvavan arvon ovat huomanneet myös yritykset. Yritysten lisääntynyt mielenkiinto hyväksikäyttää urheilua ja urheilijoita brändi-imagon luomisessa, kehittämisessä ja myynnin edistämisessä on ollut merkittävää. Urheilijoista on tullut hyödykkeitä, joita kaupallistetaan. Paras esimerkki on varmaan jalkapalloilija David Beckham, joka ansaitsee enemmän urheilun ulkopuolisissa toimissaan kuin jalkapallokentällä. Hänestä on muodostunut kansainvälinen brändi omine oikeuksineen.¹⁷⁵ Esimerkkivaltiossamme Hollannissa merkittävän statuksen omaavien urheilijoiden on mahdollista saada osa palkkioistaan imago-oikeuksina yhtiöilleen palkan sijaan.¹⁷⁶

Imago-oikeuksien omistamisen urheiluoikeudellinen syntyminen nähdään saaneen alun vuonna 1953. Kaksi kilpailevaa purukumin valmistajaa joutuivat ratkomaan kiistaa oikeudessa, kummalla oli oikeus käyttää pelaajien kuvia markkinoinnissaan. Oikeus totesi urheilijan ”pitävän hallussaan” oikeuden omaan imagoonsa ja että tuo oikeus on siirrettävissä kolmannelle osapuolelle ja hyödynnettävissä kaupalliseen myyntiin.¹⁷⁷

Nimi, esiintyminen, ääni, nimikirjoitus, tai jokin muu merkkiominaisuus, josta voi tunnistaa tai erottaa henkilön, ovat kaikki imagon osia. Urheilijan imago-oikeus tarkoittaa urheilijan kykyä kontrolloida yksinomaan omaa nimeä, fyysistä/kuvallista imagoa, mainetta, identiteettiä, ääntä, persoonaa, nimikirjoitusta nimikirjaimia tai lempinimeä mainonnassa, markkinoinnissa ja median muissa muodoissa. Imago-oikeus voidaan myös määritellä olevan jotain mihin urheilija on investoinut yksilönä. Näillä imago-oikeuksilla on arvoa, koska ne voidaan antaa kolmannen osapuolen kaupalliseen käyttöön. Imago-oikeuksien oikeudellinen sisältö ja määrittely on hyvin vaikeaa, koska käsitykset ja lainsäädäntö vaihtelevat maanosien välillä. Iso-Britanniassa imago-oikeus ymmärretään oikeutena yksityisyyteen, Yhdysvalloissa oikeutena julkisuuteen ja Manner-Euroopassa oikeutena persoonaan.¹⁷⁸ Mitä tunnetumpi henkilö on, sitä voimakkaampi on imago, joko positiivisessa tai

¹⁷⁴ Ferrari, 2004

¹⁷⁵ Cloete, 2012

¹⁷⁶ Molenaar, Tax planning for incoming team players in Netherlands, 2013

¹⁷⁷ Haynes, 2004, Haelen laboratories Inc. V. Topps Chewing Gum Inc.

¹⁷⁸ Cloete, 2012 Ks. myös Balcarczyk, 2010

negatiivisessa mielessä. Imago ei ole laajassa merkityksessä ainoastaan henkilön fyysinen ominaisuus vaan myös yleisön tietoisuus ja reagointi henkilöön. Urheilukuuluisuuksien kaupallisten imago-oikeuksien hyväksikäytön valtavan arvon takia on tärkeää ylläpitää ja suojella niitä oikeuksia.¹⁷⁹ Urheilumaailma tuntee muutamia oikeustapauksia, joissa on käsitelty imago-oikeuksien omistusoikeuksia¹⁸⁰

Imago-oikeuksien kaupallinen arvo aiheuttaa myös verotuksellisen kysymyksen. Urheilijoiden kaupallisten imago-oikeuksien merkittävän arvon nousun takia on selvää, että verottajat ovat kiinnostuneita aiheesta. Urheilijat ovat perustaneet erillisiä yhtiöitä hallitakseen ja hyödyntääkseen omia imago-oikeuksia kaupallisesti ja verotuksellisesti. Urheilijan urheilemisesta muodostuvien palkkioiden muuntaminen palkkioiksi imago-oikeuksista aiheuttaa houkutuksen pienentää mahdollista palkasta ja ansiotuloista menevän veron osuutta ohjaamalla tulot yhtiön tuloksi. Kyseiset järjestelyt aiheuttavat kuitenkin monia laillisuuskysymyksiä. Miten verottaja suhtautuu kyseisiin järjestelyihin? Onko urheilijalla jotain merkittävää imagoa, jota voi hallita ja kaupallistaa? Miten urheilija muodostaa eron kaupallista arvoa sisältävän imagon ja hänen taidot urheilijana ja sen palvelun tuottamisena? On myös esitetty kysymys näihin järjestelyihin liittyen ovatko imago-oikeudet pääomaa vai tuleeko niitä luokitella liikevaihdoksi?¹⁸¹

6.7.2 Imago-oikeudet Iso-Britanniassa

Iso-Britanniassa joukkueurheilijoita verotetaan työntekijöinä heidän ansiotuloistaan. Useimpia urheilijoita verotetaan korkeimman veroasteen(50%) mukaan. Ei ole yllättävää, että pyrkimykset välttää korkeita veroja ovat tulleet houkutteleviksi. Monet kyseessä olevat imago-oikeuksien yhtiöittämisjärjestelyt ovat kuitenkin keinotekoisia huijauksia pelkästään siitä syystä, että urheilijoita pidetään työntekijöinä eikä imago-oikeuksia tarjoavina yhtiöinä. Urheilijalla on kuitenkin mahdollisuus tarjota promootiopalveluita seuroille ilman että näitä palveluita yhdistettäisiin työntekijän rooliin. Väliyhtiöitä voidaan tällöin käyttää veroedullisempänä järjestelynä. Imago-oikeuksien nähdään tällöin olevan verotuksessa pääomaerä.

¹⁷⁹ Ferrari, Sport image rights under Italian Law, 2004

¹⁸⁰ 13 march (2002) EWHC 367 (Ch). Ja Courts of Appeal (2003) Times Law reports, 17 July. Edmund Irvine v talksport Ltd vuonna 2002. FA Premier League Ltd Ors V. Panini UK Ltd (Clark C & Miller, 2000)

¹⁸¹ Cloete, 2012

Tapauksessa Dennis Bergkamp ja David Platt vastaan Iso-Britannian veroviranomaiset vuonna 2000 käsiteltiin jalkapallon pelaajien palkkioiden maksamista osittain Imago-oikeuksina heidän omistamilleen yhtiöille. Bergkamp oli erittäin menestynyt ja kuuluisa jalkapalloilija, joka omisti yhtiön Hollannin Antilleilla. Yhtiö oli antanut lisenssioikeuden väilyhtiölle, jonka omisti Bergkampin agentti. Tämä yhtiö taas myönsi lisenssioikeuden urheiluseura Arsenal Football Club:lle ja urheiluvälinevalmistaja Reebokille. David Platt toteutti järjestelyn lähes samalla tavalla. Molemmat pelaajat allekirjoittivat pelaajasopimuksen Arsenalin kanssa. Seura teki myös erilliset sopimukset pelaajien imago-oikeusyhtiöiden kanssa, joka mahdollisti Arsenalin hyväksikäyttää noita oikeuksia palkkiota vastaan. Nämä palkkiot katsottiin ansiotuloiksi, josta pelaajat ja Arsenal tekivät valituksen The Special Commissioners:lle. Pelaajat ja Arsenal katsoivat, että imago-oikeuksien hyväksikäyttö on erillinen veloitus pelaajan pelaajapalveluista, ja että sopimuksilla oli itsenäiset kaupalliset arvot. The Special Commissioners päätti, että maksut eivät olleet palkkioita pelaajien työpanoksesta Arsenalille lain mukaan. Maksut luokiteltiin pääoman tuotoiksi, eivätkä olleet verotettavaa ansiotulona. Veroviranomaiset kuitenkin lähettivät huomion, että imago-oikeuksia ei tule tulkita pääoman luonteisiksi eriksi. Imago-oikeuksista tehdyt sopimusjärjestelyt tuli käsitellä itsenäisinä ja erillisinä sopimuksina pelaajasopimuksista.¹⁸²

Toisessa tapauksessa Her Majesty's Revenue and Customs (HMRC) eivät pitäneet maksuja imago-oikeuksista asianmukaisena perustana kyseisille määrille. Nämä maksujärjestelyt tulkittiin ainoastaan palkkion osaksi.¹⁸³

Isossa-Britanniassa tuli uusi asetus vuonna 2000 estämään työntekijöitä käyttämästä henkilökohtaisten palveluiden tarjoamiseen tarkoitettuja yhtiöitä ansiotuloveroista välttyäkseen. Tällaisissa keinotekoisissa järjestelyissä yhtiöitä käsitellään työntekijöinä ja verotetaan ansiotuloina ja palkan maksaja maksaa normaalit työnantajamaksut. Urheilijan tulee siis osoittaa selkeästi aito järjestely liittyen pelaajapalveluihin ja erikseen promootiopalveluihin. Ensimmäinen askel on siirtää urheilijan imago-oikeudet yhtiölle. Tämän jälkeen urheilija tulisi luoda järjestelyt yhtiön kanssa promootiopalveluiden tarjoamisesta ja esittämisestä. Sitten imago-oikeuksia hallinnoiva yhtiö voisi solmia sopimuksen urheilijan edustaman seuran ja

¹⁸² Cloete, ks. myös SC 3114-1699

¹⁸³ Cloete, 2012

jonkin kolmannen osapuolen kanssa pelaajan imago-oikeuksien hyväksikäytöstä ja esittämisestä. Tällaisista järjestelyistä muodostuvat tulot eivät perustu siten pelaajan ja seuran väliseen sopimussuhteeseen työntekijänä. Näiden järjestelyiden myötä niin pelaajan verorasitus kuin seuran työnantajamaksut ovat huomattavasti pienemmät.

Tällaisissa järjestelyissä hyvin tärkeää on myös tehdä selkeä sopimus seuran kanssa, joka sisältää pelkästään pelaajapalvelun tarjoamisen eikä promootiopalveluita. Rian Cloeten mielenkiintoinen huomio on, että imago-oikeuksien siirto erilliseen imago-oikeus yhtiöön merkitsee tase-erän järjestelyä ja on verotettavaa pääoman tuottoa, joka arvostetaan markkina-arvoon liittyen sopimuksen pituuteen ja pelaajan julkisuusstatukseen. Mielestäni tämä seikka on hyvin oleellinen kun mietitään onko järjestely keinotekoinen vai ei. On huomioitava tarkkaan millainen on pelaajapalvelusopimuksen arvo suhteessa sopimukseen imago-oikeuksien käytöstä ja mikä on pelaajan todellinen status jalkapallokentän ulkopuolella. On myös huomioitava vastuusitoumukset kuten aikainen eläkkeelle joutuminen, loukkaantumiset ja huonot pelisuoritukset, jotka vaikuttavat tuloihin.

Iso-Britanniassa The Finance Act 2007 säädös määrittelee yksilöiden verovelvollisuudesta, jotka tarjoavat palveluita hallinnointiyhtiön välityksellä. Nämä järjestelyt todetaan keinotekoisiksi veron välttämiseksi mikäli seuraavat kriteerit täyttyvät:

- palvelun tarjoaminen yhtiönä hyödyttää taloudellisesti verrattuna palvelun tekemiseen henkilönä
- vaikuttaa palveluiden palkkion määrään
- vaikuttaa siihen miten palkkio maksetaan
- vaikuttaa yhtiön rahoitukseen
- tarjoaa pyrkimyksen veroetuihin ja työnantajamaksuihin

Imago-oikeus yhtiöjärjestelyiden on vältettävä yllä mainittuja vaikutteita, jotta järjestelyitä ei nähtäisi keinotekoisina. Imago-oikeuksilla nähdään olevan arvoa, mutta huolellinen suunnittelu ja pohdinta on tehtävä ennen kuin kannattaa lähteä kikkailemaan. Yleisesti ilmiönä urheilijan imago-oikeuksien erottaminen urheilusuorituspalvelusta on epäselvä. Nuori ilmiö ei ole vielä harmonisoitunut

urheilijoiden kohdalla eikä lainsäädännössä. On ymmärrettävää, että urheilijat pyrkivät pienentämään verotaakkaansa. Iso-Britanniassa niin kotimaisten urheilijoiden kuin ulkomailta tulevienkin verorasitus on melko korkea. Sen on nähty vaikuttavan ulkomailta tulevien urheilijoiden haluttomuuteen kilpailla Isossa-Britanniassa ja siten myös kilpailuiden alhaisempaan urheilulliseen tasoon ja laatuun.¹⁸⁴

6.7.2 Lähdeverotuksen ongelmat Case Agassi

Hyvä esimerkki kansainvälisen urheiluverotuksen epäselvyydestä ja ongelmallisuudesta on maailmankuulun tennispelaaja Andrei Agassin tapaus. Tuntuu, että kyseinen tapaus kiteyttää kansainvälisen urheiluverotuksen arvaamattomuuden. Urheilijoiden verottaminen on nuori ja jatkuvassa muutoksessa oleva ilmiö, joka on vaikea pala jopa verotuksen ammattilaisille. Australialaiset Julie Cassidy ja Andrew Sykes pohtivat mielenkiintoisella tavalla Andrei Agassin verotusta Iso-Britanniassa ja sen mahdollisia vaikutuksia Australian urheiluverotukseen. Samalla voimme pohtia mitä vaikutuksia sillä on urheilijoiden toimintaan yleisesti.

Agassi osallistui vuonna Iso-Britanniassa Wimbledonin suureen tennisturnaukseen (The All England Lawn Tennis Club's Wimbledon Tennis Championships). Oikeustapauksessa (Her Majesty's Inspector of Taxes) Robinson v. Agassi, enemmistö House of Lord:sta oli sitä mieltä, että kahden yhteistyökumppanin Nike Inc:n ja Head Sport AG:n ja Agassin omistaman ja hallinnoiman yhtiön Agassi Enterprises Inc:n välillä solmitun sopimuksen väliset maksut olivat verotettavia Iso-Britannian lain mukaan.¹⁸⁵ Verotus määrättiin siitä huolimatta, että Iso-Britannia ei ollut kenellekään sopimusosapuolista asuinvaltio, kumpikaan palkkion maksavista yhtiöistä ei harjoittanut liiketoimia suorasti eikä epäsuorasti Iso-Britanniassa eikä palkkiota maksettu Iso-Britanniassa. Päätös perustui pääosin 'special statutory provisions'- määräykseen, tarkemmin *Income and Corporation Taxes Act 1988* pykäliin 555 ja 556, joita sovelletaan viihdetaitelijoihin ja urheilijoihin, jotka eivät asu Iso-Britanniassa. Määräys sallii laajan soveltamisen henkilöihin, jotka saavat tuloja tai

¹⁸⁴ Cloete, 2012

¹⁸⁵ ks. Agassi v Her Majesty's Inspector of Taxes 2006 UKHL 23 (17 May 2006) at (4) and (6). CF'UK tax-tennis star liable to tax on endorsement contract Robinson (Her Majesty's Inspector of Taxes) v Agassi' (2006) 128 Thomson Tax and Accounting Insight 2.

tuottoja kaupallisista toimista Iso-Britanniassa. Täyttääkseen riittävän yhteyden palkkioilla on oltava selkeä yhteys määrättyyn toimintaan. Palkkion maksaja on velvollinen pidättämään verot ja tilittämään ne veroviranomaisille. Alemmassa oikeusasteessa The Special Commissioners totesivat Agassin palkkioilla olevan joko välitön tai välillinen yhteys pelaamiseen Wimbledonin tennisturnauksessa. Agassin tuloihin nähtiin vaikuttavan joko suoritusbonukset tai nousevat ATP-ranking-pisteet. Myös High Court vahvisti päätöksen samoilla perusteilla valituskäsittelyssä. Todettiin, että mikäli olennaista osuutta palkkiosta ei kohdistettaisi ulkomaiseen maksajaan, urheilijat voisivat välttää verot varmistamalla siten, että kaikki palkkiot maksettaisiin ulkomaisen yhtiön toimesta ja ilman läsnäoloa Iso-Britanniassa. Agassin puolustus esitti, Nike Inc:n ja Head Spor AG:n olevan ulkomaisia yhtiöitä, joilla ei ollut liiketoimia Iso-Britanniassa liittyen Agassin pelaamiseen Wimbledonissa. He myös vetosivat tapaukseen Clark v Oceanic Contractors Inc, jossa ns extra-territoriality perustetta sovellettiin eli vapautettiin toimijat Iso-Britannian lainsäädännön alaisuudesta.¹⁸⁶

Lopulta enemmistö House of Lords oli eri mieltä Agassin puolustuksen kanssa todeten Iso-Britanniassa olevan verotusoikeus Agassin toimintaan Wimbledonissa, koska hänellä oli riittävä yhteys maahan. Toinen päätökseen johtava syy oli, että Extra-territoriality lain soveltamiselle ei tarvitse osoittaa erityisiä viittauksia ss 555:n mukaan. Eriäviä mielipiteitä esitettiin puolin ja toisin lainsäätäjien toimesta. Päätöksessä enemmistö oli sitä mieltä, että extra-territoriality peruste on pelkästään tulkintasääntö. Heidän mielestään Iso-Britannian veroviranomaisilla on lain mukaan oikeus verottaa ulkomaan kansalaisia heidän tuloistaan, mikäli heillä on pelkästään epäsuora yhteys Iso-Britanniassa tapahtuvaan kaupalliseen toimintaan. Lord Walkerin mielestä extra-territoriality jättäminen huomiotta on vaarallista, koska se antaa kotimaalle oikeudellista voimaa kokonaan maan rajojen ulkopuolelle. Tällainen oikeudellinen voima saattaa aiheuttaa kansainvälisiä loukkauksia kun eri maiden fiskaalista suvereniteettiä häiritään. Extra-territoriality peruste on hyvin syvään juurtunut, eikä oikeuden olisi syytä helposti sivuuttaa sitä, vaikka teknisesti Lord Scott on oikeassa, että se on vain tulkinta sääntö. Kolmas seikka minkä oikeus totesi perusteluissaan on verotuksen tasavertaisuus. Lord Scottin mielestä ei voida sivuuttaa sitä tosiseikkaa, että Agassi tulisi verotetuksi erilailla kuin muut

¹⁸⁶ UKHL (1983) 2 AC 130

kilpakumppanit samassa turnauksessa pelkästään sen takia, että palkkion maksajat ovat ulkomaisia yhteisöjä ilman mitään läsnäoloa Iso-Britanniassa. Hän tuo esille verotuksen periaatteet horisontaalisesta ja vertikaalisesta oikeudenmukaisuudesta.¹⁸⁷ Tämä ei näyttänyt saavan kaikkien tukea ja moni totesi Lord Scottin argumentin kohdistuvan selkeästi palkkion saajaan eli Agassiin. Ss 555 on kuitenkin säädös, joka koskee palkkion maksajaa eikä palkkion saajaa. Tämä taas tarkoittaa sitä, että mikäli Agassin palkkion maksajille asetetaan ennakonpidätysvelvollisuus, on se täysin epäreilua. Lord Mance toteaa: *"It seems to me to be far-reaching and anomalous... to treat section 555(2) as imposing on foreign payer having no presence it makes. This is all the more so when the payment itself may, as here, be made abroad and be made to a company rather than to the relevant sportsman or entertainer. Any such obligations, if they existed, would quite likely be unknown to... the foreign payer."*

Lord Walkerin mielestä oikeuden enemmistö oli väärässä puolustaessaan näkemystään, että oli epäoleellista, että Nike Inc ja Head Sport AG olivat ulkomaisia ja toimivat Iso-Britannian ulkopuolella, kysymyksessä sovelletaanko ss 555 vai ei. Tosiasia on, että Agassilla ei ollut todellisia kytköksiä Iso-Britanniaan, joten reiluuden, oikeuden ja kohtuuden nimissä hänen ei kuuluisi maksaa veroja maan lainsäädännön sisällä. Oikeus oli sitä mieltä, että ss 555(2) ja 556(2) sovelletaan Agassiin sillä perusteella, että pelkkä kilpaileminen aiheuttaa olennaisen yhteyden verotusoikeuteen Iso-Britanniassa. Lopulta päätös katsoo tulojen olevan vain epäsuorasti yhteydessä toimintaan Iso-Britanniassa muodostamalla tulolähteen. Lord Walkerin mielestä se ei ole pelkästään epäreilua vaan naurettavaa. Neljäs peruste enemmistöllä oli, että muunlainen tulkinta tapauksessa aiheuttaisi veron välttämistä. Lord Scott on sitä mieltä, että ss 555 koko ajatus on, että ulkomaiset viihdetaitelija ja urheilijat asetetaan tuloistaan verovelvollisiksi heidän kaupallisten aktiviteettien mukaan Iso-Britanniassa. Ja mikäli Agassi oma argumentti hyväksyttäisiin, verotus vältettäisiin pelkästään sen takia, että maksut suoritti ulkomainen yhteisö. Lord Walker esittää kuvitteellisen ja ajatuksia herättävän esimerkin: *"If relatively unknown tennis player from say, Thailand receives €5000 for playing in tournaments in the United Kingdom, it is fair that he or she should be taxed on this. ... It is not obvious that the player should also have to pay United Kingdom tax on merchandising income paid overseas in respect of products which (because of the player's relatively modest fame) may be marketed only in his or her own country. ... To put it at the lowest it is not glaringly obvious that United Kingdom tax ought to be paid in respect of a non-resident*

¹⁸⁷ ks. kohta 1.1

sportsman's merchandising income received overseas from a manufacturer which is not resident (and has no tax presence) in the United Kingdom." Yhteenvetona voidaan todeta, että tuotteiden mainostaminen kotimaassa (thaimaassa) muodostaa eri tuloa kuin tenniksen pelaamisesta muodostunut palkkio Iso-Britanniassa ja tämän myötä verotusoikeuden eri valtioille.

Entistä absurdimmaksi asian tekee Lord Walkerin mielestä se, mikäli muut valtiot seuraisivat Iso-Britannian esimerkkiä verottaa ulkomaalaisia rajoitetusti verovelvollisia. Se tarkoittaisi sitä, että maailman eri kentillä esiintyvää urheilijaa verotettaisiin useissa valtioissa tuloistaan, jotka syntyvät yhteistyökumppanin kanssa kotimaassa solmitun sopimuksen myötä. Agassin tapauksessa The Special Commissioners lyhyesti arvio verotettavan osuuden päivien mukaan, mutta jätti lopulta asian avoimeksi jättäen huomioimatta Agassin ja yhteistyökumppaneiden välisen sopimuksen todelliset palkkiot. Sen lisäksi, että kyseiset toimenpiteet aiheuttavat hallinnollisia ongelmia, urheilijat todennäköisesti alkavat välttää urheilemista Iso-Britanniassa ja muissa samanlaisia säännöksiä soveltavia maita. Lopulta kyseisillä lainsäädännöllisillä käytännöillä on negatiivinen vaikutus urheilutapahtumiin ja urheiluun yleensä. Täytyy myös muistaa, että tapauksessa Clark v Oceanic Iso-Britannia luopui verotusvallastaan käyttäen Extra-territoriality säännöstä.

Merkittävä ennakkopäätös on myös Kramer v Commissioner¹⁸⁸, missä kyseeseen tulivat yhteistyökumppanin ja tennispelaaja Kramerin välisen sopimuksen tuoman palkkion käsittely rojalteina. Sopimus antoi Mr. Kramerille 2,5% Wilson tennismailojen myynnistä. Vastineena Kramer antoi käyttää nimeään mailassa ja edisti Wilsonin tuotteiden myyntiä eri tavoin. Sopimus ei eritellyt Kramerin pelaamiseen liittyviä velvollisuuksia, mutta antoi Wilson Inc:lle oikeuden päättää sopimus mikäli pelaaja todetaan pelikyvyttömäksi. Oikeus totesi, että 70% Kramerin tuloista luokiteltiin rojalteina ja 30% henkilökohtaisina pelaajapalveluiden tarjoamisena. Luokittelu antoi Kramerille veroedun Yhdysvaltojen verolainsäädännössä. Tapaus on huomionarvoinen esimerkki vastaavissa

¹⁸⁸ Kramer v Commissioner of Inland Revenue (1987) 89 TC 1081, cited in John J Coney's, Jr 'To Tax or Not To Tax: Is a Non-Resident Tennis Player's endorsement Income Subject to Taxation in the United States?' (1999) 9 Fordham Intell Prop Media & Ent LJ 885,889.

tapauksissa kuin Agassin kohdalla. Palkkioiden luokittelu rojalteiksi vaatii ja antaa aiheen huolelliselle harkinnalle.

Viimeinen huomio Agassin tarinassa on kaksinkertaisen verotuksen poistamisen huomioiminen. Jostain käsittämättömästä syystä House Of Lord ei huomionnut kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta laadittua sopimusta Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian välillä. The Special Commissioners:t ja muut oikeusasteet totesivat ainoastaan, että sopimus ei estä Iso-Britanniaa verottamasta Agassia. Sykes ja Cassidy ottavat asiaan kantaa Australian lainsäädäntöön perustuen. Heidän tulkintansa mukaan henkilön harjoittaessaan henkilökohtaisia palveluita sopimusvaltiossa ilman kiinteää toimipaikkaa lankeaa verovelvollisuus ainoastaan henkilön asuinvaltiolle. Kuitenkin sopimukseen sovelletaan tässä tapauksessa artiklaa 14 itsenäisestä ammatinharjoittamisesta eli muihin kuin urheilijoihin. Urheilijoiden tapauksessa asia on toisin. Siitä huolimatta, että niin ikään Yhdysvaltojen ja Australian välisessä kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta solmitussa sopimuksessa ei ole erityisesti kuvattu millaiset tulot ovat kyseessä. Artikkelin kirjoittajat lainaavat Clark ja Millerin määritelmää urheilija-artikla 17:sta, että tuloihin, jotka liittyvät urheilemiseen, verotetaan sopimusvaltiossa missä relevanttia toimintaa harjoitetaan.¹⁸⁹ Jopa kapea tulkinta käsittää yhteistyökumppanuuksista syntyvät tulot. Clark määrittelee kapean tulkinnan kohdistuvan tosiasialliseen urheilijan urheilemiseen kun taas laajempi tulkinta kattaa kaiken normaalin urheilijan toiminnan. Näen asian niin, että Agassin tapauksessa hänen maineensa maailmankuuluna urheilijana on olennainen osa hänen toimintaansa. Se, miten maine rakentuu ja missä tulon lähde syntyy on todella vaikea määrittää. Mikäli viranomaiset esimerkiksi haluavat osittaa, että osa Agassin tuloista syntyy maineesta, joka perustuu myös Australian vahvaan tenniskulttuuriin ja siellä esiintymiseen, niin sitten Agassia verotetaan myös Australiassa. Kuitenkin Australiankin lainsäädännössä on tulkintaa helpottavia säännöksiä kuten tulon syntymisestä ja sen vastaanottamisesta. Agassin tapauksessa palkkiota on maksettu ainoastaan yhdysvalloissa sen kansalaisten välillä. Huomioitavaa on kuten aiemminkin tutkimuksessa on tuotu esiin, että mikäli Agassia verotetaan pelkästään Yhdysvalloissa, niin ulkomaisen urheilijan verovelvollisuuteen on sovellettu ainoastaan artiklaa 14 itsenäisestä ammatinharjoittamisesta 14. Sen lisäksi

¹⁸⁹ Braedon C Clark and Leslie G Miller, *Taxation and Sport in Australia* (2000) 16.

kohdistaminen tennisturnaukseen Australiassa saattaisi olla vaikeaa kun vielä huomioidaan 10 000 dollarin kynnyks.

Yleisesti Australian ja Yhdysvaltojen välisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta annetun sopimuksen liiketuloartikla 7 määrittää ulkomaisen yhtiön olevan verovelvollinen Australiassa ainoastaan kiinteästä toimipaikasta. Tässä tapauksessa Agassin Inc:n ja Nike Inc: ja Head Sport AG:n liiketoimet eivät tule verotetuksi Australiassa, mutta kuitenkin urheilija-artikla 17(2) tulee sovellettavaksi ulkomaisen urheilijan väliyhtiön käytöstä annettu säännös.

Koko Agassiin liittyvä tekstini on spekuloinnin aihe. Vain tulevaisuus näyttää miten Australian veroviranomaiset alkavat suhtautua vastaaviin tapauksiin ja miten muu maailma reagoi.

7. Johtopäätökset

Urheiluverotus on sidottu aikaan ja paikkaan. Urheilumaailman nopea ammattimaistuminen ja kaupallistuminen ovat muuttaneet urheilijan oikeudellista asemaa radikaalisti viimeisen reilun kahdenkymmenen vuoden aikana. Urheilun suuri merkitys Eurooppalaisessa yhteiskunnassa ja sen erityisluonne on tunnustettu Eurooppa-neuvoston joulukuussa 2000 antamassa julkilausumassa urheilun erityispiirteistä ja sen yhteiskunnallisesta merkityksestä Euroopassa ja sen huomioimisesta yhteisen politiikan toteuttamisessa ("Nizzan julkilausuma"). Urheilu on dynaaminen ja nopeasti kasvava ala, jonka makrotaloudelliset vaikutukset aliarvioidaan ja joka voi osaltaan edistää kasvua ja työllisyyttä koskevien tavoitteiden saavuttamisessa. Luotettavia ja vertailukelpoisia tietoja urheilun taloudellisesta painoarvosta on liian vähän. Taloudellinen merkitys on kuitenkin todistettu tutkimuksissa ja analyyseissä, jotka liittyvät kansantalouden tilinpitoon, suurten urheilutapahtumien talouteen ja liikunnan puutteen aiheuttamiin kustannuksiin. Vuonna 2006 esitetyn tutkimuksen mukaan urheilu laajasti ymmärrettynä tuotti lisäarvoa EU-alueella 407 miljardia euroa vuonna 2004, mikä vastaa 3,7:ää

prosenttia EU:n BKT:sta, ja se työllisti 15 miljoonaa ihmistä eli 5,4 prosenttia työvoimasta. Näin suuret urheilun vaikutukset tulisi näkyä EU-politiikassa ja sitä olisi edistettävä myös verotuksella.¹⁹⁰

Verotuksella nähdään olevan yhteisiä tavoitteita urheilun yhteiskunnallisten tavoitteiden kanssa. Mielestäni molemmat vaikuttavat yhteiskunnan kehittymiseen. Tavoitteiden yhteensovittamisen tekee ongelmalliseksi urheilun ammattimaistumisen ja kaupallistumisen nuoruus. Verojärjestelmät, verotuksen periaatteet ja tavoitteet ovat muovautuneet vuosien saatossa jo antiikin aikojen väkivaltaisuuksista lähtien.¹⁹¹ Yhteiskunnan monet ilmiöt aiheuttavat joka vuosi uusia tavoitteita verotukselle. Urheilu sen sijaan on vasta kehittymässä taloudellista hyötyä tuottavaksi toimialaksi ja kaupallista toimintaa säätelevien lakien alaisuuteen. Urheilulla ei vielä ole kovin suurta fiskaalista merkitystä yhteiskunnassa. Verotuksen laajan tulokäsittelyn takia, urheilu ja urheilijat ovat kuitenkin vahvasti verolainsäädännön alaisia toimijoita.

Tutkielmassani esitetyn perusteella tulkitsemme niin, että urheilijan verotus perustuu urheilijan oikeudellisen aseman ymmärtämiselle. Mielestäni urheilija on ammatinharjoittaja muiden ammatinharjoittajien joukossa. Urheilussa on kyse leikistä, harrastuksesta ja työstä sekä kasvatuksesta, että viihdeteollisuudesta. Mikäli urheilijan tulot kattavat edes osan elantomenoista, urheilija on silloin täysiverinen ammatinharjoittaja, jota suojaa perustuslaki ja muut lait. Urheilijan verotuksen ongelmakohdat liittyvät oikeudellisen aseman epäselvyyteen. Urheilijan asema yhteiskunnassa on vielä kehittymässä ja verotus ei aina pysty seuraamaan sitä kehitystä. Urheilijan on nähty olevan työntekijä vasta noin 25 vuotta. Mikko Ilosen tapauksen myötä Suomessa urheilijan on oikeudellisesti todettu harjoittavan urheiluelinkeinotoimintaa itsenäisenä oikeussubjektina vasta noin 4 vuotta. Ei ole ihme, että urheiluyhteisö ja urheilijat eivät tiedä miten heitä tullaan verottamaan. Tosin urheiluverotukseen perehtyneitä henkilöitäkään ei ole Suomessa eikä maailmalla paljon. Esko Linnakangas kirjoitti vuonna 2001 urheilutoiminnan yhtiöittämisen veroeduista ja –haitoista. Artikkelissa jätetään kuitenkin käsittelemättä kysymykset siitä, millä edellytyksillä urheilija voi yhtiöittää toimintaansa ja mitä

¹⁹⁰ EU-Komissio, 2007, s. 2 ja 11

¹⁹¹ Niskakangas, Veropolitiikka, 2011

verokysymyksiä siihen liittyä.¹⁹² Mielipiteet ratkaisevat valitettavan paljon. Joku on sitä mieltä, että Mikko Ilonen Oy on täysin elinkeinoverotuksen periaatteiden mukainen yhtiö ja joku on sitä mieltä, että Ilosen golfin pelaaminen on täysin hänen henkilökohtaista ansiotoimintaa.

Urheilu-ura on yleensä aika lyhyt ja täynnä riskejä. Kansainväliselle huipulle pyrkiminen vaatii yhä enemmän ja enemmän. Määrätietoinen valmistautuminen on aloitettava yhä nuorempana ja huipulla pysymisen eteen on panostettava todella paljon. Uran jälkeen urheilija on kuin loppuun palanut kynttilä. Ei loistoa, ei tulevaisuutta eikä pääomaa. Enemmän tai vähemmän jokainen urheilija kokee tyhjiön kilpailemisen loputtua ja vain harvat pystyvät jatkamaan elämänsä ilman taloudellisia ja henkisiä haasteita. Ne jotka ansaitsevat urheilu-urallaan haluaisivat luonnollisesti siirtää osan tuloistaan tulevaisuuteen ja myös alentaa veroprogressiota. Jotkut urheilijat tietysti haluavat alentaa efektiivistä veroaan mm. muuttamalla veroedullisimpiin maihin. Tämä ilmiö on mielestäni enemmän median luomaa harhaa kuin todellisuutta. Harvalla siihen on mahdollisuus ja useimmat ulkomailla asuneet urheilijat palaavat Suomeen asumaan, alkavat tehdä töitä ja maksaa veroja Suomeen.

Olen sitä mieltä, että Suomen verolainsäädäntö tarjoaa urheilijoille hyvät verosuunnittelumahdollisuudet. Suomen mittakaavassa jopa hyvin ansaitsevilla urheilijoilla on keinoja minimoida veroja ja jaksottaa vaihtelevia tulojaan. Urheilijoiden operatiivinen verosuunnittelu koostuu verotettavan nettotulon laskennasta. Kotimainen verotus mahdollistaa urheilijoille muihin luonnollisiin henkilöihin verrattavan kohtelun. Omista asioistaan tietoinen urheilija varmasti voi luottaa verojärjestelmäämme.

Taktista verosuunnittelua edustaa parhaiten urheilijarahastot, jotka mahdollistavat tulojen jaksottamisen 2-10 vuoden ajanjaksolle. Mielestäni rahastot täyttävät vähintäänkin verotuksen oikeudenmukaisuuden periaatteet verrattuna luonnollisten henkilöiden vapaaehtoiseen eläkejärjestelyihin. Mikäli urheilijarahaston lainsäädäntöä muutettaisiin rajoitusten osalta sallivammaksi olisi urheilijarahasto varteenotettava vaihtoehto jopa supertuloja nauttiville urheilijoille. Euromääräisen (100 000€) rajan nostaminen antaisi urheilijalle olosuhteet jaksottaa esimerkiksi upean urheilullisen

¹⁹² Linnakangas, Urheilutoiminnan yhtiöittämissä veroedut ja -haitat, 2001, s.31

vuoden tuoman tulopiikin. Tämä varmistaisi myös Suomen valtiolle takuuarman verotulon urheilijan alkaessa nostaa varojaan rahastosta. Mikäli OECD jatkaisi keskustelua muutoksen suuntaan ja ohjeistaisi jäsenmaitaan luopumasta urheilija-artikla 17:sta¹⁹³, ei kansainvälisellä huipulla olevien urheilijoiden tarvitsisi miettiä muita verosuunnittelun vaihtoehtoja, sillä jo esiintymisvaltiossa maksettu urheilija-artikla 17 mukainen lähdevero heikentää urheilijarahastojen merkittävyyttä verosuunnittelukeinona.

Epävarmaa sen sijaan on urheilijan toimiminen yhtiönä ja erityisesti yhteisömuodossa. Eri urheilulajit muodostavat jo itsessään erilaisen työoikeudellisen kehyksen. Jääkiekon pelaaja on vähemmän itsenäinen ammattinsa harjoittaja kuin esimerkiksi golfin pelaaja, joka ei ole työnjohdon valvonnan alainen. Oikeuskäytäntö on mahdollistanut Mikko Ilosen harjoittaa urheilutoimintaansa ja varsinaista kilpailemista erillisenä oikeussubjektina. Tapaus on kuitenkin niin tuore ja harvinainen, että ainoastaan Mikko Ilonen voi nauttia luottamuksen suojaa. Tietynlainen prejudikaattivaikutus tapauksella on, mutta kehottaisin varovaisuuteen muita asian parissa pätkäileviä. Vaikka urheilutoiminnan täysi yhtiöittäminen hyväksyttäisiinkin yhtiöoikeudellisesti ja verotuksellisesti, tulisi toiminnassa olla mukana muitakin tuloja kuin pelkkiä peli- ja sponsorituloja.¹⁹⁴ Osakeyhtiö on oiva yhtiömuoto kasvuun tähtäävässä toiminnassa, mutta todellinen kannattavuus vaatisi tarkempia laskelmia ja useamman sadan tuhannen euron liikevaihtoa. Yleisesti henkilökohtaiseen toimintaan perustuva ammatinharjoittaminen on jatkuvien verokysymysten kohteena niin Suomessa kuin muuallakin. Urheilijalle yhtiöittäminen antaisi monia strategisia verosuunnittelun vaihtoehtoja, jopa kansainvälisesti. Urheilija, jonka työskentely ei vaadi jatkuvaa työnjohdon valvontaa eikä ole sidottu tiettyyn paikkaan, voisi perustaa yhtiön verotuksellisesti edulliseen maahan ja harjoittaa ammattiaan ja yhtiön toimintaa sieltä käsin. Kannattaa kuitenkin muistaa kansainvälisen vero-oikeuden, maiden välisten verosopimusten ja eri maiden sisäisen lainsäädännön jatkuvat muutokset. Vuodesta 2014 lähtien Suomen verotus tarjoaa hyvän nettovarallisuuden omaavalle osakeyhtiön osakkaalle melko lievän efektiivisen verorasituksen. Muun kuin julkisesti noteeratun yhtiön jakamasta

¹⁹³ (IFA 2010 Rome:article 17 OECD Model Convention: Discussion on proposed changes to commentary, 2010)

¹⁹⁴ Lappi, Urheilutoiminnan yhtiöittäminen-vaihtoehto yksilöurheilijalle, Pro Gradu 2010

osingosta 25 prosenttia on veronalaista pääomatuloa ja 75% prosenttia verovapaata tuloa siltä osin kuin osingon määrä vastaa enintään osakkeiden matemaattiselle arvolle laskettua 8 prosentin vuotuista tuottoa. Jos osingonsaajan verovuonna saamien osinkojen yhteismäärä ylittää 150 000 euroa, ylimenevästä osasta on veronalaista pääomatuloa 85 prosenttia ja verovapaata 15 prosenttia.¹⁹⁵

Jarkko Nieminen on Suomen menestynein tennispelaaja. Jarkko Nieminen Oy on puolestaan menestyvä varsinaista urheilua liiketoimintana harjoittava yhtiö. Yhtiö on ollut rekisterissä vuodesta 2002. Yhtiö on tehnyt vuosittain hyvää tulosta ja vuonna 2013 yhtiön tase oli noin 2,4 miljoonaa. Tällä hetkellä pääosa liikevaihdosta tulee Jarkko Niemisen peli- ja sponsorituloista, mutta yhtiöllä on muutakin liiketoimintaa kuten tenniskauppa ja kurssitoimintaa, sekä arvopaperikauppaa.¹⁹⁶ Kaiken kaikkiaan yhtiöllä näyttää menevän hyvin ja Jarkko Nieminen näyttää onnistuneen verosuunnittelussaan. Urheilu-uran päättyessä hänen nettovarallisuutensa, joka on noin 90% taseesta, turvaa varmasti hyvän elintason. Niemisen pelaamisen jälkeen yhtiöllä näyttäisi olevan vakaa tarkoitus jatkaa liiketoimintaa urheilun saralla. Huomionarvoista on niin ikään Jarkko Nieminen Oy:n maksamat yhtiöverot. Yhtiön voidaan todeta olevan kelpo veronmaksaja. Vuosina 2010-2013 Jarkko Nieminen Oy on maksanut Suomeen veroja 139 000€, 63 000€, 81 000€ ja 124 000€.¹⁹⁷ Tämän lisäksi Jarkko Nieminen on varmasti maksanut ansiotuloistaan verot Suomeen. Ei voida puhua missään nimessä veronkiertämisestä eikä veropakolaisuudesta. Jarkko Niemisellä ja Mikko Ilosella olisi ollut helppo mahdollisuus siirtää verovelvollisuus alhaisemman verotuksen maihin. Merkille pantavaa on myös verohallinnon erilainen suhtautuminen Jarkko Niemisen kilpailutoiminnan yhtiöittämiseen verrattuna Mikko Ilosen yhtiöittämiseen. Maskun kunnan verotoimiston ja veroasiamiehen käsitys Niemisen pelitulojen hyväksymisestä elinkeinotoiminnan tuloiksi oli verraten selvää kun taas Ilonen joutui käymään kamppailun veronsaajien edunvalvontayksikköä vastaan.¹⁹⁸

¹⁹⁵ Verohallinto, Muutoksia osinkojen verotukseen ja ennakonpidätykseen vuoden 2014 alusta, 2014

¹⁹⁶ Lappi, Urheilutoiminnan yhtiöittäminen-vaihtoehto yksilöurheilijalle, Pro Gradu, 2010

¹⁹⁷ Asiakastieto.fi

¹⁹⁸ Lappi, Urheilutoiminnan yhtiöittäminen-vaihtoehto yksilöurheilijalle, Pro Gradu, 2010

Kansainvälinen urheilijan verotus on melko ongelmallinen. Urheilua ja urheilijaa koskee OECD:n mallisopimuksen urheilija-artikla 17, jonka sisältö poikkeaa merkittävästi muiden ammatinharjoittajien ohjesäännöistä. Rajoitetusti verovelvollisia urheilijoita ja esiintyviä taiteilijoita tulee urheilija-artikla 17 mukaan verottaa esiintymisvaltiossa heidän sieltä saamistaan tuloista. Urheilijan henkilökohtaiseen urheilutoimintaan perustuva palkkio on lähdeverotuksen alaista tuloa esiintymisvaltiossa riippumatta siitä maksetaanko palkkio yhtiölle vai urheilijalle itselleen. Normaalisti rajoitetusti verovelvollisen työntekijän tuloja verotetaan työskentelyvaltiossa mikäli työnantaja on kyseisestä maasta. Esimerkiksi ulkomailla olevan työnantajan lukuun Suomessa tehdystä työstä maksettu palkka ei ole Suomesta saatua. Ratkaisevaa on siis kenen lukuun työ tehdään. Verosopimusten mekaanikkosäännön mukaan tiettyjen erityisedellytysten täytyessä sopimusvaltio ei verota ulkomaisen yksityissektorin työnantajan palveluksessa saatuja tuloja.¹⁹⁹ Mekaanikkosääntö ei kuitenkaan koske urheilijoita.

Se, onko kansainvälinen urheilijaverotus oikeudenmukaista ja tasavertaista urheilijaa kohtaan on vaikea kysymys. Kahdenvälisissä tilanteissa urheilijan on tärkeä huomioida maiden välisten verosopimusten sisältö ja verotusoikeuden määräytyminen. Eri maiden sisäinen lainsäädäntö määrittelee kuitenkin pitkälti sen millaiseksi muodostuu urheilijan euromääräinen verotus. Komissio joutui huomauttamaan Suomeakin lähdeverotuksen osalta ja urheilijoiden syrjivästä verottamisesta. Kyseessä oli kulujen vähennyskelpoisuuden rajallisuus.²⁰⁰

Case Andre Agassi osoittaa urheilijan kansainvälisen verotuksen mielivaltaisuutta. Mallisopimuksessa mainitaan **esiintymisen perusteella** ulkomailla suoritettavan palkkion verotusoikeudesta esiintymisvaltiossa. Agassin tapauksessa hänen verotuksen kohteeksi joutuneet palkkiot muodostuivat muutoin kuin tennisturnauksessa esiintymisen perusteella. Agassin kohdalla ei ollut kyse nollaverotuksen vaarasta, vaan Iso-Britannian halusta laajentaa verotusvaltaansa. Oikeudesta verottaa urheilijaa on Suomessakin eräs tapaus. korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä vuodelta 2005 mainittiin ulkomaisen palkkion maksajan ulkomaiselle urheilijalle Suomessa kilpailun perusteella maksettavan palkkion

¹⁹⁹ Helminen, 2013, s. 448. Ks. Myös kohta 5.5

²⁰⁰ Ks. Kohta 6.3.1

lähdeverotuksesta.²⁰¹ Tapauksessa palkkio muodostui selvästi esiintymisestä Suomessa, joka oikeutti lähdeverotukseen Suomessa riippumatta maksuliikenteestä.

Ainakaan urheilija ei voi sokeasti luottaa kansainväliseen verojärjestelmään eikä ennustaa tulevaa verotustaan urheillessaan ulkomailla. Viime aikainen keskustelu urheilija-artikla 17 olemassaolosta on mennyt siihen suuntaan, että siitä voitaisiin luopua tai ainakin muuttaa merkittävästi.²⁰² Urheilija-artikla 17 syntymiseen vaikuttavat tekijät vaikuttavat minusta melko heikoilta nykyistä kansainvälistä yhteiskuntaa peilaten. Huolimatta urheilijoiden liikkuvuudesta ja kyvyistä ansaita suuria summia lyhyellä aikavälillä lisätynä mahdollisuudella valita asuinpaikka suotuisista verovaltioista, urheilijoiden taloudellinen toiminta on yhtä läpinäkyvää kuin muidenkin ammatinharjoittajien. Asuinpaikan valitsemisen mahdollisuus on urheilu-uralla menestymistä ajatellen mielestäni hyvin rajallinen. Urheilun kaupallistuminen ja ammattimaistuminen ovat tuoneet urheiluorganisaatiot normaalin kaupallista toimintaa säätelevien lakien alaisuuteen. Kuuluisia harmaita kirjekuoria ei voi vastaanottaa eikä luovuttaa ilman veroseuraamuksia. Mielestäni olisi selkeämpää mikäli urheilija verotettaisiin asuinvaltiossaan maailmanlaajuisista tuloistaan kuten normaaleja ammatinharjoittajia. Urheilijan kaksinkertaisen verotuksen vaara pienentyisi. Urheilija-artikla 17 poistuminen mallisopimuksesta lieventäisi myös kaksinkertaisen verotuksen ongelmia, mitkä aiheutuvat sekä vapautusmenetelmästä että hyvitysmenetelmästä²⁰³

Eräs urheilun kaupallisuuden kasvun tuoma ilmiö on imago-oikeudet. On päivänselvää, että urheilun supertähdet kantavat muutakin arvoa harteillaan kuin varsinaisen urheilullisen suorituskyvyn. Ongelman aiheuttaa imago-oikeuksien tulkintojen erilaisuus. Ensinnäkin on epäselvää kenelle oikeudet kuuluvat ja toisekseen mikä on niiden oikeuksien todellinen arvo. Eri maiden verohallinnot, joutunevat jatkossa pätkäilemään asian tiimoilta. On myös selvää, että imago-oikeuksia pyritään käyttämään selkeästi veronkiertotarkoituksessa.

²⁰¹ Ks. Kohta 6.3

²⁰² IFA 2010 Rome:article 17 OECD Model Convention: Discussion on proposed changes to commentary, 2010

²⁰³ Molenaar , Foreign tax credit or tax exemption for Dutch Kick boxer, 2014

7.1 Lopuksi

Mielestäni verotuksen yleiset periaatteet seuraavat melko hyvin urheilun ammattimaistumista ja kaupallistumista. Urheilijan verotus on oikeudenmukaista. Urheilun erityispiirteet pyritään huomioimaan. Suomessa urheilijoita on alettu pitää tasavertaisina ammatinharjoittajina ja työntekijöinä. Urheilu-uran ajoittuminen ihmisen nuoruuteen ja uran lyhytaikaisuus ovat merkittyinä hallituksen esityksiin. Urheilijarahastot toteuttavat mielestäni näitä erityistavoitteita erittäin hyvin antaen mahdollisuuden jaksottaa epätasaisesti kertyviä tuloja. Urheilijarahastot kohtelevat nykyisin tasavertaisesti niin yksilöurheilijoita kuin joukkueurheilijoitakin, vaikka alun perin rahastot luotiin yksilölajien edustajille. Voitaisiko rahastointimahdollisuuksia sitten parantaa? Rajattomasti ei voida kuitenkaan poiketa lain tarkoituksesta ja verotuksen periaatteista, jonka mukaan tulo on verotettava sinä vuonna, jona se saadaan. Urheilijarahastot noudattavat tasavertaisuutta kun verrataan yritysten ja niiden työntekijöiden mahdollisuutta käyttää henkilöstörahasoja ja muita vapaaehtoisia eläkejärjestelyjä. Kansainvälisesti tutkielmani ei ole perehtynyt muiden maiden rahastointijärjestelmiin. Hollannissa rahastointia voivat käyttää ainoastaan jalkapalloilijat ja pyöräilijät, joten verotuksen oikeudenmukaisuus ei toteudu niin hyvin kuin Suomessa. Suomi on Hallituksen esityksen (278/1998) mukaan vahvasti seurannut muiden pohjoismaiden urheilijarahastojen kehittymistä.

Mielestäni voimassa oleva vero-oikeus on seurannut hyvin urheilijan oikeudellista asemaa. Nykyään urheilija voidaan nähdä olevan tasavertainen työntekijä, ammatinharjoittaja ja jopa elinkeinonharjoittaja. Entisenä ammattieurheilijana koen merkittävänä, että Jarkko Niemisen ja Mikko Ilosen urheileminen nähdään täyttävän elinkeinotoiminnan tunnusmerkit. Mielestäni on vanhanaikaista ja tietämätöntä tulkintaa todeta toisin.

Urheilijan oikeudellisen aseman katsominen elinkeinonharjoittajaksi aiheuttaa myös merkittäviä ongelmia verotukselle. Yleisen yhtiöittämiskehityksen ongelmat siirtyvät todennäköisesti myös urheiluun. Lääkäreiden, asianajajien ja muiden palvelun tuottajien yhtiöittämisongelmat periytyvät varmasti urheiluun. Urheilijoiden kasvanut markkina-arvo on mielenkiintoinen ilmiö. Urheilijoilla nähdään olevan jo itsessään kaupallista arvoa, jonka määrittely on vaikeaa. Jotkut ulkomaiset tähtiurheilijat ovat jopa keksineet yhtiöittää kaupallista arvoa sisältäviä imago-oikeuksiaan. Mielestäni

urheilijalla voidaan nähdä olevan kaupallista arvoa omaavia imago-oikeuksia, mutta ne syntyvät puhtaasti urheilusuoritusten perusteella ja aika pitkälti kuolevat urheilusuoritusten loppuessa. Muutamat urheilijat kuten jalkapalloilija David Beckham, koripalloilija Michael Jordan tai tennispelaaja Björn Borg ovat onnistuneet jalostamaan imago-oikeuksistaan brändin, joka on seurannut jopa urheilu-uran jälkeen. Yleensä urheilijoiden brändi on yhdistetty muihin kaupallisiin tuotteisiin kuten vaatteisiin tai urheiluvälineisiin. Se missä määrin jalkapalloseura on halukas maksamaan pelaajan imago-oikeudesta erotettuna hänen pelisuorituksesta on äärimmäisen vaikea kysymys. Tulkitsen näiden järjestelyjen olevan puhtaasti veronvälttämistä. Jälkikäteen on mielenkiintoista ajatella omaa urheilu-uraa ja imago-arvoani seuroille. Palkkasivatko seurat minut pelisuoritusten perusteella vai imagon perusteella? Ehkäpä viimeisen sopimukseni puoltavana tekijänä HPK palkkasi ns. oman kylän pojan, joka tunnetaan ja jota voidaan käyttää seuraimagon rakentajana.

Hyvän verojärjestelmän tulee täyttää myös oikeusvarmuuden edellytykset, mikä tarkoittaa sitä, että verovelvollinen voi luottaa verotuksen lainmukaisuuteen ja voi ennustaa veroratkaisuiden sisällön. Hyvän verojärjestelmän ominaisuuksiin kuuluu myös tehokkuus, selkeys, yksinkertaisuus ja johdonmukaisuus. Mielestäni nämä verotuksen tavoitteet ei aina toteudu urheilijoiden kohdalla varsinkaan kansainvälisessä kontekstissa. Suomessa ei ole viime aikoina ollut merkittäviä oikeustapauksia liittyen urheilijan verotukseen. Voidaan todeta, että Suomessa kansallinen lainsäädäntö toteuttaa nykyisellään oikeusvarmuuden, selkeyden, yksinkertaisuuden ja johdonmukaisuuden periaatteet niin kauan kuin pysytään maan rajojen sisällä. Kansainvälisen verotuksen harmonisoiminen on koko ajan murroksessa eikä urheilijat ole tämän kehityksen ulkopuolella. OECD:n urheilija-artikla 17 syntymisen edellytykset ovat mielestäni vanhentuneet. Toisin kuin Suomen kansallisen lainsäädännön ajantasaisuus liittyen urheilijan oikeudelliseen asemaan, urheilija-artikla 17 ei ole seurannut urheilijan aseman kehitystä. Uskon, että urheilija-artikla 17 tulee jossain vaiheessa poistumaan mallisopimuksesta, sillä urheilijat koetaan tulevaisuudessa muiden ammatinharjoittajien kaltaisiksi toimijoiksi. Erilaiselle kohtelulle ei ole edellytyksiä ja hallinnollisesti se aiheuttaa ongelmia. Sen lisäksi se aiheuttaa urheilijalle ongelmia. Kansainvälisen verotuksen ymmärtäminen on vaikea yhtälö tavalliselle urheilijalle, joka usein joutuu palkkaamaan kalliin

asiantuntijan välttääkseen riskit ja saavuttaakseen oikeudenmukaisen verorasituksen. On jokseenkin haastavaa vaatia urheilijaa selvittämään onko urheilijan antama haastattelu urheilukilpailutoimintaan liittyvä vai johonkin muuhun kuten promootioon tai harjoitteluun liittyvä. Kaikki toiminta, joka ei liity varsinaiseen esiintymiseen ja kilpailemiseen verotetaan joko liiketuloartikla 7 tai yksityisen työsuhteen artikla 15 mukaan. Oikeusvarmuutta heikentää myös eri maiden kansallisten lainsäädäntöjen erilaisuus ja niiden tulkinta.

Hollannissa rajoitetusti verovelvollisiin urheilijoihin ei enää sovelleta urheilija-artiklaa 17, mikäli urheilija tulee maasta, jonka kanssa Hollannilla on voimassa oleva verosopimus. Muutamat kansainväliset rajat ylittävät liigat kuten jalkapallon Mestareiden liiga on myös jätetty urheilija-artikla 17 ulkopuolelle. OECD:n Discussion Draft on antanut ohjeistusta kyseisten liigojen verotukselle. Mikäli Suomi aikoo verottaa jääkiekkoliiga KHL:n ulkomaisten joukkueiden pelaajia, tulkitseksi asian hölmöydeksi. Verojen periminen tulee varmasti aiheuttamaan merkittäviä kustannuksia, eikä saaduilla verotuloilla voi olla kovin suuria fiskaalisia vaikutuksia. Sen lisäksi toimenpiteet aiheuttaisivat huomattavaa vaivaa urheilijoille ja seuroille, enemmän kuin normaalit veronmaksutoimenpiteet. Näkisin niin, että tulevaisuudessa joukkueisiin voitaisiin soveltaa mallisopimuksen liiketuloartiklaa 7.

Eri maiden noudattaessaan tiukkaa verotusoikeuttaan soveltamalla urheilija-artiklaa 17, aiheuttaa se kulttuuripoliittisia ongelmia. Urheilijat tulevat välttämään kilpailemista maissa, joissa verotus on tiukkaa ja hankalaa. Maailman nopein juoksija Usain Bolt jätti väliin kansainyhteisön kilpailut Iso-Britanniassa tiukan verotuksen takia.²⁰⁴

Kansainvälinen urheilijaverotus kuitenkin pyrkii oikeudenmukaisuuteen ja verojärjestelmän johdonmukaisuuteen ja ennustettavuuteen. Lähdeverolain muutosten ajankohtaisuus merkitsee sitä, että EU-oikeus valvoo jäsenmaidensa verotusmenettelyä ja se on urheilijoille erinomainen asia. Aivan viime vuosiin asti on urheilijoiden lähdeverotuksen tasavertaisuutta pyritty kehittämään. Suomea tosin on jouduttu EU:n komission toimesta huomauttamaan muutama otteeseen. Ulkomaisten tulojen osalta urheilijalla on nykyisin mahdollisuus nettoverotukseen jo

²⁰⁴ Thatcher, 2014

ansaintavuoden aikana, mikä kuitenkin vaatii merkittävää verotusmenettelyn hallintaa ja sen myötä kustannuksia.

Mielenkiinnolla näkisin lisää tutkimuksia urheilun kaupallistumisen kehityksestä verotuksen kannalta. Urheilun kaupallistuminen ja ammattimaistuminen jatkaa kasvuaan ja jatkuva muutostila antaa varmasti aiheita jatkotutkimuksille. Verosuunnittelun näkökulmasta eri yhtiömuotojen vertailu ja varsinaisen verosuunnittelun tekeminen laskemalla eri vaihtoehdoista optimaalisin, olisi mielenkiintoista tutkittavaa. Kuten totean kohdassa 4.5.1, että urheilijan on järkevää toimia toiminimellä kansainvälisissä tilanteissa, joissa kyseinen maa ei missään olosuhteissa hyväksy urheilupalkkioita liiketoiminnan osaksi. Eri maiden elinkeinotulon luonteen määrittely ja tutkiminen urheilijan näkökulmasta palvelisi urheilijoita. Jatkotutkimuksen aiheita voisi myös löytyä kansainvälisten urheilijoiden verotusmenettelyn käytännöistä. Voien otaksua, että läheskään aina urheilijat eivät vaivaudu ottamaan selvää esimerkiksi kaksinkertaisen verotuksen välttämisestä Suomen verolainsäädännössä.

Toivon, että urheilija lukiessaan tutkielmani, saa lisää ymmärrystä verotuksen rakentumisesta ja huomioitavista asioista. Urheilu-uran verosuunnittelun optimointi on pitkä ja laaja prosessi.

Lähdeluettelo

Kirjallisuuslähteet:

Andersson, E.;& Penttilä, S. (2014). *Elinkeinoverolain Kommentaari*.

Asiakastieto. (ei pvm). *Asiakastieto*. Noudettu osoitteesta www.asiakastieto.fi

Bäckström, C.;& Keskitalo, V. (2008). Rajoitetusti verovelvollisten urheilijoiden verotuksesta Suomessa erityisesti lähdeverotusprosessin näkökulmasta. *Verotus* (2), ss. 176-193.

Balcarczyk, J. (2010). Sports image rights- A comparative overview.

Cloete, R. (2012). The Taxation of image rights: A comparative analysis.

Ekman, K. (2001). Urheilu ammattina. Teoksessa K. Aaltonen, *Urheilun ja liikunnan oikeus käytännössä*.

Eskelinen, A. (1995). *Urheilu ja verot*. Jyväskylä.

EU-Komissio. (2007). *Urheilun Valkoinen Kirja*. EU-Komissio.

Ferrari, L. (2004). *Sport image rights under Italian Law*. Noudettu osoitteesta The international sports law journal.

Grams, H.;& Molenaar, D. (2012). *Article 17(3) for artistes and sportsmen: Much more than exception*. Noudettu osoitteesta Kluwer Law online: www.kluwerlawonline.com

Grams, H.;& Molenaar, D. (2007). *Major changes in artistes and sportsman taxation in European Union*. Noudettu osoitteesta European Taxation: www.allarts.nl

Gratton Chris. (2007). *The economic importance of modern sport*. Noudettu osoitteesta Sport in society: www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/VBGJB1bThE4

Hagman, J. (2005). Harrasteurheilijan Näkökulma Urheilun Oikeudellistumiseen. Teoksessa U. yhdistys, *Urheilu ja Oikeus*.

Halila, H. (1999). Joukkueurheilun yhtiöityminen. Teoksessa U. yhdistys, *Urheilu ja oikeus*.

Halila, H. (2002). Mihin urheilutoiminnassa tarvitaan lainsäädäntöä. *Defensor Legis* (5), ss. 813-828.

- Halila, H. (2006). *Oikeudellistuva Urheilu*. Helsinki.
- Haynes, R. (2004). *The Fame Game; The peculiarities of sports image rights in the United Kingdom*. Noudettu osoitteesta EBSCoHost. Trends in communication:
web.a.ebscohost.com.libproxy.aalto.fi
- Helminen, M. (2013). *Kansainvälinen tuloverotus*. Edita.
- Hirvonen, A. (2011). *Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan*. Noudettu osoitteesta Yleisen oikeustieteen julkaisuja:
www.helsinki.fi/oikeustiede/tutkimus_ja_julkaisut/yleinen_oikeustiede
- Huttunen, M. (2008). Ammattuurheilijan oikeudet sisämarkkinoilla. Teoksessa *Yksilön oikeusasema Euroopan Unionissa*.
- Juusela, J.;& Alakare, M. (2010). Yksilöurheilua Yhtiömuodossa - Case Mikko Ilonen. Teoksessa *Urheilu ja Oikeus*.
- Knuutinen, R. (2012). *Verosuunnittelua vai veron kiertämistä: Verosuunnittelun ja veronkiertämisen rajanveto tuloverotuksessa*.
- Kärmeniemi, M.;&Lämsä, J.;&Savolainen, J. (2013) *Aikuisurheilijoiden sosioekonominen asema ja taloudelliset tukijärjestelmät*. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus.
- Lappi, A. (2010). Urheilutoiminnan yhtiöittäminen vaihtoehto yksilöurheilijalle. Teoksessa *Urheilu ja Oikeus*.
- Lappi, A. (2010). *Urheilutoiminnan yhtiöittäminen-Vaihtoehto yksilöurheilijalle*. Pro Gradu tutkielma, Lapin Yliopisto.
- Linnakangas, E. (1984). *Urheilu ja verotus*. Helsinki.
- Linnakangas, E. (2004). Urheiluverotuksen kehityksestä ja nykyisestä sääntelystä. Teoksessa U. yhdistys, *Urheilu ja oikeus 2004*.
- Linnakangas, E.;& Myrsky, M. (2005). *Kansainvälinen henkilö- ja Yritysverotus*. Talentum.
- Miettinen, T. (2004). *Veron minimointi yritysajestelyssä*.
- Molenaar , D. (2014). *Foreign tax credit or tax exemption for Dutch Kick boxer*. Noudettu osoitteesta Global Sports Law and Tax Reports.
- Molenaar , D. (1. 3 2013). *Tax planning for incoming team players in Netherlands*. Noudettu osoitteesta Global sports law and taxation.
- Myrsky, M. (1997). Urheilun verokysymyksiä. Teoksessa Tilintarkastus.
- Myrsky, M.;& Linnakangas, E. (2010). *Elinkeinotulon verotus*.

Niskakangas, H. (2011). *Veropolitiikka*.

Peltomäki, T. (2013). *Ennakkoperintälaki käytännössä*.

Rauste, O. (1997). *Urheiluoikeus*. Kauppakaari Oy, Lakimiesliiton kustannus.

Rosbäck, G. (2010). Miten urheilijaa verotetaan. *Taloustaito Urheilijan verot*, 2.

Salo, M. (2000). *Urheilun tuloverotus*. Pro Gradu tutkielma. Helsingin Kauppakorkeakoulu.

Spolander, P. (2009). *Joukkueurheilijan ja urheilijan välinen oikeussuhde*. Noudettu osoitteesta www.oikeus.fi/hovioikeudet/helsinginhovioikeus/materiaalit

Suominen, M. (2014). Rajotetusti verovelvollisen ansiotulonverotus muuttui vuodesta 2014. *Verotus*, 3.

Taxation and Sport in Australia (2000).

Tetlak, K. (2010). *Tax treatment of team performance under Art. 17 of the OECD Model Convention*. Noudettu osoitteesta Karolina Tetlak. World Tax Journal: www.karolinatetlak.pl/wtj031003.pdf

Thatcher, A. (2014). *Law in sport*. Noudettu osoitteesta www.lawinsport.com: www.lawinsport.com/articles/tax-law/how-the-uk-taxes-overseas-athletes-and-what-consequences-are-for-uk-sport#references

Tiitinen, K.-P. (1998). Urheilijan oikeussuhteista. Kuvauksia ja mietteitä. Teoksessa *Verotus*.

Tiitinen, K.-P.; & Kröger, T. (2008). Työsopimusoikeus.

Timonen, P. (2004). Urheilun oikeudellistuminen. Teoksessa *Urheilu ja Oikeus 2004*.

Timonen, P. (1998). Urheiluoikeus(kirja-arvostelu). Teoksessa Lakimies.

Muut lähteet:

EU, C. (19. 2 2009). *Press releases database IP/09/292*. Noudettu osoitteesta europa.eu/rapid/press-release.

Expatax. (ei pvm). *EXPATAX Tax Lega Accounting*. Noudettu osoitteesta www.expatax.nl/tax-rates-2014.php

IFA 2010 Rome:article 17 OECD Model Convention: Discussion on proposed changes to commentary. (2010). Noudettu osoitteesta Ports And Taxation: www.sportandtaxation.com

Lallukka, T. (2014). *Verona*. Noudettu osoitteesta Jääkiekko tuo veroeuroja:
<http://veroblogit.com/2014/10/03/jaakiekk-tuo-veroeuroja>

OECD Council 2014 update to the Oecd Model Tax Convention. (2014). Noudettu osoitteesta www.oecd.org/tax/treaties/update-model-tax-convention-2014.pdf

OECD Discussion draft on the application of article 17 (artistes and sportsmen) of the OECD Model Tax Convention 23 April to 31 July 2010. Noudettu osoitteesta www.oecd.org/tax/treaties/45058769.pdf

OECD Model Tax Convention on Income and on Capital 2010, Commentary on article 17: Concerning the taxation of artistes and sportsmen. (2010). Noudettu osoitteesta www.keepeek.com

Verohallinto. *Henkilöasiakkaan tuloverotus*. Noudettu osoitteesta [www.vero.fi/fi-FI/Syventävät_vero-ohjeet/Henkilöasiakkaan_tuloverotus/Henkilöverotuksen_lakimuutoksia_vuodelle\(31265\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventävät_vero-ohjeet/Henkilöasiakkaan_tuloverotus/Henkilöverotuksen_lakimuutoksia_vuodelle(31265))

Verohallinto. (2012). *Henkilöverotuksen käsikirja*. Verohallinto.

Verohallinto. (2013). *Kansainvälisen verotuksen käsikirja 2013, verovuodet 2012 ja 2011*. Verohallinnon julkaisu 284.13.

Verohallinto. (ei pvm). *Muutoksia työnantajan sosiaaliturvamaksuun vuodelle 2011*. Noudettu osoitteesta [www.vero.fi: www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_vero-ohjeet/Elinkeinoverotus/Tyonantajat_ja tyontekijat/Muutoksia_tyonantajan_sosiaaliturvamaksu\(12351\)](http://www.vero.fi: www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_vero-ohjeet/Elinkeinoverotus/Tyonantajat_ja_tyontekijat/Muutoksia_tyonantajan_sosiaaliturvamaksu(12351))

Verohallinto. (2014). *Syventävät vero-ohjeet. Palkka vai työkorvaus*.

Verohallinto *Syventävät vero-ohjeet/voimassa olevat verosopimukset*. Noudettu osoitteesta www.vero.fi.

Virallislähteet:

HE 278/1998

HE 259/2009

HE 114/2006

HE 112/2008

HE40/1974

HE 20/2013

Valtionvarainvaliokunnan mietintö 22/2008

Tuomioistuinratkaisut:

KHO 610/1980

KHO T 1742/1984

KHO 680/1985

KHO 1764/1985

KHO 3997/1985

KHO B 601/1987

KKO 42/1993

KKO 145/1995

KKO 74/1996

KKO 38/1997

KKO 129/1997

KHO 5/2004

KHO 1295/2005

KHO 103/2010

KVL 12/2009

Euroopan unionin tuomioistuin:

Asia C-290/04

Asia C-519/04P

EU-Komissio:

2008/2115. IP/09/2009

Muut oikeustapaukset:

SC 3114-1699

UKHL (1983) 2 AC 130

UKHL (2006) 23

(1987) 89 TC 1081

Haastattelut:

Ilonen Mikko 12.12.2014 Puhelinhaastattelu

Pyrhönen Antti 23.12.2014 Henkilökohtainen haastattelu

Ala-Huikka Jarkko 20.11.2014 Puhelinhaastattelu

Molenaar Dick 31.10.2014 ja 6.11.2014 Sähköpostihaastattelu

Lyhenteet:

EVL	Laki elinkeinonharjoittamisen oikeudesta (1539/1992)
EPL	Ennakkoperintälaki (1118/1996)
HE	Hallituksen esitys
KHO	Korkein hallinto-oikeus
KVL	Keskusverolautakunta
LähdeVL	Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta (627/1978)
Mom	Momentti
OECD	Organisation for economic co-operation and development
PL	Perustuslaki (731/1999)
OYL	Osakeyhtiölaki (624/2006)
TVL	Tuloverolaki (1535/1992)
YhdL	Yhdistyslaki (503/1989)
VaVM	Valtionvarainministeriö
VML	Laki verotusmenettelystä (1558/1995)
SC	The Special Commissioners
UKHL	United Kingdom House of Lords (UK parliament)
EWHC	England and Wales High Court
TC	United States Tax Court

